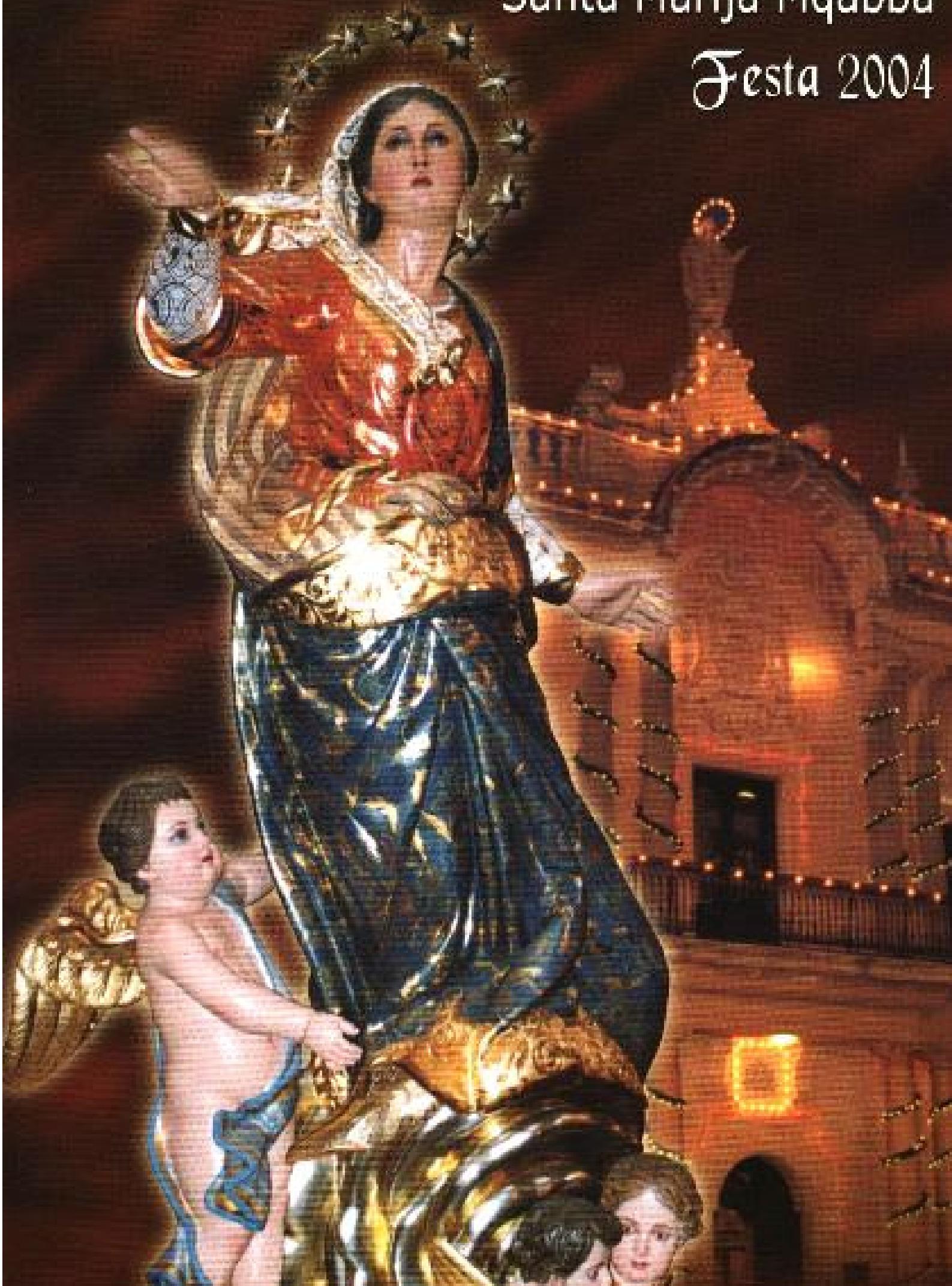

Santa Marija Mqabba
Festa 2004

Merrej

Messaġġ tal-President – Sena ta' Hidma	5
Messaġġ mis-Sindku – Id f'Id għal Imqabba Ahjar	7
Minn Fomm il-Kappillan – Il-Festa u d-Dokumenti tas-Sinodu	9
Jikteb is-Segretarju – Il-Festa Magħna	11
Appell mill-Kaxxier – Niċċelebraw Flimkien	13
Messaġġ mis-Surmast – Ngħollu Isem il-Banda	15
Jikteb id-Direttur Spiritwali – Valuri Nsara	17
Rapport mill-Għaqda Armar – Frott id-Dedikazzjoni	19
Apprezzament	21
Antifona f'Ġieħ Marija Mtellgħa s-Sema	25
Il-Kappella ta' Santa Katarina ta' Lixandra fl-Imqabba	29
Xi Tifikriet minn ta' Ċensu Psaila	37
Santa Marija l-Ifjen ġawhra	41
Il-Knisja Parrokkjali ta' Santa Marija ta' l-Imqabba mżejna bl-isbah armar fl-okkażjoni tal-festa ewlenija tar-rahal	42
Ma Tintesa Qatt dis-Sena 1951	45
Għaqda tan-Nar Santa Marija	47
Programm Festi Esterni f'Ġieħ Santa Marija 2004	50
Funzjonijiet fil-Knisja	53
Hidmet il-Banda Re ġorg V	55
Santa Marija l-Meravilja ta' l-Imħabba ta' Alla	59
Il-Pedestall ta' l-Inkurunazzjoni	63
Messaġġ mill-Fergħa Nisa	67
Santa Marija Patruna u l-Eqdes Omm	69
Messaġġ mid-Direttur tal-Każin – Il-Każin Hu Darna	71
Il-Warda tal-Madonna	73
Sezzjoni Żgħażagh: Il-Fjur tas-Soċjetà	75
Innijiet Popolari u Solenni lil Marija Assunta fl-Imqabba	81
Il-Festa ta' l-Assunta	85
L-Isem ta' Marija	85
L-Arluġġar Mikielang Sapiano (1826-1912)	87
Programm Strumentali mill-Banda Re ġorg V	91
Fr. Joseph Ghigo S.J. (1927-2003)	93
Tifikriet ta' Leli Borg	95
Attivitajiet Soċjali u Kulturali	99
Ġita mas-Soċjetà Tagħna: Is-Seher tal-Forestu s-Sewda	102
Il-Planċier Artistiku	108
Messaġġ mill-Kamra tan-Nar	111
Programm tan-Nar	115
Tagħlim fuq il-Kobor tal-Madonna	117
F'Għaqda ma' Santa Marija	119
Kwadru ta' l-Inkurunazzjoni ta' l-Assunta fil-Kappella ta' San Anton Abbiati fil-Mosta	121
Santa Marija tal-Hlas	123
Dawk l-Imberkin ta' Laqmijiet... fl-Imqabba	127
'Ite Ad Joseph' – Qala Ghawdex	129
Minn Fejn Se Jghaddi l-Marc	130
Tumas Mangion (1886-1954)	135
Rendikont	136

Palazz Santa Marija,
Pjazza tal-Knisja,
Mqabba, Malta
Tel: 21683020
<http://www.santamarja.com>
e-mail: info@santamarja.com

Bord Editorjali

Carmel Briffa
Carmel Ellul
Alfred Galea
Antoine Sciberras
Elvin Sciberras
Chris Spiteri

Artikolisti

Carmel Zahra
Emanuel Galea
Fr. Joe Bartolo
Carmel Ellul
Carmel Briffa
Mro. David Agius
Patri Joe Zahra OP
Stefano Farrugia
Joseph Farrugia
Giovanni Farrugia
Patrick Mallia
Mario Camilleri
Joe Chetcuti
Fr. Nazzareno Tonna
Guzè Cardona
Frangiska Ghigo
Benjamin Camilleri
Chev. Dr. Carmel Bianchi
Nicholas Baldacchino
Francis Galea
Dr. Charles Sciberras
Joseph Camilleri
Joseph Mizzi
Carmen Lia
Mario Fenech

Proof Reading

Elvin Sciberras

Ritratti tal-Qoxra

Quddiem

L-Istatwa Titulari ta' Santa Marija
Wara
Il-Gran Final ġewwa l-Port il-Kbir
fit-tieni edizzjoni
tal-Festival tan-Nar ta' Malta – 2004
Xogħol l-Għaqda tan-Nar Santa Marija,
Mqabba

Design, Separations & Printing

BEST

Print
CO.LTD

Zurrieq Road, Qrendi
Tel: 21680789 Fax: 21649012

Kumitat 2004

Presidenti Onorarji

Onor. Dr Louis Galea B.A., LL.D., M.P., Sur Joseph Farrugia

President
Carmel Zahra

Segretarju
Carmel Ellul

Kaxxier
Carmel Briffa

Delegat Band/PRO
Chris Spiteri

Direttur tal-Kazin
Anthony Ellul

Konsulent Legali
Dr Marse Ann Farrugia
Dip. CAN.L.,LL.D.

Surmast Direttur tal-Banda
Mro. David Agius
A.Mus. V.C.M.(Hons.), L.C.M.

**Rappreżentant fl-Għaqda
Każini tal-Baned Maltin**
Carmel Briffa

Viċi-President
Antoine Sciberras
Dip. M. ACIM, Cert. CIB, CeFA

Viċi-Segretarju
Michael Ghigo

Assistent Kaxxier
Carlo Sciberras

Delegati ghall-Armar
Grezzju Farrugia, Mario Camilleri

Delegat tal-Plancier
Benny Camilleri

Direttur Spiritwali
Patri Joe Zahra OP

Assistent Surmast
Mro. Michael Pulis

Kummissjoni ghall-Banda

Chris Spiteri, Nicholas Baldacchino, Alfred Galea, Adrian Zahra

Delegat tan-Nar
Carmel Ellul

Revizuri
Vince Attard
Elvin Sciberras

tal-President

is-Sur Carmel Zahra

Sena ta' Hidma

Gheżiex Partitarji u Soċi,

Sena tghaddi malajr u xi kultant lanqas nindunaw li ż-żmien ikun harab bina. Madankollu ma nistgħux nghidu li ghadda ż-żmien u m'ghamilna xejn. Għas-Soċjetà tagħna kienet sena impenjattiva hafna. Wara s-suċċess kbir li kellna fil-festa ta' Santa Marija s-sena l-ohra, kellna l-elezzjoni għal hatra ta' Kumitat ġdid. Nieħu l-okkażjoni biex nirringazzja lil dawk il-persuni li għal darb'ohra urew fiduċja fija u elegġewni fil-kumitat il-ġdid. Grazzi wkoll lil shabi tal-kumitat li hatruni għal darb'ohra president tas-Soċjetà. Ghalkemm għandna membri ġodda li hadu post oħrajn fi ħdan il-Kumitat, dan bl-ebda mod ma jfisser li dawk il-persuni li ma jiffurmawx aktar parti mill-Kumitat tagħna m'ghamlux l-isforzi tagħhom għall-għid tas-Soċjetà. Kulhadd kien jiġbed habel wieħed, ghalkemm nifhem li mhux dejjem tista' toghġob lil kulhadd bl-istess mod. Minn hawn nixtieq nawgura lil dawn il-persuni aktar hidma b'riżq is-

Soċjetà, filwaqt li nifrah lill-membri l-ġodda fil-kariga tagħhom.

Din is-sena erġajna tajna spinta fuq il-planċier, taħt id-direzzjoni ta' Benny Camilleri. Bi sforzi kbar u b'tant sagrifieldi, Benny iddedika hinijiet twal ta' xogħol fuq dan il-proġetti li żgur sejkun ta' attrazzjoni fil-festa ta' din is-sena, anke jekk mhux sejkun lest minn kollo.

Għal din is-sena sejkollna diversi sorpriżi; kemm fl-armar, banda u anke logħob tan-nar. F'dak li għandu x'-jaqsam ma' l-armar, din l-Għaqda lestiet minn kollo sett ta' trofini ġodda li wkoll sejkun ta' attrazzjoni fil-Pjazza tal-Knisja. Il-hidma fuq dan is-sett saret taħt id-direzzjoni ta' Mario Camilleri u Michael Ghigo.

Messagg li nixtieq inwassal minn din il-paġna hu sabiex ma nagħtux każ x'-jagħmel haddiehor fil-festa tiegħu. M'għandna qatt nirrepetu l-iż-żbalji ta' haddiehor fil-festa tagħna. Irridu niftakru li l-festa tagħna hija reliġjuża u għaldaqstant għandna nirrispettaw ir-rakkmandazzjonijiet

li jaġhtuna l-awtoritajiet tal-Knisja. B'dan il-mod inkunu qed nagħtu eżempju u nhossuna aktar sodisfatti ta' ghemilna. Ma rridux ukoll ninsew nattendu ghall-funzjonijiet li jsiru gewwa l-knisja fil-ġranet tal-festa, b'mod speċjali l-quddiesa konċelebrata u solenni ta' nhar il-festa. Hawnhekk, ta' min jghid li għall-ewwel darba fil-festa tagħna sejkollna s-sehem tad-direttur spiritwali l-ġdid, Patri Joseph Zahra O.P. Minn hawn nifraħlu għall-kariga ġidha fi ħdan is-Soċjetà tagħna.

Qabel nagħlaq il-messagg tieghi, irrid insellem lill-Kappillan Dun Joe Bartolo u f'isem is-Soċjetà nirringazzjah għax-xogħol li wettaq fil-Parroċċa tagħna, b'mod speċjali fix-xogħol ta' restawr fil-knisja tagħna. Nawguralu kull suċċess fil-hidma ġidha tiegħu fil-Parroċċa ta' Stella Maris. Fl-istess hin nagħti merħba lill-Kappillan il-ġdid, Dun Nazzareno Caruana u nawguralu kull suċċess fil-Parroċċa tagħna.

Ma rridx nimsa wkoll milli nsellem lil Albert Mangion, li għal diversi snin serva bhala Superjur fil-Qasam tal-MUSEUM tas-subien fir-rahal tagħna, u li issa qiegħed jokkupa din il-kariga fil-Qasam ta' Hal Tarxien. Nirringazzjah u nawguralu suċċess fil-hidma tiegħu f'dan il-Qasam. Bhalma nawgura kull suċċess lil Joseph Vidal, li nhatar Superjur ġidid fil-Qasam tal-MUSEUM tas-subien minnflokk Albert Mangion.

Naghlaq billi nsellmikkom u f'isem shabi tal-Kumitat, nixtieq il-festa t-tajba lill-Imqabbin kollha, b'mod speċjali lill-partitarji, soċi, u benefatturi kollha.

Viva Ommna Marija Mtellgħa s-Sema.

Is-Sur Jim Bates (veteran tal-gwerra li kien involut fil-konvoj ta' Santa Marija) jidher jirċievi rikonoxximent mis-Sur Carmel Zahra. Fir-ritratt jidher ukoll is-Sur Gardner Bell fissem missieru (ukoll veteran tal-Gwerra).

is-Sur Noel Galea

mis-Sindku

Id f'Id għal Mqabba Aħjar

Gheżeż,

Illum fl-Imqabba għandna madwar 3,100 abitant, li l-parti l-kbira minnhom huma familji li baqghu jabitaw hawnhekk minn ġenerazzjoni għal ohra. Biss, ir-rahal tagħna qed jattira familji ġodda b'mod speċjali familji żgħażaq li jiddeċiedu li jitilqu mill-belt jew rahal li jkunu twieldu u trabbew fiu jiġu jibnu familja hawnhekk.

Dan huwa fatt pozittiv ghax minbarra li l-komunità tagħna tkompli tikber, jghin ukoll biex naqsmu kulturi differenti bejnietna.

Għalina li tradizzjonalment nghixu l-kultura ta' rahal għandna naraw li dawn il-familji ġodda jhossuhom komdi magħna. Persważ li l-kwalitajiet tajba li ahna ngħożu, bhas-solidarjetà u l-ghajnejha lill-proxxmu, jghinu biex dawn il-familji jintegraw mill-ewwel fil-komunità tagħna.

Is-Sur Noel Galea jidher jirċievi kwadru ta' Santa Marija.

Fattur iehor huwa l-festi li niċċelebraw fl-Imqabba. Festi b'differenza, fejn il-modern u t-

tradizzjoni jikkumplimentaw lil xuxin. Iċ-ċelebrazzjonijiet li jsiru, minbarra li jkabbru l-festa, ikunu qed jibagħtu messaggi li dawk li jkunu qed josservaw. Għalhekk huwa ferm importanti li l-messaġġi li nkunu qed inwasslu, kemm b'mod vokali u wkoll b'ghemilna, naraw li jkunu messaggi pozittivi biss. Ahna bhala Mqabbin għandna dmir li isem l-Imqabba jissemma ghall-maturità, kapaċità, innovazzjoni, solidarjetà u dak kollu li jagħmluna ġieh.

Għalhekk bdejt l-artiklu *Id f'Id għal Imqabba Aħjar*. Ahna kollha fid-dmir li l-komunità tagħna tikber mhux biss fin-numru iż-żid dawk il-valuri tajbin li lilna jagħmluna kbar fl-ispirtu.

Naghlaq billi nghid grazzi lill-President u l-Kumitat talli għogħobhom jagħtuni spazju biex inwassal il-messaġġ tiegħi f'dan il-ktejjeb tal-festa f'gieh Santa Marija. Nawgura kull suċċess lill-Kumitat Eżekuttiv, lill-Kumitat taż-Żgħażaq, lill-Fergha tan-Nisa, u lill-partitarji u benefatturi li mingħajr l-impenn tagħhom il-festa ma ssirx. Nawgura lil shabi kollha li jaħdumu n-nar sabiex is-sagħiċċi li jagħmlu sabiex jippreparaw il-programm tagħhom, jissarraf f'dak kollu li jixtiequ.

Insellmilkom u nixtieq festa sabiha u qaddisa lil kulhadd.

Apprezzament

Is-Sur Emanuel Buttigieg serva għal 10 snin shah bhala l-ewwel sindku tar-rahal. Minn hawn nirringrażżjawh tal-hidma kollha tiegħu.

Is-Sur Emanuel Buttigieg (lemin) jidher jirċievi kwadru ta' Santa Marija bħala rikonoxximent għas-snin ta' ħidma bħala Sindku ta' l-Imqabba.

Minn fomm

il-Kappillan

Fr. Joe Bartolo

II-Festa u d-Dokumenti tas-Sinodu

Kull min għandu għal qalbu l-festi religjużi Maltin, ma jistax ma jfittixx bir-reqqa fid-dokumenti tas-Sinodu Djocesan li qeqħdin f'idejna din is-sena, b'mod speċjali d-dokument *Kultura-Soċjetà-Knisja* u d-dokument *Viżjoni ta' Knisja Komunjoni*.

Dawn id-dokumenti u riferenzi ohra simili f'dokumenti ohra huma l-ahhar kelma tal-Knisja permezz ta' l-Isqfijiet, sacerdoti u lajci ohra involuti fis-Sinodu, li ġenwinament jixtiequ jaraw riformi mehtiega jseħħu għall-ġid tal-komunitajiet Maltin u għall-ġid ta' l-istess reliġjon tagħna.

Fid-dokument *Kultura-Soċjetà-Knisja* nsibu dawn il-preċiżi kelmiet f'paragrafu 63: "Għandna niċċelebraw il-festi parrokkjali bhala mument ta' fidi, kif ukoll ta' espressjoni ta' kultura religjuža popolari li għandha karatteristiċi li huma uniċi u tagħna bhala Maltin".

Dan qed jurina biċ-ċar li l-Knisja tagħraf li l-festi religjuži tagħna għandhom l-aspett popolari u jiffurmaw sahansitra parti mill-kultura Maltija.

Iżda, sforz dan, ma rridu qatt, kif diżgrazzjatament spiss qed jiġi, li ninsew għal kollox il-karatteristiċi religjuži li għandu jibqa' jkollhom il-festi tagħna f'kull aspett taċ-ċelebrazzjoni tagħhom anke dak estern. Dan ifisser li dawk li huma involuti fl-organizzazzjoni taċ-ċelebrazzjoni jippejja. Id-dokument *Viżjoni ta' Knisja Komunjoni* f'paragrafu 49 jghid il-nadur u b'mod speċjali, Knisja profetika tkompli tħalli bil-fatti li l-festi għandhom.

Id-dokument *Viżjoni ta' Knisja Komunjoni* f'paragrafu 49 jghid il-nadur u b'mod speċjali kelmiet: "B'kuraġġ u b'konvīnżjoni, Knisja profetika tkompli tħalli bil-fatti li l-festi għandhom

ikunu **ċelebrazzjoni jippejja li jgħaqqu u mhux jifirdu**. Għalhekk jitkomplew ir-riforma u t-tiġid tal-festi tal-parroċċi u l-komunitajiet tagħna, kemm fl-elementi interni kif ukoll esterni, billi jissahhu l-element reliġjuż u l-aspetti ta' qima, ferħ nisrani, għaqda u ghajnejha lil min hu fil-bżonn, u jitwarrbu elementi li jgħiblu fida jew offiża lil Alla jew lill-proxxmu (inklużi eż-żägerazzjoni jippejja fl-infieq jew tbatja lill-morda minhabba l-hoss eċċessiv ta' certu tip ta' nar ta' l-ajru, ecc.). Knisja profetika tiddiż-żassoca ruħha minn kull

esterna, in-nies resqu iż-żejjed lejn il-Knisja u l-funzjonijiet? Jew minflok, għax sabu aljenazzjoni ġidha, naqqsu mill-attendenza tagħhom għall-funzjonijiet? Min-naha tal-Knisja wkoll hemm mistoqsijiet li trid tagħmel lilha nnifisha. Kemm mill-funzjonijiet kollha li qed isiru għadhom rilevanti għaż-żmien tal-lum? Kien propju għalhekk li fid-dokument li kkwo tajjana l-ahhar, insibu l-kliem eż-żu **b'kuraġġ u b'konvīnżjoni**. Ghax trid veru kuraġġ u konvīnżjoni biex tibdel xi haġa li tkun ilha ssir is-snin, imma li fl-ahhar mill-

ahhar illum ma jibqgħalhiex sens. U għal dak li huma festi esterni, trid l-istess kuraġġ u konvīnżjoni biex tneħhi dak li tkun imdorri bih u li llum qed nindunaw li jmur kontra l-ispirtu ta' għaqda li għandu jkollna f'okkażjonijiet tal-festi jew li nindunaw li hu eż-żägerat. Fl-istess kwotazzjoni nsibu riferenzi ċari għal dawn l-eż-żägerazzjoni jippejja dawk l-elementi li qed iġiblu l-festa.

Għalhekk, min hu ġenwin u ta' l-affari tieghu, irid jammetti li issa għandu gwida ċara fuqhiex jista' jidher għall-ġibla. Għal dawn l-ahhar numru ta' snin, forsi għax il-bwiet tal-Maltin huma aktar komdi, infaqna fuq li lnfaqna biex kabbarna u nfahna l-lat estern tal-festi tagħna. X'kien ir-riżultat ta' dan? Ghax kabbarna l-festa

element pagan li jsir f'ċerti marċi. Għandna nkunu ċari ma' kulhadd li dawn l-elementi ma rriduhomx iċċappu l-festi religjuži tagħna. Il-Knisja, waqt li tistma l-valuri pożittivi tar-reliġjożità popolari, timpenja ruħha fl-edukazzjoni tal-komunità nisranija biex din ir-reliġjożità ssir dejjem iż-żejjed espressjoni ta' fidi vera".

Ma nabsib li hemm dubju li l-Knisja qiegħda tagħmel minn kollox biex intejbu s-sitwazzjoni tal-festi tagħna. Għal dawn l-ahħar numru ta' snin, forsi għax il-bwiet tal-Maltin huma aktar komdi, infaqna fuq li lnfaqna biex kabbarna u nfahna l-lat estern tal-festi tagħna. X'kien ir-riżultat ta' dan? Ghax kabbarna l-festa

Imma lanqas dan m'hux spirtu nisrani u għalhekk kull min għandu kariga ta' responsabbiltà jrid jagħmel id-deċiżjoni tieghu favur is-sewwa. U dan is-sewwa nsibuh fid-dokumenti tas-Sinodu Djocesan Malti li sar dan l-ahħar.

Minn qalbi nixtieq il-festa t-tajba lil-kulħadd.

Il-Kappillan jidher jifirma l-ktieb tal-viżitaturi waqt attivitā gewwa l-Każin.

is-Sur Carmel Ellul

is-Segretarju

II-Festa Magħna

Ghezież Soċi u Partitarji,

Rega' wasal ix-xaharta' Awissu; ix-xahar li fih ahna bhala Soċjetà niċċelebraw il-festa tal-patruna Santa Marija.

Nista' ngħid li minn wara l-festa tas-sena li ghaddiet, il-Kumitat flimkien mal-kummissjonijiet fi hdan is-Soċjetà tagħna, fassal programm ta' hidma b'riżq il-kažin u l-festa. U hafna minn din il-hidma tilhaq il-qofol tagħha propju fil-gimħa tal-festa ta' Santa Marija.

Il-problemi matul is-sena ma naqsux iżda bil-ghajnuna ta' kulhadd, dawn hafna minnhom gew meghluba biex din is-sena se jerga' jkollna festa kbira kif jixraq lil Ommna Marija.

Qabel xejn nibda biex niringazzja lill-membri li kienu jiffurmaw parti mill-Kumitat u issa m'ghadhomx tal-hidma li wettqu u li jiena persważ li se jibqgu jwettqu. Fl-istess hin nawgura lill-membri l-għoddha fi hdan il-Kumitat sentejn ta' hidma b'riżq is-Soċjetà u l-festa li tant hi għażiż għalina.

Nixtieq li f'isem is-Soċjetà nselem lil żewġ persuni li tant hadmu għas-Soċjetà matul is-snini. Insellem lil Patri Joseph M. Ghigo; Imqabbi bhalna li halliena qrib il-festa tas-sena l-ohra u li żgur se jibqa' mfakkar ghall-kliem ta' l-innu l-kbir iddedikat lil Santa Marija flimkien mal-mużika ta' l-ex-surmast George Martin. Hawnhekk nixtieq insellem lil Patri Joe Zahra li nhatar id-direttur spiritwali l-ġdid tas-Soċjetà minnflokk Patri Ghigo. Insellem ukoll lill-ewwel surmast li kellha l-Banda tagħna, Mro J.M. Barbara, u li halliena dan l-ahhar. Dawn iż-żewġ persuni se jibqgu fil-memorji tagħna għal dejjem.

Din is-sena l-Kumitat kompla bil-hidma tieghu sabiex ikunu jistgħu jinħarġu l-permessi neċċessarji mingħand il-MEPA u b'hekk inkunu nistgħu nibdew ix-xogħol fuq il-proġetti tat-

tkabbir tal-kažin biex ikun jista' jlahhaq mal-htiġiġiet tal-lum.

Fil-qasam ta' l-armar komplejna nistinkaw flimkien mal-Għaqda ta' l-Armar, fuq it-trofini fejn sarilhom xogħol ta' rħamar u skultura. Hawnhekk niringazzja minn qalbi lil Mario Camilleri u Michael Ghigo u dawk involuti f'dan ix-xogħol.

*Is-Sur Carmel Ellul (lemin) waqt prezentazzjoni tal-ktieb
“Grajiet is-Soċjetà” lid-Direttur Spiritwali.*

Komplejna bil-hidma tagħna wkoll, din id-darba flimkien mal-Kummissjoni Plancier, sabiex niżguraw li l-planċier ikun jista' jintra ma għall-ewwel darba fil-festa ta' din is-sena. Din huwa proġetti ambizzjuż hafna u li meta jittlesta minn kollo se jkun il-qofol ta' l-armar fil-pjazza. F'isem shabi, nixtieq niringazzja b'mod speċjali lil Benny Camilleri li flimkien mad-disinjatur hadmu fuq dan il-proġetti. Niringazzja lil dawk li bdew dan il-proġetti, u lil dawk is-soċi u partitarji li reċentement komplex jghinu fih. Niringazzja wkoll lil kull min għen finanzjarjament sabiex lill-kažin ma dahhalniehx fi spejjeż kbar.

U b'hekk ghall-festa ta' din is-sena, il-Banda tagħna se żżanżan planċier ġdid. Il-Kummissjoni Banda flimkien mas-surmast u l-bandisti se jtellgħu programm specjalisti fuq il-planċier nhar l-10 ta' Awissu, li se jkun iddedikat propju ghall-Banda tagħna. Hawn nixtieq niringazzja lis-Surmast u lill-

bandisti għas-sagħrifċċi li jagħmlu matul is-sena, u għall-impenn tagħhom fis-servizzi li l-Banda tagħna jkollha barra rahalna.

Sejjzjoni ohra fis-Soċjetà tagħna li kienet impenjata matul is-sena hi s-Sejjzjoni Żgħażagh, fejn gew organizazzati diversi attivitajiet b'riżq is-soċi żgħażagh u saru preparamenti sabiex fil-ġranet tal-festa jferrhu lil dawk kollha prezenti fil-marċi.

Insemmi wkoll lill-Kummissjoni Nisa għaliex permezz ta' l-attivitajiet li jorganizzaw, qiegħdin ikomplu jghinu lis-Soċjetà tagħna timxi 'l-quddiem finanzjarjament. Ta' dan niringazzja-hom.

Għaqda ohra li tagħmel ġieħ lis-Soċjetà tagħna hi l-Ġaqda tan-Nar, li għal dawn l-ahhar snin offriet spettakli kbar. Għal din is-sena wkoll, din l-ġaqda ppreparat programm ieħor ta' nar li se jissarrat fi spettaklu ieħor matul il-ġranet tal-festa. Ta' min jghid li l-Ġaqda tan-Nar tagħna reġgħet hadet sehem fil-festival tan-nar li sar bejn it-8 u d-9 ta' Mejju fil-Port il-Kbir. Niringazzja lill-membri ta' din l-ġaqda għas-sagħrifċċi u l-hidma tagħhom matul is-sena sabiex bħas-snini li għaddew jerga' jkollna spettaklu ieħor kbir ta' nar.

Ringrażżjamenti ohra jmorru lejn dawk l-individwi li jarmaw u jżarmaw il-knisja, lil dawk is-soċi u partitarji li jghinu narmaw u nżarmaw l-ħarr ta' barra, u wkoll lill-benefatturi tal-ġajnejha u l-koperazzjoni li dejjem sibna mingħandhom matul is-sena.

Nixtieq intemm dan il-messaġġ billi nheġġeg lil-partitarji jattendu ghall-funzjonijiet li jsiru ġewwa l-knisja, u wkoll ghall-attivitajiet esterni bħal marċi, il-festival ta' kant u l-jieli Maltin, li se jiġu organizzati.

Grazzi lil kulhadd u l-festa t-tajba l-Imqabbin kollha.

Viva l-patrunga tagħna Santa Marija.

is-Sur Carmel Briffa

mill-Kaxxier

Nicçelebraw Flimkien

Iż-żmien jghaddi u ma jistenna lil hadd. U hekk ghaddiet sena ohra mimlija xogħol u attivitajiet ghall-ġid tas-Soċjetà tagħna, kif ukoll hidma sfiqa u impenjattiva b'riżq il-festa ta' Santa Marija. Kienet sena fejn fiha sibna xi problemi, madankollu b'rieda tajba u bl-ghajnuna tal-Madonna rnexxielna nsibu soluzzjoni għall-ġid tass-Soċjetà.

Wara l-festa kbira tas-sena l-ohra, fejn fiha fakkarna hafna avvenimenti, specjalment il-hames sena mir-rebh ta' l-unur internazzjonali "Les Etoiles d'Or du Jumelage", li s-Soċjetà tagħna permezz tal-Banda Re ġorġ V irnexxielha takkwista. Dan l-unur huwa l-ewwel u l-uniku unur li qatt intrebah f'Malta.

Din is-sena nhasset il-htiega li nagħtu spinta lill-armar tal-pjazza.

Tkompli x-xogħol fuq it-trofini fejn dawn ġew irhamati u ddekorati bl-iskultura. Mario Camilleri u Michael Ghigo, mill-Għaqda ta' l-Armar hadmu bla heda sabiex ix-xogħol jitlesta fil-hin. Ma nistax ma nsemmix lil Benny Camilleri għas-sagħrifċċu kbir li għamel sabiex jagħti spinta lix-xogħol fuq il-planċier artistiku. Ghalkemm mhux lest minn kollo, jekk Alla jrid din is-sena se naraw dan il-proġetti għall-ewwel darba fil-pjazza.

Hejjnejna gimħha ta' attivitajiet fejn minbarra l-baned mistiedna tas-soltu, ser ikollna banda mill-gżira ta' Ghawdex li ser takkumpanja l-Istatwa Titulari ta' l-Assunta waqt il-processjoni f'jum il-festa. La qiegħed insemmi l-banda, ma nistax ma nsemmix lis-Surmast, lill-Assistent Surmast kif ukoll lill-bandisti tal-lokal li matul is-sena

jżommu l-każin haj permezz tal-kunċerti u programmi li jagħmlu. Din is-sena sar recording ta' sett marċi ġodda.

Il-Fergha tan-Nisa komplew bl-attivitajiet tagħhom ta' matul is-sena fejn ingābru fondi b'riżq il-każin u l-festa ta' Santa Marija. Il-Kumitat tas-Sezzjoni Żgħażagh kompli jahdem sabiex inkabbru l-briju ta' matul il-ġranet tal-festa filwaqt li l-Għaqda tan-Nar tinsab lesta sabiex tipperżenta dak l-ispettaklu uniku li ahna magħrufin għalih, u li d-dilettanti kollha ta' Malta u Ghawdex ikunu qed jistennew. Hawn nixtieq nirringrazzjahom tas-sagħrifċċu kbir li jagħmlu.

Tifħmu għalhekk li hemm bżonn li kulhadd jagħti s-sehem tieghu kemm finanzjarjament kif ukoll bl-ghajnuna manwali. Ninsab cert li l-kontribut tagħkom mhux ser jonqos. Il-festa li niċċelebraw hi wahda kbira u tinvolvi hafna spejjeż, iżda jekk kulhadd jagħti dik ix-xi haġa żgħira tkunu qed tagħmlulna kuraġġ għall-futur sabiex inkomplu niċċelebraw bil-kbir il-festa tal-Patrūna tagħna.

Naghlaq dan l-appell tiegħi billi nitlob lill-partitarji kollha li għandhom għal qalbhom il-festa ta' Santa Marija sabiex jipparteċipaw bis-shih fil-ġranet tal-festa, specjalment fil-funzjonijiet tal-knisja. Nieħdu pjaċir flimkien mingħajr ma noffendu, u nkunu ta' eżempju għal haddiehor. Minn qalbi nawgura l-festa t-tajba lis-soċi, partitarji u benefatturi ta' din is-Soċjetà kif ukoll lill-Imqabbin kollha, specjalment dawk li jinsabu morda.

Viva Santa Marija.

Is-Sur Carmel Briffa (xellug) jidher flimkien mal-President tas-Soċjetà u l-Kappillan waqt attivitā ġewwa l-Każin.

David Agius A.Mus.LCM A.Mus VCM

mis-Surmast

Nghollu Isem il-Banda

Iż-żmien ma jistenna lil hadd. Ghaddiet sena ohra ta' hidma fejn fiha rajna l-Banda tagħna tkompli tiżviluppa l-arti mužikali. Għal darb'ohra kienet sena impenjattiva ferm; tista' tghid sena bla waqfien.

Ir-rehearsals baqgħu jsiru darba fil-ġimħa matul is-sena kollha, u kien hemm ukoll ġimħat fejn qrobna ghall-programmi u *r-recording* tal-marċi ġodda, fejn kellna iktar minn *rehearsal* fil-ġimħa biex intellgu il-livell. Wieħed seta' jisma' l-Banda fid-diversi programmi u anke *fir-recording* u kliem l-udjenza kien ta' tifhir f'dik li hi eżekuzzjoni tal-mužika. Dan ix-xogħol isir b'impenn kbir; l-aktar mill-bandisti tal-lokal li jagħmluha possibl li niltaqgħu matul is-sena kollha biex kull parti tiġi ppruvata sewwa. Hawnhekk għandna nirringazzjaw lil Alla li fis-Soċjetà tagħna dan huwa possibl għax hawn baned fi rhula kbar li dan ma jistgħix jagħmlu ghax m'għandhomx element bizzżejjed.

Il-programm li jsir ghall-habta ta' Marzu kull sena ad unur Les Etoiles d'Or, qed nara li sar parti importanti fil-kalendari tal-Banda tagħna, għax fih wieħed jista' jixtarr sewwa sa fejn wasal il-livell tal-Banda. Wieħed irid iqis li tliet kwarti tal-Banda tkun magħmula mill-bandisti tal-lokal. Il-livell wieħed jista' jiżnu bit-tip ta' mužika li saret tiġi esegwita fih u wkoll bil-mod li bih tindaqq. Bil-paċċenċja kollha matul ix-xitwa kollha qed naslu biex nisimghu hoss sabiħ ibbil-ċċejja bl-inqas numru ta' mužiċisti possibl. Nieħu spunt minn dawn il-kelmejn biex nirringazzja lill-bandisti tal-lokal għas-sagħrifċċju li jagħmlu matul is-sena kollha biex dan isehħ.

Barra dan il-programm ma nistghux ninsew il-programm annwali li jsir fl-10 ta' Awissu fejn l-għażla tal-mužika qed tkun mistennija mill-pubbliku prezenti numeruż li kull sena jimla l-pjazza. Ta' kull sena qiegħed nara li l-bandisti li jattendu għar-*rehearsals* ikun konsistenti

u numeruż. L-impressjoni li jkoll minn dawn il-bandisti huwa li jieħdu pjacir bis-serjetà li tintwera bil-mod kif tiġi esegwita l-mužika magħżula. Jien dan jimlini b'kuraġġ għall-ġejjeni sabih ta' din il-Banda, fejn fuq l-ghadha għandna programmi kbar resqin fil-futur vera imminenti. Din is-sena l-programm ta' 1-10 ta' Awissu ma jistax jonqos li jkun imżewwaq b'mužika vivaċi; karatteristika li tolqot ferm il-gosti tieghi meta nkun qed niddiergi, kif ukoll tal-pubbliku prezenti. Fl-opinjoni tieghi f'dawn it-tip ta' programmi, wieħed għandu jirrispetta lill-udjenza billi twassilhom mužika impenjattiva esegwita bl-ahjar mod possibbli. L-opinjoni tieghi fl-arti mužikali hija li m'hemmx triq tan-nofs, jew biċċa mužika tiġi esegwita tajba jew inkella l-oppost tiġi esegwita hazina.

Fl-iskola tal-mužika n-numru ta' l-alljievi baqa' konsistenti. Hawnhekk nieħu spunt minn dawn il-kelmejn u nheġġeġ lill-ġenituri ta' dawn l-alljievi li bħalma jagħmlu pressjoni fuq it-tfal biex jistudjaw l-istudji akkademiċi jaġħmlu wkoll pressjoni fuqhom minhabba l-istudji mužikali. L-iskola mhix skuża biex wieħed ma jistudjax, għax la wieħed isib hin biex jattendi għallezzjoni sinjal li kelle f'mohħu hin biex jistudja ta' kuljum il-lezzjoni li tingħata mis-surmast tal-banda. Sfortunatament xi kultant dawn il-ġenituri ma jifhmuhx, anzi jehduha konta l-ghalliem konċernat għax idu biex jinkludi lit-tifel jew tifla bhala membru tal-banda. Ma rridux ninsew li l-arti mužikali hija arti diffiċċi hafna. Fl-iskultura wieħed li ha żball jista' jirraġġa jew jibda mill-bidu mingħajr in-nies ma tkun taf; fil-pittura jista' jsir l-istess; imma fil-mužika li hija xi haġa hajja wieħed ma jistax jerġa' lura

Mro. David Agius waqt il-Programm Strumentali Annwali fil-Pjazza tal-Knisja.

waqt l-esekuzzjoni. Għalhekk l-impenn ta' kull alljievi huwa importanti ghax il-banda trid tikber fil-kwalità u mhux fil-kwantità biss! Eżerċizzju li jsir fi hdan il-każin huwa wkoll li kemm jista' jkun dawn l-alljievi kif ukoll membri familjari tagħhom jiġu mistiedna għall-programmi annwali li jsiru mill-banda biex dawn ikollhom awareness tal-mužika bl-iktar mod dirett.

Hawnhekk nitlob heġġa ikbar min kulhadd ghax fl-ahhar ahna rridu nxerdu iktar il-kultura tant sabiha mužikali. Din hija l-missjoni ta' hafna mill-każzini tal-banded f' Malta.

Nixtieq nagħlaq dawn il-kelmet billi nirringazzja lill-Kunitat għall-ġħajnejnuna li nsib mingħandhom, b'mod speċjali mingħand is-Sur Chris Spiteri; id-delegat tal-banda, li nsibu ta' ġħajnejnuna kbira matul is-sena kollha. Nieħu din l-okkażjoni biex nirringazzja lill-Assistent Surmast Michael Pulis talli ha hsieb il-Banda meta jien kont imsiefer u nawgura l-festa t-tajba lill-Imqabbin kollha.

Nawgura success fil-briju li ż-żgħaż-żgħaq li qed nara li qed jahdmu biss-shiħbi biex il-festa u l-marċi jibqgħu jżidu fil-popolaritā man-nies kollha li jhobbu l-festi f' Malta. Ngiex ukoll prosit u nawgura l-festa t-tajba lis-sezzjoni fis-Soċjetà li jieħdu hsieb l-armar, li ta' kull sena qed ikomplu jarmaw it-toroq fir-rahal sabiħ ta' l-Imqabba. Fl-ahħar u mhux l-inqas nawgura success lil dawk kollha li jahdmu fil-kamra tan-nar biex ikomplu jagħtu lill-pubbliku spettaklu ta' logħob tan-nar iktar mis-snin ta' qabel, u nitolbu lil Santa Marija bhal dejjem biex tkompli tharishom f'xogħlhom.

Grazzi minn qalbi lil kulhadd.

id-Direttur Spirituali

Patri Joseph Zahra OP

Valuri Nsara

Ergajna qed niċċelebraw festa, u bhala individwu li jhobb il-festi, din is-sena ninsab kuntent li qed niċċelebra din il-festa magħkom. Qed niċċelebraw festa li tagħtina nifs u hajja gdida jekk nagħrfu nibnu pont bejn dak li hu patrimonju antik u dak li qed nghixu llum, ghax qabilna kien hemm min eżista u bil-mod kif ghex, hejja futur li hu l-preżent tiegħi u tiegħek. Preżent immarkat b'fatti storici li jistgħu jħallu konsegwenzi pozittivi jew negattivi. U l-mod kif nghixu llum, jimmarka l-futur ta' uliedna u ulied uliedna. Illum, f'dan iż-żmien u fil-jum li fih niċċelebraw il-festa tat-tlugh tal-Madonna fis-sema, ninsabu msejha biex nagħrfu x'sens għandu jkollha din il-festa f'hajnejha, nitghallmu nghixuha kuljum, u nhalluha b'wirt għal futur garantit. Futur li jkun immarkat bil-preżenza tal-Kelma t'Alla u bil-preżenza ta' Ommna Marija.

Il-Konċilju Vatikan II fil-Kostituzzjoni Sacrosanctum Concilium, fin-nru 103, jghid il-konċilju ta' Kristu, il-Knisja Mqaddsa tqim b'imħabba speċjali lil Marija Omm Alla li hi marbuta b'mod li ma jinhallx ma' l-opra tas-salvazzjoni ta' l-Iben tagħha; fiha tilmah u tħolli l-ġid mill-aqwa tal-Fidwa u bil-ferħ tara fiha, bħallikieku fi xbieha l-aktar safja, dak li hi tixtieq u tittama li tkun." Mela fil-persuna ta' Marija stess nilmhu digħà dak li ahna bhala nsara ġejna msejħha għalihi meta rċivejna l-Maghħidija. Kienet sejha mela li rċivejna mingħand l-Ispru s-Santu nnifsu li tana t-tweliż ġdid billi hasilna mit-tebħha tad-dnub. Marija bniedma normali bħalna, laqgħet is-sejha tal-Missier (dak li nimmeditaw fl-ewwel misteru tal-ferħ), u b'hekk fiha seta' jagħmel hwejjeg kbar, kif ittenni hi stess fit-tieni misteru tal-ferħ meta nimmeditaw iż-żjara tagħha lil qaribitha Eliżabetta; "Is-Setgħani għamel miegħi Hwejjeg kbar".

U allura hsibti li jkun tajjeb li

nimmeditaw ftit flimkien dak li tipperžentalna l-Kelma t'Alla fil-Liturgija f'dan iż-żmien ta' festa f'gieħ l-Assunta. Qabel xejn, Marija tigħi mqabbla ma' l-arka tal-patt. Fl-arka kienet tistrieh il-preżenza t'Alla. U l-preżenza t'Alla tnissel ferħ, tant li għandna riferiment ghall-ghana bl-instrumenti tad-daqqa, bl-arpapi, biċ-ċetri, biċ-ċnieċel. Fejn ikun hemm l-arka bil-preżenza t'Alla, hemm kien jinsab l-ghana u d-daqqa li jferrah (cfr. 1 Kron 15, 15-16, 19).

Fl-arka tal-patt naraw xbieha ta' Marija; il-bniedma kollha fidi li fiha striehet il-preżenza t'Alla u li permezz tagħha din il-preżenza għiet mogħtija għall-fidwa tal-umanità.

F'Salm 131 naraw ukoll xbieha tal-Madonna. Huwa salm li kien jitkanta waqt il-purċiżjoni li kienet issir bl-arka tal-patt li kienet tfakkar iż-żewġ weghdi kbar li għamel Alla; il-weġħda li jżomm shiħa l-familja ta' David, u l-weġħda li jibqa' jżomm lil Ĝerusalem bhala ddar tiegħu. Dan is-salm għandu mela jiġi applikat għal Marija, ghax Marija hija l-ghamara ta' l-Ispru s-Santu, Marija hija d-dar li fiha dahal Alla biex ikun jista' jsir bniedem. B'hekk naraw li l-weġħda li jibqa' jżomm shiħa l-familja ta' David żammha, ghax twieled minn Marija (il-mara ta' Gużeppi min-nisiel ta' David). Din il-familja (il-Knisja Mqaddsa), Alla żammha shiħa sal-lum. F'Marija u fil-Knisja, niltaqgħu wkoll ma' Ĝerusalem il-ġdida, li hi ddar tal-Mulej għal dejjem.

F'din il-liturgija, ahna u niċċelebraw il-festa ta' l-Assunta, niltaqgħu wkoll ma' San Pawl li jitkellem dwar inniggieżja tal-mewt li hi d-dnub: "Fejn hi ja mewt, ir-rebħha tiegħek? Fejn hi, ja mewt in-niggieżja tiegħek?" (1 Kor 15, 55). Ladarba f'Marija d-dnub ma saltan

qatt, Marija kienet meħlusa wkoll mit-tahsir tal-qabar. Huwa għalhekk li nitkellmu dwar ir-raqda ta' Marija u t-tlugh glorjuż tagħha fis-sema bir-ruh u l-ġisem. Marija, ghax kienet meħlusa bid-dnub, għiet ukoll meħlusa mit-tahsir tal-qabar, u allura hija ppremjata għal dejjem fis-sema.

Tajjeb li nimmeditaw ftit ukoll dwar dak li jghid il-ġidilna Ģesù: "Aktar hienja dawk li jisimghu l-kelma t'Alla u jħarsuha" (Lq 11, 28). Hawn jinsab il-kobor ta' Marija. Hijha l-bniedma li l-ewwel semgħet il-Kelma t'Alla u wieġbet l-“iva” tagħha għaliha. Dan ifisser li harset il-Kelma li semgħet, tant li l-istess Kelma t'Alla tlahhem f'ġuħha u hekk Marija saret omm. Saret omm Alla, ghax il-Kelma li semgħet u li nkarnat f'ġuħha hija l-Kelma t'Alla, haġa wahda m'Alla, hija t-tieni persuna tas-Santissima Trinità. Din il-Kelma hija Alla magħmul bniedem (cfr. Ĝw 1, 1-18).

Aħna wkoll illum ninsabu msejħha mill-Ispru s-Santu, li fil-liturgija ta' din il-Festa hekk għażiż għalina, jisteddinna biex niflu widnejna sewwa għal kelmet Alla u nharsu dak li nisimghu. Sidtna Marija mtellgħha s-sema llum ukoll tinterċedi għalina quddiem binha Ģesù li flimkien miegħu tinsab igħġorifikata bir-ruh u l-ġisem fl-eternità.

Marija qiegħda tinterċedi għalina bħalma għamlet fit-tiegħ ta' Kana. Kien f'Kana li Ģesù tagħna l-eżempju ta' ubbidjenza lejn Alla l-Missier permezz tal-Madonna. Marija tinterċedi għall-gharajjes fil-bżonn, u Kristu jobdi, u jipprovd i-l-inbid li kien naqas billi jwettaq l-ewwel miraklu. Ipprova l-inbid għal-kemm is-siegha tiegħu kienet għadha ma waslitx (is-siegha tal-kalvarju). Siegħa li kellha tiprovvdi l-

inbid it-tajjeb tal-fidwa, għas-saltna tas-smewwiet, b'demmu. Hawn, fit-tieġ ta' Kana, ipprovda l-inbid mill-ilma, bhala sinjal minn qabel tal-patt li kellu jiġi inawgurat fis-siegħa tal-eżaltazzjoni tiegħu fuq is-salib, fejn hemmhekk bhala l-bniedem perfett, li kien ukoll Alla nnifsu inkarnat, seta' joffri lilu nnifsu bhala l-vittma fuq il-ghuda tas-salib, u hekk b'dirghajh miftuha bejn is-sema u l-art seta' jikseb bit-tixrid ta' demmu l-

helsien lill-umanità, u jgħolliha għad-dinjità li kellha fil-bidu tal-holqien, u bhala festa ġejjielna l-festa tat-tieġ ta' dejjem fis-saltna tiegħu. Festa li rat il-bidu tagħha bil-qawmien tiegħu mill-imwiet, festa li bdew jiċċelebraw l-istess Apostoli bl-inżul ta' l-Ispirtu s-Santu fuqhom dakħinhar ta' Pentekoste, festa li bdiet tiċċelebra Marija meta mtellgħa s-sema bir-ruh u l-ġisem (li ma kienx imtebba' bid-dnub), ġiet inkurunata

Regina tas-sema u ta' l-art. Hawn Marija tipparteċipa ma' binha Ĝesù fil-qawmien tiegħu mill-imwiet u ta' l-umanità mifdija li għad tiltaqqa' kollha kemm hi f'dan il-ġnien etern, pajjiżna tas-sema. Iva "minn hemm bil-herqa kollha nistennewħ jiġi, is-Salvatur tagħna Sidna Ĝesù Kristu, Hu għad irid ibiddilna l-ġisem imsejken tagħna fis-sura tal-ġisem glorjuż tiegħu (Fil 3, 20-21).

N o t a E d i t o r j a l i

Filwaqt li nirringrazzjaw lill-W.Rev. Kappillan Dun Joe Bartolo ġhall-ħidma tiegħu fil-parroċċa tagħna, nawgurawlu kull suċċess fil-ħidma pastorali tiegħu fil-parroċċa ta' Stella Maris.

Fl-istess ħin nawguraw u nagħtu merħba lill-W.Rev. Kappillan il-ġdid fil-parroċċa tagħna Dun Nazzareno Caruana.

Rapport

mill-Għaqda Armar

is-Sur Mario Camilleri

Frott id-Dedikazzjoni

Permezz tad-diversi sezzjoniet li għandha s-Soċjetà fi ħdanha, fosthom is-sezzjoni ta' l-armar, kull sena rnexxielna nilhqu l-għan tagħna li nkabbru il-festa. Din-sena mhux ecċeżżjoni.

Min hu midhla ta' din is-Soċjetà jaf ukoll li hemm setturi f'din is-Soċjetà li taw kontribut kbir biex il-festa ta' kull sena tkun ta' livell għoli. Niftakar madwar tħażżeq il-sena ilu meta konna grupp żgħir ta' żgħażaq li bdejna naħdmu fuq xi pavaljuni fi Triq Santa Katarina u wara Triq id-Duluri; żewġ settijiet ta' pavaljuni b'disinn originali u mill-isbah.

Niftakar ukoll kemm kien hemm bżonn ta' restawr u armar ġdid biex il-pjazza tiehu dehra ahjar f'dak li jirrigwarda l-armar. Hafna mill-

Skultura li saret kollha din is-sena.

proġetti li kelli f'mohhi llum il-ġurnata saru; ċertament kien hemm hidma u ghajjnuna ta' diversi nies u kien hemm appoġġ kbir mill-Kunitat Eżekuttiv. L-armar kollu li nhadni sar bi hsieb u konsultazzjoni; hafna mid-disinni li saru kienu f'idejn is-sinjuri Renzo Gauci u l-pittur Andrew Bugeja. Prova ta' dan hija s-simetrija ta' l-armar li hemm fil-pjazza u li konna kapaċi noholqu.

Meta kien hemm bżonn ta' restawr jew armar ġdid dejjem ħdimna bil-ghaqal u għadna attenti rigward restawr li naħdmu fuq id-disinn originali. Għas-snin li ġejjin huwa l-hsieb tagħna nlestu xi ftit armar ieħor biex b'hekk inlestu l-pjazza u nkunu nistgħu naħdmu fuq toroq ohra. Ċertament irridu nieħdu f'konsiderazzjoni nuqqas ta' spazju li l-armar ġdid jista' johloq u anke jitlesta l-proġetti tal-planċier.

Irħamar kollu xogħol l-Għaqda ta' l-Armar Santa Marija.

Trofej

Wara li sentejn ilu nhadmu sett ta' tmien trofej ghall-pjazza principali; xogħol li sar mis-sinjuri Charles Falzon, Ivan Falzon u Joseph Tonna din is-sena kien imiss ix-xogħol ta' skultura, induratura u rhamar ta' dawn it-trofej. Hekk kif ghaddiet il-festa, u l-armar kollu ntrefa gewwa l-imhażen tas-Soċjetà, inbeda x-xogħol ta' skultura.

Minn Settembru 'l hawn ix-xogħol qatt ma waqaf ġurnata biex stajna nlahħqu nlestu 'l fuq minn 400 biċċa skultura. Ix-xogħol li kien jirrigwarda l-iskultura ha hsiebu l-ħabrieki Michael Ghigo li għamel minn kollex biex b'hekk stajna nlahħqu dan il-proġetti. Ix-xogħol ta' induratura u rhamar ta' dawn it-trofej hadt hsiebu jiena.

Dan ix-xogħol kollu kien jinvvolvi ġranet shah ta' xogħol; min jaħdem f'dan ix-xogħol jew huwa dilettant jaf kemm hu diffiċċli li dan ix-xogħol isir minn żewġ persuni biss. Nixtieq nirringrazza lis-sur Antoine Abdilla u s-sur Paul Spiteri li kien ta'

ghajnuna waqt ix-xogħol ta' żebgħa f'dawn l-ahħar ġimħat.

Kien il-ħsieb tagħna li noħorgu l-armi ta' dawn it-trofej iż-żda x-xogħol ta' skultura li sar mill-iskultur Renè Mizzi involva aktar ġranet milli ħsiebna; għalhekk is-sena d-dieħla l-mira tagħna hija li nlestuhom miż-żebgħa u nlestu xi bnadur ġoddha minħabba li dawk preżenti huma żgħar għal ma' dawn it-trofej. Ix-xogħol li sar mill-iskultur ġie mhallas mis-Sezzjoni Żgħażaq li bħal kull sena kienu ta' ghajnuna finanzjara għall-Għaqda ta' l-Armar.

Il-plancier artistiku

Din is-sena sejkollna l-opportunità li naraw ix-xogħol li twettaq fuq il-plancir u jingħata sodisfazzjon lill-partitarji li taw sehemhom finanzjarjament lil dan il-proġett tant kbir. Hawnhekk ma nistax ma nirrigazzjax lis-sur Benny Camilleri li tant hadem matul dawn is-snin u d-disinjatur is-sur Gużeppi Caruana.

L-arma tat-trofej il-ġodda.

- Inizjattiva ohra li hadna din is-sena hija li tinbidel il-liedna kollha ta' Triq il-Konvoj ta' Santa Maria. Dan ix-xogħol sar kollu mis-sur Raymond Vella.
- Din is-sena hadna hsieb li niżbghu xi arbli li jinramaw fil-jiem tal-festa bħal Triq il-Konvoj u Misrah il-Fidwa.

- Sar xi xogħol ta' hjata u alterazzjoni ghall-pavaljuni ta' Triq il-Parroċċa minn partitarji ta' din is-Soċċeja minħabba problemi relatati ma' traffiku li jgħaddi minn din it-triq u li kienu jikkaw xi ħsarat lil dawn il-pavaljuni.

Wieħed jifhem illi biex isir, jinħatra u jiżżarġma dan ix-xogħol kollu ta' l-armar, ikun hemm il-bżonn indispensabbi ta' nies li jiġu jagħtu dik id-daqqa ta' id. Għaldaqstant nappella lil kulhadd, b'mod partikulari liż-żgħażaq biex fil-jiem ta' qabel u wara l-festa jiġu jagħtu s-sehem tagħhom fl-armar u fiż-żarmar.

Nixtieq nagħlaq billi nirringrazza lil dawk kollha li b'xi mod jew ieħor, ghenu fizikament u/ jew finanzjarjament lill-Għaqda ta' l-Armar matul din is-sena. M'għandniex dubju li tinsabu sodisfatti bix-xogħol li twettaq u nassigurakom li sena ohra nkomplu nibnu fuq dak li digħi għamilna. Nawgura l-festa t-tajba lil kulhadd.

SCREEN PRINTERS
We can create your Tops from A to Z

Numbers (small & large) • Printed & Embroider Logos

T-Shirts	Flags	Pvc Cards
Scarves	Banners	Clocks
Caps	Stickers	Small items

Triq in-Nassab, Qormi
Tel: 2144 0815 • Fax: 2144 0832 • Mob: 9942 9798
E-mail: uvprint@waldonet.net.mt

Antifona f'ġieħ Marija Mtellgħha s-Sema

kitba ta' Joseph Farrugia

Dan hu suġġett li, ghax nafu fitit dwar l-iskop u l-užu ta' l-antifona, ma tantx nistgħu nagħtuh dik l-importanza li tixraqlu.

Ahna nassocċċjaw l-antifona l-iiktar mal-funzjonijiet solenni fil-ġranet tal-festa. Nisimghu l-antifona, toghġobna l-mużika ferrihija, ngawduha, nafuha bla-ammment. Iżda, billi dawn miktubin bil-Latin, il-kotra ma tantx tista' tgawdi l-vera sbuhija letterarja u reliġjuża tagħha.

L-antifoni huma versi qosra miktuba minn għorrief bi kliem ta' tifhir. Hafna minnhom jingħadu fil-liturgija li ahna lanqas biss nindunaw bihom bhal per eżempju l-introjtu tal-quddiesa “In Assumptione Beatae Mariae Virginis” jibda bl-antifona “Deher sinjal kbir fis-sema: mara mdawra bix-xemx u l-qamar taht rīglejha, u f'rasha kuruna ta’ tħażżej kewkba” Ap: 12.1, u jingħadu antifoni fl-ghasar qabel u wara kull salm inkluż il-Magnificat – Il-Kantiku tal-Madonna.

Mhux fi ħsiebi li f'din il-kitba nelenka l-ghadd kbir ta' antifoni li nkritu f'ġieħ Marija Assunta. Ma ninsewx li t-twemmin tat-Tlugh fis-Sema ta' Sidtna Marija ġej sa mill-qedem, fil-Lvant u l-Punent ilha ssir festa kbira liturgika.

Strettament l-antifoni għandhom iż-żmien liturgiku tagħhom. Rigward il-festi solenni f'Malta f'ġieħ Marija Assunta ninsabu kkonċentrati fuq tliet antifoni: “Beata Mater”, “Virgo Prudentissima” u “Hodie Maria”.

Issa ejjew naraw l-antifona f'ġieħ l-Assunta fl-isfond storiku u riċenti tagħha fl-Imqabba.

Minn l-ibghad tagħrif li għandna nafu li s-surmast Carlo Diacono, Maestro di Cappella fil-parroċċa tagħna sa mill-1926, kien jesegwixxi l-kompożizzjonijiet tiegħu “Virgo Prudentissima” u “Hodie Maria” li ndaqqet l-ewwel darba nhar it-12 ta’ Awissu 1932 fit-tieni tridu tal-festa tagħha.

Ta’ min josserva b’liema serjetà kien jimxi mal-liturgija ghaliex dawn iż-żewġ antifoni huma unikament

appropriati lill-festa ta’ l-Assunta. Il-“Beata Mater” ta’ dan is-surmast ndaqqet ukoll l-ewwel darba fl-Imqabba nhar id-19 ta’ Mejju 1935 fil-festa tal-Madonna tal-Ġilju meta Mro. Diacono kien għà ceda l-festa tagħna minhabba impenji ohra li kellu fil-festi ġewwa Hal Ghaxaq u H’Attard.

B’xorti tajba, jekk mhux providenzjali, is-surmast Vincenzo Bugeja spicċa l-istudji mużikali tiegħu f’Ruma f’Lulju 1934 u mis-sena ta’ wara nhatar Maestro di Cappella tal-parroċċa tagħna. Interessanti l-fatt li l-kummissjoni Mqabbija fit-tahdidiet li kellha ma’ Mro. Ċensinu mill-ewwel esprimiet ix-xewqa li fil-programmi tal-festa jdoqq antifona sabiha.

Minn dan nindunaw kemm tingħata importanza l-antifona tal-festa. Żgur li s-surmast ma naqashomx: mill-volum kbir ta’ mużika sagra miktuba mill-antenati tiegħu, u li allura issa waqghet f’idejh, għażel li jesegwixxi kompożizzjoni kif xtaqu. Jista’ jkun li l-antifona kienet għà magħrufa mill-Imqabbin billi missieru, Mro. Rikard, fil-bidu tas-seklu l-iehor kien inkarigat mill-mużika tal-festa fir-rahal.

Fil-konswetudni tal-festa tagħna din l-antifona tiġi esegwita b’żewġ verżjonijiet – “Beata Mater” fit-tridu u “Hodie Maria” fil-ġranet tal-festa. Din l-antifona ntogħġbot mill-ewwel u dahlet f’qalb l-Imqabbin tant li llum, meta sena ohra l-Cappella Bugeja tagħlaq 70 sena fl-Imqabba, għadha tiġi esegwita regolarmen u tintlaqa’ b’entużjażmu fil-ġranet tal-festa ta’ Marija Assunta.

Mro. Carlo Diacono
1876-1942

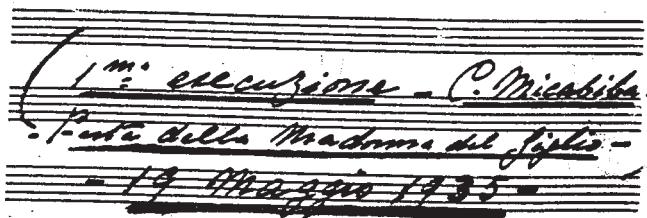

Mro. Ċensinu Bugeja
1910-1967

Mro. Rikard Bugeja
1845-1926

Antifoni bil-Malti

Antifona "Beata Mater", C. Diacono.

Beata Mater

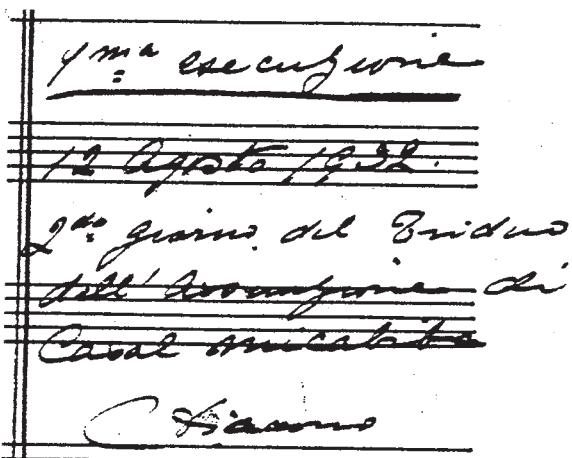
"Omm qaddisa u Verġni bla mittiesfa,
Sultana glorjuža tad-dinja,
Idhol ghalina quddiem il-Mulej."

Antifona "Virgo Prudentissima" fuq mužika gregoriana.
Ritratt: is-Sur Raymond Aquilina.

Virgo Prudentissima

"Xebba ta' l-akbar għaqal, minn fejn inti tiela',
bhaż-żernieq mimlija dija?
Bint Sion, inti kollok ġmiel u ħlewwa;
Sabiha bhall-Qamar, tiddi bhax-Xemx."

Antifona "Hodie Maria".

Hodie Maria

"Illum Marija Verġni telghet fis-sema,
ifirhu, ghax qiegħda ssaltan
ma' Kristu għal dejjem."

Il-hsieb kien li nagħlaq dan it-tagħrif b'dawn it-tliet antifoni kif jixraq. Biss, dawn l-ahhar ġranet għiet f'idejja antifona li xtaqt naqsamha ma' l-Imqabbin devoti ta' Marija: "u mur mhux f'raħal twelidi!" Niddedikaha lil dawk kollha li jaġħtu kontribut b'hidma industrijali, kulturali, finanzjarja, spiritwali u min b'kull aspett iehor jaħdem għall-glorja t'Alla u Ommna Marija Santissma.

FESTA FL'IMKABBA

Fit-tliet i-tijem tat-tridu, uara il għasar jippriedea il Uisk Rev. Padre R. Formosa O.P., imbagħat Innu, Salve, Antifona u benedizioni sacramentali. Il Haġġ il-fünzioni tibda fl'14 p.m: fil-ġranet l'ohra fis-7.30 p.m.

Lejliet il-festa, tis-6 p.m. translazioni solenni. Uara l'għasar Salve, Litania u benedizioni sacramentali.

Nhar il-festa, fil 5.30 a.m. Matutin solenni, fid-9.15 a.m. Kuddiesa cantata. Uara il Vangelu Panigireu mill Uisk Rev. Prof. F. Catania D.D. Fil 5.30 għasar u processioni. Uara is-Salve u Antifona Benedizioni Sacramentali.

Il funzionijet lejliet u nhar il-festa jigu immixxi ja mill-Mons. A. Bonnici; u il-musica fit-tridu u fil-festa mis-Surimast Vincenzo Bugeja.

Antifona

"Omm qaddisa u Verġni bla mittiesfa,
Sultana glorjuža tad-dinja,
Agħti l-ghajnuna tiegħek lil dawk kollha
Li jiċċelebraw din il-festa mbierka tiegħek.

Hajr:-

Rev. John Galea B.A. Lic.D.
Rev. Christopher Galea

Referenzi:-

1. Missali Romano Melitae 1965
2. Munificentissimus Deus. Bolla Domma Marija Assunta.
3. Joseph Farrugia: Il-Mużika Sagra fl-Imqabba – Maestri di Cappella u Organisti Mqabbin – 1898-1998. Fuljett Kunsill Lokali Mqabba – Diċ. 1998 Harġa 15.
4. Malta – 16 Luglio 1934; Cronaca del giorno, p2.
5. Lehen is-Sewwa – 10 t'Awissu 1935, p2.
6. Informazzjoni magħtija lili bil-fomm mis-Sur Spiridione Schembri, 1882 – 1971.
7. Referenza: 3
8. Brevjar: L-ewwel Għasar Festa Madonna tar-Rużarju.

Il-kappella ta' Santa Katarina ta' Lixandra fl-Imqabba

kitba ta' Jonathan Farrugia

B.A. (Hons.), B.A. Theol. & Hum. Stud.

Għalkemm il-parroċċa tagħna hija ddedikata lill-Madonna, u jidher ġar li l-imhabba li kellhom missirijietna lejn Omm Alla kienet hekk kbira tant li l-festi li jsiru b'ċerta pompa fil-knisja parrokkjali huma kollha ddedikati lilha, xorta wahda jidher li kien hemm devozzjoni partikolari lejn certi qaddisin.

Filwaqt li fl-irħula antiki żgħar, bhalma hu l-Imqabba, is-soltu nsibu numru konsiderevoli ta' kappelli ddedikati lill-qaddisin (li ma jkunux it-tit-tular tal-knisja parrokkjali), fir-rahal tagħna nsibu qaghda ohra. Fiż-

żmien meta l-Imqabba kienet se ssir parroċċa awtonoma, insibu li kien hawn tmien kappelli, li minnhom nofshom kienet ddedikati lill-Madonna. L-erbgha l-ohra kienet ddedikati lil San Bažilju, San Mikiel, San Pietru u Santa Katarina. Minn dawn l-erbgha illum għad baqa' tlieta ghax iż-żewġ kappelli ta' San Pietru u Santa Katarina ġew integrati f'wahda. Mill-knejjes l-ohra ddedikati lill-Madonna għadha teżisti biss wahda li kienet iddedikata lill-Assunta u li illum saret tad-Duluri.¹

Mela nistgħu nghidu li fiż-żmien minn qabel ma' l-Imqabba saret parroċċa sa żmien aktar qrib tagħna, l-Imqabbin illimitaw id-devozzjonijiet popolari għal tliet qaddisin biss: San Bažilju, San Mikiel u Santa Katarina. L-aktar kappella centrali u mibniha b'ċertu sens ta' estetika hija dik iddedikata lil Santa Katarina - l-unika kappella li nsibu fil-pjazza tar-rahal.

Matul dawn l-ahħar xhur, b'inizjattiva tal-Kunsill Lokali tagħna, sar xi xogħol ta' tiswija u restawr minn barra fuq din il-kappella, għalhekk bix-xieraq li kulhadd isir jaf xi haġa aktar fuq din il-ġawhra ċejkna fil-qalba ta' rahalna, kif ukoll fuq il-qaddisa li lilha hi ddedikata.

Santa Katarina Verġni u Martri: bejn kult antikissmu u aġjografija medjevali

Meta Massiminu Daia lahaq sultan ("Caesar") ta' l-Imperu tal-Lvant u mar joqgħod ġewwa Lixandra, l-ewwel haġa li għamel kienet li ordna biex kulhadd imur joffri s-sagħrifċċi lill-allat fit-tempji. Min ma marx kien akkużat li hu nisrani u ġie arrestat jew ingħata l-mewt. Mill-folla nqalghet tfajla nobbli jisimha Katarina li čanfret l-is-sultan talli ġieghel lil niesu jqimu allat foloz. Massiminu ordna li tittieħed il-palazz tiegħi biex jipprova jikkonvinċieha bi kliemu. Meta ra li t-tfajla baqghet dejjem aktar soda fil-fehma tagħha ġab xi għorrief biex jibdlulha fehmitha huma, iż-żda Katarina rnexxiela twaqqaghħom l-argumenti tagħhom kollha. Is-sultan xegħel bil-qilla u ordna li l-ghorrief jinqatlu u li t-tfajla tīgi arrestata. Mart is-sultan u l-uffiċċjal tal-palazz zaruha kemm-il darba fiċ-ċċella u huma wkoll, flimkien ma' xi suldati, saru nsara. Meta s-sultan sar jaf qatilhom ilkoll. Lil Katarina ried iqattaghha biċċiet go rota tax-xafar, imma r-rota tfarrket bla ma għamlitilha ebda hsara. Wara dan kollu Massiminu ordna li tinqatagħħha rasha. Dan seħħ fis-sena 305 W.K.²

Prattikament dan huwa kull ma nafu fuq din il-qaddisa mill-kitbiet antiki tas-seklu VI li għandna dwar hajjitha. Tajjeb li nghidu li l-eqdem kitba li nafu biha hija ta' madwar

Il-kwadru titulari tal-kappella: Iż-żwieġ mistiku ta' Santa Katarina, xogħol anonimu ta' l-1767.

L-artal tal-ġebel irħamat tal-kappella.

mitejn sena wara li mietet Santa Katarina. Probabbilment din kienet xi traduzzjoni bil-Grieg ta' test aktar antik. Hafna studjuži jaħsbu li diversi episodji mirakoluži u ambigwi żdiedu f'din it-traduzzjoni u f'ohrajn aktar tardivi mal-qalba storika ta' hajjet dil-qaddisa.

Mitt sena wara l-kitba ta' dil-verzjoni Griega, wiehed patri li kien jghix fil-monasteru li hemm fuq il-muntanja Sinaj kelli viżjoni li fiha ġie indikat il-post fejn kien hemm tfajla martri midfuna. Dan il-lok kien jinsab aktar 'il fuq fl-istess muntanja, f'parti li għadha ġġib 1-isem ta' Gebel Katarin. Dan il-patri mar ma' xi ohrajan ifittem dan il-lok u sabu eżatt kif kien ra fil-viżjoni. Go qisu għar sabu 1-fdalijiet ta' ġisem ta' tfajla. Dawn ġew imniżżla fil-monasteru u ndifnu hemm fil-kappella prinċipali. Minn dak iż-żmien il-monasteru sar iċ-ċentru tad-devozzjoni lejn Santa Katarina, u wara xi żmien bidel ismu għal 'Monasteru ta' Santa Katarina' kif għadu magħruf sal-lum. B'xorti tajba, meta l-insara tal-lvant querd l-ikoni tal-qaddisin li kien hemm fil-knejjes tagħhom, l-ikona ta' Santa Katarina li kienet f'dan il-monasteru ma ntmissitx. Apparti minn dan, meta l-Musulmani kissru l-knejjes kollha fl-Afrika ta' Fuq u fil-Lvant Nofsani, dan il-monasteru baqa' shih ghax fi Mawmettu kien waqaf biex jistrieh.

Mal-miġja tal-Kruċjati, il-kult ta' Santa Katarina nfirex ukoll fil-Knisja tal-Punent, u biż-żmien saret wahda mill-aktar qaddisin popolari u invokati fl-Ewropa. Kienet meqjusa bhala wahda mill-erbatax-il qaddis/a li l-aktar jaqalgu grazzji. In-numru tal-knejjes iddedikati lilha kien enormi - f'Malta biss sa l-1866 kien hawn aktar minn hamxin knisja jew kappella ddedikati lilha, fosthom dik li hemm fil-pjazza tar-rahal tagħna.

L-artisti kollha minn kull epoka għamlu użu mid-diversi rakkonti straordinarji b'konnessjoni mal-

Veduta tal-pjazza tal-knisja mill-bejt tal-kappella.

hajja tagħha, tant li Santa Katarina saret (u għadha) l-aktar qaddisa li tagħha nsibu pitturi madwar id-dinja. F'Malta stess diffiċli ssib knisja parrokkjali antika li ma jkunx fiha mqar xbieha wahda tagħha. Fil-parroċċa tagħna, appartī l-pittura li hemm fil-kappella tagħha, insibu żewġ xbiehat ohra ta' Santa Katarina li fl-imghoddi kienu t-tnejn fil-knisja parrokkjali. Fil-knisja għad hemm pittura ta' Santa Katarina fil-kwadru ta' l-Inkurunazzjoni tal-Madonna. F'dan il-kwadru ta' nofs is-seklu XVII naraw it-Trinità qegħdha tinkuruna lill-Madonna, u taħthom hemm żewġ figur: San Ĝużepp u Santa Katarina.³ Din ix-xbieha hija wahda mill-fit li nsibu li fihom Santa Katarina tidher mingħajr kuruna, palma jew rota. Il-pittura l-ohra turi l-gherusija mistika ta' Santa Katarina u llum tinsab fl-uffiċċju parrokkjali. Din il-pittura hija imprezzabbli minħabba li hija tas-seklu XVI, impittra fuq l-injam minn xi alliev ta' l-iskola ta' Raffaelo Sanzio. Kienet ingħatat lill-knisja minn Dun Gregorio Schembri meta l-knisja tlestit mill-bini.⁴ Fis-snin ta' wara l-gwerra tneħħiet minn fejn kienet fil-kappellun tar-Rużarju għal raġunijiet ta' sigurtà.

Il-popolarità ta' din il-qaddisa baqgħet dejjem tikber sakemm fl-1969 il-festa tagħha tneħħiet mill-kalendaru liturġiku universali. Ghad-differenza ta' dak li jaħsbu u jighidu hafna, it-tnejħiha tagħha mill-kalendaru ma kinitx tħisser li l-Knisja qed tħid li Santa Katarina qatt m'ezistiet; kulma qalet il-Knisja kien li ladarba hafna mill-affarijiet li jingħadu fuqha jista' jkun li m'humiex veri, m'hemmx għalfejn li l-festa tagħha tibqa' tiġi cċelebrata fil-Knisja kollha. Id-dokument ta' indikazzjonijiet ċari li l-qima tagħha għandha tibqa' tiġi rispettata u mharsa fil-knejjes u l-parroċċi ddedikati lilha.

Meta l-Papa Ġwanni Pawlu II kien qiegħed jagħmel il-pellgrinagg fl-Art Imqaddsa fl-2000, hu ma naqasx li jmur fil-monasteru tas-Sinaj u hemm jagħti qima lir-relikwi

ta' din il-qaddisa. Dan wassal biex fl-2002, fl-edizzjoni gdida tal-Missal Ruman, il-festa tagħha reġgħet iddahħħlet fil-kalenderju liturgiku universali tal-Knisja Kattolika, fil-ġurnata propria tagħha, il-25 ta' Novembru. B'dan il-pass il-polemika dwar l-awtenticità ta' din il-qaddisa għandha tinqata' darba għal dejjem.

L-ewwel kappella ta' Santa Katarina fl-Imqabba

L-Imqabba saret parroċċa taht il-patrocinju ta' Marija Assunta f'Settembru ta' l-1598, madanakollu fir-rahal kienet teżisti kappella ddedikata lil Santa Katarina ferm qabel din id-data. Diffiċċi nghidu fiċ-ċert minn fejn nibtet id-devozzjoni lejn Santa Katarina f'rahalna. Kif ġà ghedna, din il-qaddisa kienet wahda fost l-aktar li jgawdu devozzjoni u ma kinitx haġa kbira li ssib kappella ddedikata lilha fl-irħula. Forsi l-fatt li l-Imqabba jinsab qrib hafna taż-Żurrieq, rahal li sa minn dejjem kelli u lil Santa Katarina bhala patrona u protettrici ewlenija tiegħu, kompla għen biex tixtered id-devozzjoni lejn din il-qaddisa.

Fid-dokumenti taż-żjara pastorali li l-Viżitatur Appostoliku Mons. Pietru Dusina għamel lill-knejjes fl-inħawi ta' l-Imqabba nhar it-8 ta' Frar 1575, insibu l-ewwel referenza ghall-kappella ta' Santa Katarina.⁵ Din kienet inbniet madwar is-sena 1550 fil-misrah principali tar-rahal, maġenb kappella ohra ddedikata lil San Pietru.⁶ Nafu li kienet żgħira u li kienet nieqsa minn kollox. Irragġuni għal dan mhix magħrufa, iżda ladarba kienet mibnija f'nofs ir-rahal hemm probabbiltà għolja li xi ornamenti kellha; jista' jkun li dawn insterqu fi żmien l-assedju ta' l-1565. Kellha altar wieħed b'ikona ta' l-injam turi lill-Madonna, lil Santa Katarina fuq il-lemin u lil San Pietru fuq ix-xellug.⁷ Ma kellhiex rettut, iżda certu Marjanu Hagius, li kelli għalqa f'Tal-Handaq, kien

L-armi tal-Madonna u ta' Santa Katarina skulturati fil-ġebel 'il-fuq mit-titular.

jixegħlilha lampier u jorganizza festa bl-ghasar u quddiesa f'gieh il-qaddisa f'narha.

Saż-żmien li fih l-Imqabba saret parroċċa, dik l-ghalqa f'Tal-Handaq kienet bdiet tissejjah *il-Bur ta' Santa Katarina*, u l-proprietarju kien sar Andrea Zammit. Mill-qliegh ta' l-ghalqa, tħalli il-tari' kellhom imorru għall-manutenzjoni tal-kappella, sabiex din titħġimmar bl-affarijiet kollha meħtieġa, biex il-lampier jinxtegħel nhar ta' Sibt u biex il-festa tkun tista' tkompli tiġi cèlebrata bil-quddiesa u bl-ghasar kantat.

Meta l-isqof Tumas Gargallo żar ir-rahal fl-1598 biex jelevah għall-livell ta' parroċċa, sab il-kappella fi stat tajjeb hafna. Kulma kien jonqosha kienu l-għandieri, u dawn inxtraw malajr minn Andrea Zammit.⁸ Fl-1634 il-kappella għiet imbjadha mill-ġdid u milli naraw fil-viżta ta' Pontremoli, kellha altar tal-ġebel, għandieri ta' l-injam miżbugħin, salib u ikona gdida tirrappreżenta lill-Madonna tal-Karmnu flimkien ma' Santa Katarina u Sant'Andrija. Pontremoli ordna li titwessa' t-targħa ta' l-altar,⁹ mill-bqija ma kienet nieqsa minn xejn. Ta' min isemmi wkoll illi fl-1729 din il-kappella tat 100 skud mir-renti tagħha biex isiru s-sedji fil-knisja parrokkjali.¹⁰

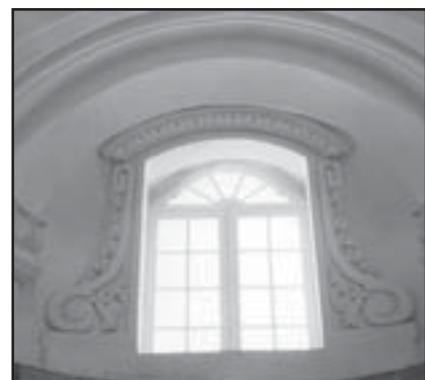
Madanakollu fl-1759 il-knisja

kienet qed thedded li taqa' minħabba ż-żmien li kellha. Għaldaqstant ingħataw istruzzjonijiet sabiex din titwaqqfa' flimkien mal-knisja ta' maġenbha ddedikata lil San Pietru, u flokhom kellha tinbena' kappella wahda ddedikata liż-żewġ qaddisin.¹¹

Il-kappella li hemm illum

L-ewwel ġebla tal-kappella l-ġidda tqegħdet u tbierket mill-kappillan Dun Mikiel Giocomo Tortella fl-1764. Tahtha tpogġew xi reliksi ta' San Kandidu, Sant'Anjeże u Santa Kolumba flimkien ma' medaljun bix-xbiehat ta' San Pietru u San Pawl.¹² Inbniet minn Ġanni Schembri u ghaxar snin wara, nhar l-Għid il-Kbir ta' l-1774, l-istess kappillan Tortella berikha u kkonsagraha ad unur Santa Katarina u San Pietru. Wara c-ċelebrazzjoni tkanta t-Te Deum b'ringazzjament.¹³

Din il-kappella tat l-isem lit-triq principali li kienet titlaq mill-Pjazza tal-Knisja u tagħti ghall-Qrendi u għaż-Żurrieq (inżommu f'mohħna li Triq Karmnu Ciantar u Triq il-Madonna tal-Ġilju nfethu inqas minn ghoxrin sena ilu). Bhala binja hija differenti mill-knejjes l-ohra li jinsabu fl-Imqabba. Minn barra tidher kwadra, iżda minn ġewwa hija tonda. Is-saqaf huwa magħmul minn koppla baxxa ta' stil barokk sempliċi, b'lantenra grazzu ja hafna. Maġenb il-koppla hemm kampanar żgħir ta' stil differenti li probabbilment żdied wara.¹⁴ Għandha bieb wieħed, b'tieqa kbira fuqu u b'żewġ twieqi ohra fil-hitan

It-tieqa tal-faċċata mdawra bi skultura sempliċi imma sabiha.

tal-ġnub. Minn ġewwa fiha xi skultura - l-aktar li tispikka hi dik ta' mal-gwariċuni tat-twiegħi. Għandha altar wieħed tal-ġebel miżbugħ b'disinn irhamat. Fuqu hemm pittura ta' l-1776 ta' pittur mhux magħruf, iżda li tpaxxi l-ghajnejn. Turi ż-żwieġ mistiku ta' Santa Katarina. Apparti l-Madonna, il-Bambin u l-qaddisa jidħru wkoll San Ģwann l-Evangelista fil-parti t'isfel tal-kwadru u persuna (mhux magħrufa) titlob wara Santa Katarina. Fin-naha ta' fuq tal-kwadru jidher l-Ispirtu s-Santu jitfa' d-dawl fuq il-qaddisa. Ghalkemm il-knisja ġiet iddedikata lil San Pietru wkoll, dan ma jidhix fil-kwadru titulari.

Fir-rokna tax-xellug fil-parti inferjuri tal-kwadru naraw arma u d-data 1776, flimkien ma' l-ittri V.F.G.A. (*Votum Fecerunt Gratiam Acceperunt* - "Għamilna weħħda u l-grazzja l-qajjniha"). Minn dawn l-ittri hu magħruf illi l-pittura saret bhala *ex-voto* minn xi hadd li qala' xi grazzi mingħand Santa Katarina. Ma nafux minn kienet din il-persuna, iżda jista' jkun illi l-figura mhux magħrufa li hemm titlob wara l-qaddisa turi propju liha. Jista' jkun ukoll kien xi hadd jismu Ģwanni ladarba fil-pittura ġie nkluż San Ģwann, imma jista' jkun ukoll illi dan il-qaddis żidied biex jitfakkar il-bennej tal-knisja ġanni Schembri.

Il-kwadru titulari huwa mdawwar bi prospettiva kollha skulturata verament sabiha. Jispikkaw fiha l-arma ta' Santa Katarina u tal-Madonna.

Sakemm faqqghet it-tieni gwerra dinjija din il-kappella kienet għadha tintuża ta' spiss. Nhar l-ewwel tas-sena kienet toħroġ purċijsjoni penitenzjali mill-knisja parrokkjali u żżur tliet knejjes, fosthom din ta' Santa Katarina. Fiha kienet titkanta l-antifona tal-qaddisa.¹⁵ F'Korpus kienet tingħata l-barka sagħmentali minn hemm. Meta fl-1912 gew ikkonsagrati xi altari fil-knisja parrokkjali, iċ-ċelebrazzjoni bdiet b'purċijsjoni li telqet mill-knisja ta' Santa Katarina. Barra minn hekk ta' kull sena kienu baqgħu jiġu

Dehra tal-kappella minn barra wara restawr li sar fuqha.

cċelebrati fiha l-festi ta' Santa Katarina u ta' San Pietru bil-quddiesa u bl-ghasar kantat. Kienet issir ukoll quddiesa fil-festa ta' San Ģwann Evangelista.

B'xorti hażina minn dan kollu llum ma baqa' jsir xejn. Fil-gwerra kien intrefa' xi armar tal-festi fiha minħabba li l-knisja parrokkjali ġġarrfet, u minn dak iż-żmien 'l-hawn baqghet tintuża għal hekk. Tinfetah biss biex jarawha xi dilettanti tal-kappelli jew studjuži ta' l-arkitettura; inkella biex jingibdu xi xeni fiha.¹⁶ Illum tintuża l-aktar biex jintrefghu fiha ż-żewġ bradelli tal-varri principali ta' l-Imqabba, kif ukoll iż-żewġ angli li jinramaw massepulkru fil-Ġimgħa Mqaddsa. Fiss-sagristija ta' din il-kappella hemm merfuga wkoll il-ġilandra l-antika li kienet tintuża fil-Kwaranturi fil-knisja parrokkjali. Din il-ġilandra kienet inħadmet mill-iskultur Sciortino¹⁷ u baqghet tintuża sakemm saret il-ġilandra li għadha tintuża sal-lum, xogħol Abram Gatt ta' l-1934. Madanakollu, peress li l-kappella għadha f'kundizzjoni tajba hafna, hemm il-hsieb li xi darba tinbidel f'mużew tal-parroċċa, ghaliex hija verament hasra li ġawħra bhal din qed tintuża biss bhala mahżen.

Għeluq

Fi żmien il-kappillan Dun Willie Vella kien sar xi xogħol ta' tiswija

minn ġewwa f'din il-kappella grazzi għat-theġġig ta' Patri Karm Zammit minħabba li kien hemm il-hsieb li tibda tintuża għal xi laqghat jew adorazzjonijiet. Din is-sena l-Kunsill Lokali dahal fi spiżza kbira biex jirrestawra minn barra. Grazzi għal dan ix-xogħol li sar fuq medda ta' snin għal darb'ohra se nkunu nistgħu ngawdu din il-ġawħra li spiss ma naprezzawhiex. Tajjeb li kieku tinsab xi soluzzjoni biex din il-kappella terga' għal darb'ohra tibda tintuża ghall-htigġijiet spiritwali tagħna l-Imqabbin, biex b'hekk inżommu haj l-ghan li għalih kien bnewha missirijietna.

¹ Il-kappelli l-ohra kienu: tal-Lunzjata u ta' l-Assunta (li flokhom inbniet il-knisja parrokkjali li għandna llum) u ohra tal-Viżitazzjoni, li twaqqgħet. Il-kappella tan-Nazzaren li hemm maċ-ċimiterju nbniet hafna snin wara, fil-bidu tas-seklu ghoxrin.

² DANTE BALBONI, *Caterina di Alessandria* minn *Bibliotheca sanctorum III*, Ruma 1998, 954-963.

³ KEITH SCIBERRAS, *Kwadru qadim ta' l-inkorunazzjoni tal-Madonna fil-Programm Festa Santa Marija - Mqabba 1993*, 67.

⁴ LAURENZ ZAMMIT, *Descrizioni storica tal-cnisia parrokkjali tal-Imkabba*, Malta 1927, 27.

⁵ Arkivju nazzjonali ta' Malta, ir-Rabat, *Dusina*, 197-198.

⁶ JOSEPH M. GHIGO, *Monumenti xhieda tal-qima tal-poplu f'L-Imqabba mal-medda taż-żmien*, Mqabba/Malta 1998, 51.

⁷ MARIO BUHAGIAR, *The cult of St. Catherine in Malta f'St. Caterine of Alexandria: her churches, paintings and statues in the Maltese islands*, Malta 1979, 170.

⁸ A.A.V. *Visitatio Gargallo 1588-1602*, 181v-182r.

⁹ A.A.V. *Visitatio Pontremoli 1634*, 67r.

¹⁰ LAURENZ ZAMMIT *Descrizioni storica tal-cnisia tal-Imkabba*, Malta 1927, 27.

¹¹ A.A.V. *Visitatio Rull 1758-1760*, 350v.

¹² KILIN (pseud.) ġMIKEL SPITERI, *Wayside chapels*, Malta 2000, 247-248.

¹³ LAURENZ ZAMMIT, op.cit., 36.

¹⁴ MARIO BUHAGIAR, 171.

¹⁵ LAURENZ ZAMMIT, *Descrizioni storica*, Malta 1927, 30.

¹⁶ Żewġ kaži kienu meta nġibdu xi xeni fl-1989 għat-ħażżeja tal-PBS Wirt u għal dokumentarju qasir fuq l-Imqabba li ntweri fil-programm *Forċina* waqt xandira direttu tal-festa titulari ta' Santa Marija fil-15 ta' Awissu 2001, b'ripetizzjoni ta' l-istess feature fix-xandir tal-festa tal-Madonna tal-Ġilju fl-14 ta' Ġunju 2002.

¹⁷ Tagħrif mghoddi mis-sur Joe Gauci.

Xi tifkiri minn ta' Ċensu Psaila

kitba ta' Giovanni Farrugia

Hi haġa tajba, li niftakru fl-egħżejż tagħna li darba kienu magħna u li tant batew għalina. Taw kontribut siewi mhux biss lill-Partit ta' Santa Marija, imma wkoll lis-Soċjetà ta' l-Imqabba. Wieħed minn dawn l-irġiel, ta' prinċipju, hu bla dubju Ċensu Psaila, bniedem ta' karattru ħelu, jaf imur ma' kulhadd, jghin lill-proxxmu tiegħu akkost ta' kollox. Ċensu kien dedikat u devot kbir ta' Santa Marija, Reġina tas-Sema u l-Art. Ma kienx devot ta' nofs keddha imma bil-fatti, kif ser naraw minn certi episodji ta' hajtu.

Nies bħal dawn iqanqlu ammirazzjoni u mhux ta' min jinsiehom! Jien dejjem ammirajt il-kalma u l-irġulija li kien jimxi biha. Ċensu twieled fil-31 ta' Ottubru 1914 meta f'dan iż-żmien kienet bdiet il-gwerra u kif kien qalli kien zmien il-faqar u kultant ta' tbatija wkoll. Il-hobża ta' kuljum kienet iebsa. Però Alla l-Imbierek jghin l-ghasafar ta' l-ajru, ahseb u ara lill-bnedmin.

Missier Ċensu, Pietru Psaila, kien joqghod fl-iskola l-qadima li kienet fi Triq Santa Katarina. Pietru kien bniedem dhuli u kapacijsi jsib il-verità tal-fatti. Kellu sebat itfal; Gużeppi, Ċensu, Geraldu, Philip, Manuel, Antonia u Nikolina, soċċa tal-Museum.

Čensu żżewwiegħ lil Maria Antonia xebba Galea fis-17 ta' Frar 1935 u kellhom disat itfal; Karmenu, Ĝuža, Maria, George, Ġemma, Kelina, Agnes, Leli u Peter. Familja li kien fiha ammirazzjoni. Ċensu bħal kull kap ta' familja ghaddha minn certu nkwiex li taf toffri l-hajja. Ghax kif jgħid il-qawl 'Kulhadd taħt sema wieħed'. Tant li meta konna nitkellmu kien ta' sikwit isemmili t-tragedja li ġarrab taż-żgħir Peter, li kienet saret fil-barriera tiegħu f'Ta' Kandja. Dak il-hin Peter kien ma' tifel iehor. Din it-tragedja ġrat nhar it-13 ta' Jannar 1963. Ċensu kien bniedem ta' prinċipju li tista' tafdhah, infatti mhux l-ewwel darba li għamilha ta' medjatur bejn koppji li jkunu f'xi diffikultà. Kien hemm mumenti li jien segwejtu mill-qrib. Nghid biss li jien tgħallim hafna mill-atteggjament tiegħu b'mod speċjali kif kien jaħdem b'mod kalm u konvint milli jkun qiegħed jagħmel. Kien jgħin lil-

Is-Sur Ċensu Psaila
(1914-1976)

kulhadd mingħajr ma jqis il-kulur tiegħu. L-ghajnuna kien jagħtiha xorta wahda.

Jien ukoll doqt xi ffit mill-ħniena tiegħu. Ċensu kien jaf li jien kont qed immur Hal Luqa ghall-privat għand certu wieħed ghalliem is-Sur Zarb. Mhux l-ewwel darba li kont insibu jistenni fejn il-haddied fit-tarf ta' Hal Luqa. Kien ikun digħi għamel ittielet vjegg ġebel u kien ikun ġej lura lejn l-Imqabba ghall-ħin ta' nofs inhar. Kont narah qisu l-anglu kustodju tiegħi ghax it-triq kienet skapruża. Bifors li nies bħal dawn, nies nobbli u ta' qalb kbira jibqgħu f'qalbek għal għomrok kollu. Kienet teżisti paċi u mħabba sinciera, u

ghalhekk kulhadd kellu certu ferħ u kuntentizza ġewwa qalbu.

Jien minn dejjem kont inhobb naqra u dejjem b'xi gazzetta jew ktieb f'idejja. Ċensu mhux l-ewwel darba li kien jiġi l-każin u kif jarani fuq il-bank ta' hdejn is-salib, kien jiġi hdejjja u jistaqsini x'kien hemm ta' interess fuq il-gazzetta "Il-Berqa". Din kienet gazzetta li toħroġ kuljum mat- "Times of Malta". Kemm-il darba kont noqghod naqraru xi haġa li jkun hemm ta' interess. Meta konna niltaqgħu kien jinsa kollox tant li kemm-il darba qalli li l-ewwel jien imbagħad nghaddu xi ffit hin mal-karti tal-logħob. Dan ghaliex Ċensu kien Ihobb jiltaqqa' ma' xi żewġt iħbieb tiegħu u joqogħdu jilaghħu l-kart. Ċensu kellu n-negożju tal-ġebel u kellu barriera f' Ta' Kandja. Kellu ġebla sabiha u għalhekk kellu domanda kbira ghaliha. Mhux l-ewwel darba li tal-qtiegħ ma kinux il-ħaqq mad-domanda. Jien ġieli mort miegħu meta kont inkun bil-vakanzi bħal per eżempju ġieli morna Tas-Sliema, il-Hamrun, għand is-sorijiet tal-Klawsura li ma nafx kemm-il vjiegħ ġebel kien tahom b'xejn, ghaliex mhux l-ewwel darba li qräjt l-ittri li kienet tibghatlu l-Madre tal-Kunvent. Fatt iehor ta' mħabba lejn il-proxxmu, li żgur li ma nistax ma nsemmix, hu meta kien qed jinbena l-każin ta' Santa Marija. Kien ġab hafna ġebel b'xejn. Anke meta kienet qed jinbnew id-dwejriet, kien hu li beda jieħu l-ġebel biex ikun jista' jinbeda x-xogħol. Kont nieħu pjacir meta kont immur miegħu,

jagħtuh il-qisien u jfahhrulu l-ġebla li kelli. Il-bennejja kollha kienu jhobbu u kienu jghidu lil xulxin li Ċensu kien jaqdihom ta' raġel.

Niftakar li kien medjatur ukoll meta nxtrat l-art għad-dwejriet. Kien hadem tajjeb hafna mal-kumitat ta' dak iż-żmien u li tiegħi kien ukoll membru għal xi żmien. Ċensu kelli ġertu ħila bhala medjatur u dejjem kien jaħdem b'ċertu għaqal. Tant li kważi dejjem kien jirnexxielu jqarrab liż-żewġ trufijiet lejn xulxin. U għal dan kien igawdi stima minn kulhadd. Jien kont insew wiċċi kif kont nista' ghax konna naqblu hafna fil-fehmiet u l-karattri tagħna. Kien iżomm il-principji li kien iħaddan b'determinazzjoni kbira akkost ta' kollex.

Kien il-15 t'Awissu 1938. Niftakar kienet saret festa kbira ad unur Santa Marija, Omm Alla u Ommna lkoll, Reginā tas-Sema u ta' l-Art. Kienet digħi b'diet tinhass li riesqa l-gwerra. Kien anki irranġaw xi fortizzi bhas- Sejba u ġo ta' l-Isqof. Jiena u Ċensu konna fiz-zuntier waqt li kienet dieħla l-istatwa ta' Santa Marija. Jien, ta' tifel li kont, kont meħdi fīċ-ċapċip u tifħir lill-Madonna. Fl-istess hin beda jinharaq in-nar li kien tiela' minn wara l-iskola. Murtali tal-kulur kien qed jinharqu wieħed wara l-ieħor. Is-sulfarelli minn ġo ta' Spiru, li kien inkarigat minnhom Ġużeppi Schembri flimkien ma' gassijiet bojod minn fuq il-bjut ta' madwar il-knisja ma' naqsux. X'hin kont meħdi nċapċap u nghajjat "Viva Santa Marija," Ċensu dar fuqi, tefha idu fuq spalti u qalli, "Giovanni min jaf jekk narawhiex lil din l-Omm Hanina?" Tant qalili mill-qalb li qabiżlu d-dmugħ, għax dan Ċensu kelli qalbu tenera li taf thoss. Kif rajtu hekk, kważi qalbu maqsuma, ma stajtx ma nhossx bħalu. Fl-istess eċitament għannaqtu miegħi u weġibtu li Hi taf li ahna wliedha. Dak il-hin waqaft nahseb u wara ftit komplejt ngħidlu li l-Omm tas-Sema dejjem tieħu hsieb uliedha! Dak il-hin waqafna nharsu lejn xulxin, fost il-briju li jafu jagħmlu l-partitarji ta' Santa Marija.

L-istatwa dahlet u dħalna magħha u l-festa ghaddiet ukoll. Però kliem Ċensu baqa' f'mohhi u f'qalbi sal-ġurnata tal-lum. Iż-żmien għallimni nirraġuna li kellhom raġun missirijietna li kellhom paċċi kbira f'qalbhom għax barra li kellhom fidu ta' l-azzar kien qalli Ċensu kienet, jemmu fi.

Faqqghet il-gwerra bejn 1-1940 u 1-1943. Ġiet u ghaddiet, fost tbatija u taqtiegħ il-qalb. Ghall-grazzja t'Alla u ta' Ommna Santa Marija, jiena u Ċensu bqajna hajjin u fl-1946 għamilniha festa żgħira. Jien u Ċensu ltqajna l-knisja u l-ewwel kelma li kien qalli Ċensu kienet, "Giovan, Santa Marija semgħet talbna!"

Kelli episodju iehor mal-habib tiegħi Ċensu. Kien fl-ewwel ta' Mejju 1948 meta saret seduta ġenerali u jien u Ċensu tlajna fis-sala għax kien qed isir il-hin. Bdiet is-seduta ġenerali u l-ewwel punt fuq l-agħenda kienet biex l-istatwa tintrefha' mill-fratelli tas-Sagament. Inqraw il-minuti minn Leli Zammit u kif inqraw u kienet ser tibda l-agħenda, il-president qal li ahjar it-tfal joqogħdu barra. Issa dak il-hin tfal kien hemm jiena biss u Danjel Zammit, habib tiegħi, kien qiegħed fit-taraġ. Għal dan

il-kliem tal-president niftakar li kien qam Ċensu u wieġbu li ahjar jibqgħu hemm għax it-tfal tal-lum huma l-irġiel ta' ghada. Wara tkellem Feliż Zammit, ex-president. "Ma jidħirlekx li dawn huma żgħażagh u mhux tħal? Mhux ahjar tfitteks tibda għax għadha hafna hin u għadu ma ntqal xejn ta' interess?" Jien niftakar fejn Ċensu kont u ħdejj bqajt.

Is-seduta saret u damet xi siegħa u nofs. Wara jien u Ċensu hrīgħna flimkien u għidlu li kont sejjjer nikteb dak li niftakar. Gieli konna nifteħmu sabiex niltaqgħu u noqogħdu niddiskutu xi suġġett jew dak li nkunu smajna. Jien min-naha tiegħi kont inkun digħi ktibt xi haġa. Ma' Ċensu kont inkun ferm għal qalbi ghaliex konna kważi dejjem nifteħmu fuq kull suġġett.

Čensu kien iżomm l-amment ta' hafna suġġetti li nkunu għaddejna minnhom u dan kien ikun ta' ghajjnuna kbira fix-xogħol li kont digħi bdejt nagħmel. Nahseb li kull min jaqra dawn il-versi, bilfors johrog kliem ta' tifħir għal Ċensu. Hemm episodji oħrajn li jagħmlu l-hajja ta' Ċensu brillanti, u jiġibdu l-attenzjoni biex wieħed jieħu xi tagħlima però l-ispażju huwa limitat.

Għalkemm Ċensu kien partitarju dedikat però qatt ma traskura lill-familja tiegħi minn xejn. Nista' nghid li l-familja kienet il-mimmi t'għajnejh u kien iżommha bl-ikbar għożżha. Ma kien ihallihom neqsin minn xejn. Kien kap ta' familja eż-emplari ġo familja mahbuba u magħquda taht il-mant tal-Kbira Marija Assunta Reginā tas-Sema u l-Art.

Il-habib tagħna Ċensu kien beda jmajna wara l-festa ta' Santa Marija tal-1975. Hu baqa' sejjjer lura tant li halla din id-dinja fil-5 t'April 1976 fil-ghomor ta' 61 sena. Kellu tistennieh żgur il-Verġni Marija Sultana tas-Sema, li tant kien jirsisti għall-festa tagħha, b'entuż-jażmu sinċier u b'konvijnzjoni soda u antika fil-parroċċa tagħna sa minn żminniet bikrin. Nixtieq nagħlaq dawn il-kelmiet ta' tifkira lil wiqqas maħbub Ċensu Psaila b'daqsxejn ta' poezijsa żgħira:-

Bla heda dejjem emmen,
Li Int it-Triq tas-Sliem,
Li tmexxi lil kull bniedem,
Sa sebh tal-jum bla tmiem.

Fuq kelmek straħet qalbu,
Għax fiha sab is-sewwa,
Li inti il-bxara t-tajba,
Imżewqa b'risq u hlewwa.

Għalkemm mhux iżjed magħna,
Qatt ahna mhu se ninsewk,
Noffrulek kuljum talbna,
Għax f'qalbna bqajna nhobbuk.

Alla għoġbu jsejjahlek,
Biex hemm toqghod tistrieh,
Mal-qaddisin u shabna l-erwieħ,
Fejn Santa Marija kienet tistennieh.

Santa Marija l-Ifjen ġawhra

poežija ta' Chev. Dr. Carmel Bianchi

Reġa' wasal dal-jum O Marija
Li hawn niġi ma' ħuti Mqabbin
Biex minn qalbi nagħtik ġieh fohrija
B'dawn il-versi ta' mhabba, mqanqlin.

U kull meta nitkellem mal-pinna
Biex lejk nikteb kliem sew ta' tifhir
Kemm nitpaxxa nkun qribek Madonna
Inħoss qalbi bil-ferh trid ittir.

X'ma ngħożżukx bhala ġawhra imprezzabbli
U hekk nibqgħu għal tul kollha s-snin
L-aqwa wahda, mahluq' idejali
L-eqdes mara fost nisa mwildin.

F'nhar il-festa kif tkun waqt mixjietek
Idhol fejjaq lill-morda Mqabbin
Djarna berah, Madonna nifħulek
Nistennewk, bil-ferh fina kull hin.

Kemm imnikkta ġew għandek Marija
Kemm muġugħa u dieqa fil-qlub
Resqu lejk bid-duluri mifnija
Għax l-hemm tagħhom, dlonk hdejk, dan idub.

Kemm bnedmin tilfu t-tama tal-hajja
Għax insew li hemm Omm li taf thenn
Dejjem lesta li thaddan f'dirghajha
U taħt harsitha iżżommhom ghall-kenn.

Int fin-nixfa dlonk tisqi l-hajjitna
Int il-kenn waqt gelgul ta' l-gharar
Inti t-tama, f'kull ghawgħ dejjem hilfstna
Int il-faraġ, fin-niket, fl-imrar.

Imxi magħna tul triqtna Madonna
halli twitti fejn hemm it-taqlib
int it-tama li żgur ittrebbahna
ghax tkun tħinna fil-ġarr tas-salib.

Naqqaxnik mhux biss f'qalbna Madonna
Skolpejnik hemm ukoll ġot-triqat
Anke f'niċċeċ imżejja ma' djarna
Tara tiegħek il-ġmiel ta' xbihat.

Żejjinnilek dat-tempju Marija
Fih ningabru kull jum nagħmlu t-talb
Għax fik għandna lkoll fidi qawwija
Inti l-Omm li thobb veru mill-qalb.

Ilqa' Madonna, dil-Bewsa minn qalbna
Għalik tbaqbaq u sew tahraq nar
Din mhix l-ewwel u lanqas ta' l-ahhar
Inħobbuk kemm il-kbar u iż-żgħar.

Int Patruna tar-Rahal Imqabba
Inti ġawhra fi qlub l-Imqabbin
Ahna wliedek mimlija bl-imħabba
Lejk Marija, ġieħ nagħtu kull hin.

Qormi
8 ta' Mejju 2002

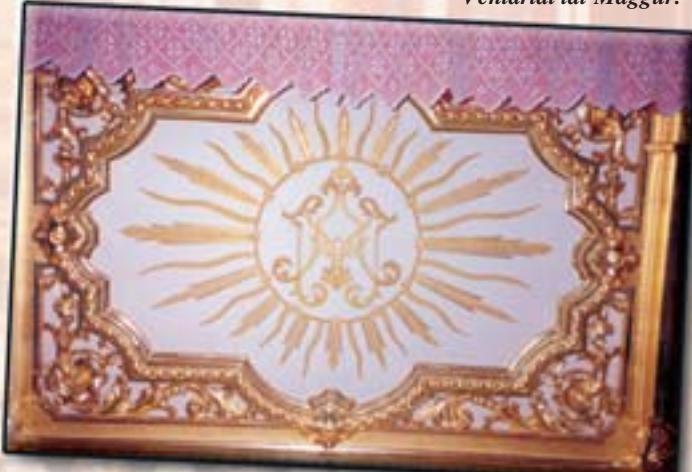
Starbrite

Dry Cleaning

Triq Tas-Sejba, Mqabba
Tel/Fax: 2168 3367

Ventartal tal-Maġġur.

Ventartal tal-Viżitazzjoni.

Ventartal ta' l-Inkurunazzjoni.

Ventartal ta' San Pawl.

*Il-Knisja
Parrokkjali
ta'
Santa Marija
ta' l-Imqabba
mżejna
bl-isbaħ armar
fl-okkazjoni
tal-festa
ewlenija
tar-raħbal*

Kulhadd jaf li l-qofol tal-festa hija l-knisja! Sabiha kemm hi sabiha l-manifestazzjoni esterna, hija s-solennità fil-knisja li tiddetermina liema hija l-akbar festa fil-parroċċa. Barra minn hekk huwa bix-xieraq ukoll li ghall-akbar festa tagħha, il-knisja tkun armata kif jixraq - bl-isbah ilbies! Minn din is-sena se nibdew sensiela li fiha se nagħtu daqqqa t'għajnej aktar mill-qrib lejn xi tiżżejjen li narawh **biss** fil-festa titulari ta' rahalna, dik ta' l-Assunzjoni tal-Madonna. L-għan principali huwa li ahna lkoll insiru aktar konxji tat-Też-żori li tippossiedi l-knisja tagħna u li, bix-xieraq, ikun jiġi jista' jarahom kulhadd fl-okkażjoni tal-festa principali ta' l-Imqabba.

L-ewwel harsa tagħna hija lejn il-ventartali li jjeznu l-mensi tal-artali **kollha** tal-knisja fil-ġranet tal-festa. Fir-ritratti ta' dawn iż-żewwg paġġi jidhru t-tmien ventartali li nistgħu narawhom biss fit-tieni ġimġha tal-Kwidiċċina ta' Santa Marija.

Dan is-sett sabiħ ta' arti fl-iskultura u r-rakkmu bid-deheb fuq il-lama beda jinhadem fil-bidu tas-seklu għoxrin u ntemm lejn il-bidu tas-snin Sebghin. Is-sena eżatta ta' meta bdew jinhadmu mhix magħrufa, imma f'ritratt tal-knisja armata ghall-festa ta' Santa Marija ta' l-1896 jidhru l-ventartali tas-sett l-antik li eventwalment bdew jinramaw fil-festi sekondarji u li spicċaw meqrudin fl-1942. Imma nafu li fil-gwerra whud mill-ventartali tas-sett il-ġdid kienu digħi jintużaw fil-festa titulari.

L-ewwel ma nhadmu kienu l-ventartali ta' l-arta maġġur u ta' dak tal-kor. Dawn fil-fatt juru l-aktar xogħol ta' rakkmu fin li nsibu fil-knisja tagħna. It-tnejn juru n-nome di *Maria* b'kuruna fuqu u mdawwar b'hafna ward u weraq tad-dielja. Il-ventartal ta' l-Inkurunazzjoni għandu l-istess *motif*.

Il-ventartali ta' Pentekoste u tal-Viżitazzjoni huma prattikament identiči f'kollo - l-unika differenza hi li dak ta' Pentekoste fih ġawhra iż-jed lejn in-nofs. Dak ta' San Gejtanu juri kuruna u xettru fuq imħadda, filwaqt li dak ta' San Pawl juri n-nome di *Maria* bir-raġġi tad-dawl herġin minnu. Il-ventartal ta' l-Agunija huwa l-aktar wieħed mill-arta lateral (apparti tar-Rużarju) li fih xogħol sabiħ ta' rakkmu. Dawn ta' l-ahħar inhadmu fis-snin Sittin minn Helen Pizzuto (1894-1975) ta' Santa Venera li bosta xogħlijiet tagħha, magħrufin għall-kwalità għolja tagħhom li m'ghadex issib bħalha, għadhom iżejnu bosta knejjes Maltin u anke barranin. Il-benefatturi ghall-ventartali li nhadmu minn Pizzuto kienu l-ahwa l-Monsinjuri Ghigo.

Ta' min jinnota li xogħol fl-injam tal-ventartali ta' San Pawl u ta' l-Inkurunazzjoni kif ukoll dak ta' San Gejtanu u ta' l-Aġunija jixxiebhu hafna. Min jaf dawn kellhomx ikunu pariġġ ta' xulxin (ta' San Pawl għall-Kuncizzjoni u ta' San Gejtanu għal tar-Rużarju) u kienx hemm il-hsieb li jinhadmu tnejn ohra jaqblu għaż-żewġ artali ta' hdejn il-bieb il-kbir..?

Ventartal ta' l-Aġunija.

Ventartal ta' San Gejtanu.

Ventartal tat-titular ta' l-Assunta.

Ventartal tal-Pentekoste.

Ma Tintesa Qatt dis-Sena Mqabba 1951

poežija ta' M. Camilleri

Wara l-ahhar gwerra li kellna
Hsieb ghamilna l-Imqabbin
Biex il-każin ahna nkabbru
U fih nghaddu ftit tal-ħin.

U għalhekk hsibna għal pjanta
Giet murija fil-każin
Iltqajna ahna f'seduta
Jekk għandhiex dina issir.

Lis-Sur Ĝużè D'Amato
Lilu ghedna biex jagħmel pjanta
U fis lilna, pinga wahda
Illi kulhadd skanta lejha.

Meta ġejna għal votazzjoni
Jiena kont li vvutajt kontra
Fejn kont nobsor bis-sbu hija
Illi kien sejjer ikollna?

Indahlu kienu l-persuni
Illi huma kontribixxew
Halli l-każin jiġi mtella'
Fuq l-istil l-iktar modern.

U għalhekk mhux ta' min jinsa
Il-persuni ġeneru żi
Halli l-każin jiġi mtella'
Bħal tan-nies l-iktar famużi.

Mħux li tara l-haża lesta
Dan ma jkunx il-benefiċċju
Imma li tkun fiha mdahħal
Biex tkun taf is-sagħrifċċju.

GeVla, gevla, beda tiela'
Għax l-inkwiet kien bil-wisq kbir
Imma dana kollox ghadda
U hrīgħna r-rebbihin.

Meta tidhol għal dil-haża
Ma tridx tkun li taqta' qalbek
Għax l-inkwiet illi inqala'
Jagħmel kollox biex iħabbtek.

Gie mumenti l-inkarigati
Kienu abbandunati minn kulhadd
Imma dawna baqgħu sodi
U ma qatgħu qalbhom qatt.

Meta ssib xi haġa lesta
Malajr tgħid li din mhi xejn
Meta tiġi biex tagħmilha
Malajr titlaq minn mnejn gejt.

Bhalma jghidu li l-istilla
Lil haġa tkun twieldet taħtha
Din tikkmanda il-futur kollu
Illi jista' jiġi wara.

Mħux bl-istorju u fratterija
L-opri jiġu u jirnexxu
Bil-paċenċja u bl-akbar għaqal
Bil-kuraġġ u bl-enerġija.

Ġà għandi bhala viżjoni
Kif se tkun il-għallarija
Mimlija bix-xebbiet tagħna
Fil-festa ta' Santa Marija.

Min jaf dawn ix-xebbiет tagħna
Kemm ilhom biex jaqtgħu xewqithom
U minn fuq il-għallarija
Jgħidu "Evviva Santa Marija".

Mur arahom ix-xebbiет tagħna
Imżejja b'dawk il-kuluri
Iċapċpu il-vara għaddejja
Minn quddiem dawk il-koloni.

Ma tintesa qatt dis-sena
Tal-elf disa' mijha u wieħed u ħamsin
Illi habbet festa kbira
Għalhekk ahna mkabbrin.

Kun imkabbar O Imqabbi
Għax għamilt każin sabih
Fejn soċjetajiet ta' banda oħra
Int imxejt fer' 'il quddiem.

U għalhekk mhux ta' min jinsa
Il-persuni li għennew
Għalkemm jghaddi ż-żmien
Qatt ma huma għandhom jintesew.

L-istatwa ta' Santa Marija
Lilha jonqos inqiegħdu fuq nett
Halli żgur illi dis-sena
Ma tigi minsija qatt.

Hawnhekk sejjer jien nagħlaq
Nagħti prosit lil kulhadd
Lil min għen u lil min ifixkel
Paċċi jkollna bejn kulhadd.

Għaqda tan-Nar Santa Marija

kitba ta' Carmen Lia

B.Ed. (Hons), B.A.

Tagħrif u Storja

L-Imqabba minn dejjem kienet imfittxija ghall-festi ta' Santa Marija, specjalment mid-dilettanti tal-logħob tan-nar li f'rahalna biss kien jaraw certu xogħol jew ahjar, jarawh ghall-ewwel darba. Insibu lill-Imqabbi Ĝużeppi Ellul jew ahjar kif kien jsibuh, *il-Qonsru*, li kien magħruf hafna fost id-dilettanti tan-nar ta' Malta għall-kwalità u l-kwantità ta' logħob tan-nar ta' l-art li kien jagħmel. Huwa kien ipaxxi mhux biss lill-Imqabbin iż-żda lil hafna mid-dilettanti Maltin ghaliex kien jagħmel ukoll hafna nar sabih għal diversi festi. Is-sengħa u l-arti tal-piroteknika kien tghallimha

minn esperti Taljani li sikkwit kienu jiġu fil-għejjer Maltin. Fl-okkażjoni tal-festi li saru fl-1937, fl-Inkoronazzjoni tar-Re Ġrog VI, hafna nar li nharaq f'Malta kien aktarx mahdum minn Ĝużeppi Ellul. Pietru Camilleri (*il-gajs*) kien jahdem tajjeb il-murtali tal-kulur u kien jgħin hafna lil Ĝużeppi Ellul. Flimkien kien jikkompetu tajjeb mat-Taljani.

Insibu diversi haddiema tan-nar oħrajn fosthom Pasquale Gauci (*tal-Pasens*), Giuseppe Facciol (*tal-Pasens*), Ĝanni Zammit (*ta' Brajnek*), Ċensu Psaila (*ta' Dolor*), Emanuel Żammit (*Mengaqq*) u Emanuel Sciberras (*ta' Lippinu*) li

kienu lkoll jaħdmu murtali tal-kulur ta' ġmiel kbir fuq riċetta tat-Taljani ghall-festa ta' Santa Marija. Emanuel Zammit kemm-il darba kien jibghat lil Nicola Zammit (*Seguna*) iġiblu r-riċetti tan-nar minn Hal Lija.

Għall-murtali tal-bomba u tal-murtalietti kien jinqala' Ĝużeppi Camilleri (*tal-galletta*). Jissemmew ukoll nies bhal Nikol Scicluna (*ix-Xikkell*) li kien għamel żewġ murtali tal-murtalietti li kienu nharqu f'nofs in-nhar ta' lejlet u nhar festa ta' Santa Marija. Dawn kien fihom hdax-il martalett 'il wieħed. Imbagħad l-ewwel murtal b'erba' bombi kien għamlu Ċensu

Haddiema ta' l-1930 bil-logħob tan-nar (Hajr: Pawla Mifsud)

Mix-xellug għal-lemin: Joseph Ellul (*il-Qonsru*), Grezzju Mangion (*tal-Ġendarm*), Joseph Schembri (*ta' Spiru*), Nicholas Sciberras (*tal-Labbru*), Xandru Saliba (*ta' Bernard*), Joseph Camilleri (*ta' Rokku taz-Zozz*), Felix Farrugia (*ta' Kazza*), Innocent Galea (*id-Derek*), Carmel Caruana (*Perellu*), Joseph Galea (*is-Senek*), Anthony Galea (*Ta' Karmnu ta' Fattu*), Pepu Saliba (*ta' Bernard*), Felix Galea (*ta' Lippu*), Peter Camilleri (*tal-Gajs*), Louis Borg (*ta' Ġammika*) bilqiegħda. (Kif identifikati minn Innocenzo Camilleri, Giulia Galea u Giuseppe Mallia)

Galea (*id-Derek*) u harqu fl-1928 meta żżanżan il-qabar tal-fidda.

Jidher, iżda li l-logħob tan-nar ta' l-art u ta' l-ajru kien isir b'ċerta esägerazzjoni fl-Imqabba. Is-Sibt 30 ta' Mejju tal-1903 ġurnal ta' l-ahbar li fl-Imqabba s-Sibt ta' qabel kienet ġrat diżgrazzja kerha lil certu Toni Tonna ta' madwar 30 sena meta waqt li kien qed jilghab ma' xi skratač li kienu jsibu fin-nahat ta' Ghajn Dwieli, f'daqqa wahda, wieħed minnhom ha n-nar u tajjarlu subghajh kollha ta' idejh u ferielu żaqqu wkoll. Kien fi stat l-aktar ikrah u gravi meta ttieħed l-Isptar centrali akkumpanjat minn Tabib. L-istess ġurnal kompla jikkummenta dwar il-hruq tan-nar fl-Imqabba:-

"Il Pulizia f'dan ir-raħal tat uisk libertà ghall dan il-logħob tan-nar, u ma tismax ħlief sparar ance f'nofs ta' l-jieli uakt li cull ħatt icun jistrieh. Il Pulizia jec trid taf tagħmel dmira u ma thallix iżied isiru daun l'inconvenienti".

Matul sebħha u tmenin sena ta' storja, is-Soċjetà Santa Marija, bhal kull Soċjetà ohra, għaddiet minn żminijiet koroh meta rat fuqha l-

Haddiema tan-Nar Imqabbin. (Hajr: Innocent Camilleri)

mewt ta' erba' membri habrieka u ta' tifel żgħir permezz ta' tragedji tal-logħob tan-nar.

Fis-16 ta' Luju 1925, fil-festa tal-Madonna tal-Karmnu, l-Imqabbi **Ġanni Zammit** (ta' Brajnek) li kelli 43 sena, ġratlu diżgrazzja kerha. Waqt li kien qiegħed id-dar tiegħu jħallat il-putassa għal-logħob tan-nar ta' l-ajru, il-povli sploda b'forza qawwija kbira u fiera sewwa lil Zammit. Zammit kien ġie meħud l-

Isptar tal-Furjana fejn miet is-Sibt 18 ta' Luju 1925 fit-8.00 ta' fil-ghaxija, aktarx minhabba li kien bela' hafna gass.

Fil-31 ta' Mejju 1937, taret il-kamra tan-nar li kienet f'Hal Farrug, limiti ta' l-Imqabba. hemmhekk **Ġużeppi Ellul** (il-Qonsru) ta' 30 sena mill-Imqabba, **Pinu Abdilla** (Għaqqa) ta' 39 sena li kien joqghod u miżżewwegħ Haż-Żebbuġ u **Manwel Caruana** (Tillu) ta' 25 sena mill-Imqabba, kienu qed ilestu xi taħlita għal xi logħob tan-nar ghall-festa ta' San Filep ta' Haż-Żebbuġ u għal San Ģwann tax-Xewkija, Ghawdex. It-taħlita qabditilhom u għamlet splużjoni.

Fil-15 ta' Awissu 1939, ġrat diżgrazzja kerha, meta Carmelo Farrugia (*id-Daqni*), li kelli l-bottegin tal-każin, halla lil wieħed mit-tfal tiegħu, **Joseph**, fil-bar. It-tifel li kelli seba' snin sab xi porvli li kienu jikkargaw il-maskli bih u li bi żball kien thalla fil-bottegin, u ta' tifel li kien tah in-nar. Dak iż-żmien dawn il-maskli kienu jiġi kkargati fil-bitha tal-Każin. Il-Bottegin ha nnar. It-tifel bela' hafna gass. Huh Philip li safha mahruq ma mietx iżda Joseph miet dak in-nhar stess fil-ghaxija. Ta' min isemmi li ritratt ta' Santa Marija li kien fil-Bottegin ma ġralu xejn.

Haddiema bil-logħob tan-nar ta' l-1935. (Mix-xellug għal-lemin). Bilwieqfa: Joseph Camilleri, Anthony Busuttil, Grezzu Mangion, Joseph Ellul, Felix Galea, Peter Camilleri u George Farrugia, Bilqiegħda: Nicholas Zammit u Emanuel Caruana. (Hajr: Carmelo Briffa)

Ćensu Galea, id-Derek. (Hajr: Carmelo Borg)

Il-ġiggifogu jinħaraq lejlet il-festa. (Hajr: Innocent Camilleri)

Wara d-diżgħazzja tal-kamra tan-nar tal-1937, għal sitta u ghoxrin sena shah, is-Soċjetà ma kellhiex iż-żejjed għad-dispozizzjoni tagħha post fejn il-hafna dilettanti tan-nar ta' dak iż-żmien setghu bla biżże' jkomplu jaħdmu n-nar. L-art fejn qabel kien hemm il-kamra tan-nar ittieħdet mis-Servizzi Ingħilji għall-Airstrip tar-Runway. F'dan iż-żmien kollu d-dilettanti tan-nar kienu jmorru jaħdmu n-nar f'postijiet tan-nar ta' rhula ohra bhal ta' Hal-Qormi, Hal-Tarxien jew il-Gudja.

Fil-bidu tas-snин sittin tressqet mozzjoni biex tinxtara biċċa għalqa għal dan l-iskop. L-art li nxtrat kienet tinsab fil-limiti tas-Siggiewi kontrada ta' Kandja u msejha ta' Sapjan u kienet tikkonsisti f'erba' biċċiet raba', tal-kejl komplexiv ta' elfejn tmien mijha u ghaxar metri kwadri ossija tomnejn u tliet sighan. Il-kuntratt ta' l-akkwist ta' l-art sar fil-31 ta' Jannar 1961 u kien ippubblikat min-Nutar Nicola Said fid-dar ta' Joseph Zammit, il-bejjiegh ta' l-art imsemmija. L-art inxrat £50. Għas-Soċjetà King George V, dehru l-President Charles Sciberras u s-Segretarju Joseph Ghigo. Ix-xhieda kienu Ćensu u ibnu Karmnu Psaila.

Il-Kamra tan-Nar il-ġidida tbierket il-Hadd 30 ta' April 1963 mill-Kappillan Dun Carm Bianco D.D. L-ewwel nar li nhadem fil-post kien ghall-festa ta' Santa Marija tal-1963. Minn dak iż-żmien sa llum fil-post inbnew aktar imhażen u kmamar għal aktar kumdità tad-dilettanti tan-nar li jqattgħu sīgħat twal b'saġrifċċu u riskju. U sena wara l-ohra, il-poplu Mqabbi jitħażzaq b'logħob tan-nar li jsebbah il-pjazza u s-smewwiet b'tahlita ta' dawl ikkulurit f'dawk l-iljieli sajfin u qatt minsija tal-festa.

Illum il-ġurnata d-dilettanti jlahħqu 1-20 membru, kollha jaħdmu b'mod volontarju matul is-sena kollha. Dan jikkonferma li l-għaqda għandha prospetti sbieħ ghall-futur. Ta' kull sena jsiru madwar 700 murtal, fosthom murtali tal-kulur, sfejjer, blalen, prenex, martaletti, beraq pront u kaxxi infernali. Il-fabbrika tan-nar Santa Marija, taf il-bidu ta' diversi logħob tan-nar, kemm ta' l-ajru kif ukoll ta' l-art. Insibu per eżempju l-universals, il-katina u anke kompjuter u arlogg jaħdmu bin-nar fejn jidhol il-ġiggifogu. Fejn jidhol nar ta' l-ajru nsibu l-beraq li ma jidhru, sfejjer, blalen kbar u blalen

jimxu, disinni forma ta' trijangoli, u cuuħ, qlab jew trijangoli go ċrieiki, u anke murtali li jiftha forma ta' bebbux.

Il-ġimħha tal-festa *ad unur* Santa Marija, speċjalment nhar 1-14 ta' Awissu, lejlet il-Festa, żgur li jkunu mistennija minn bosta dilettanti Maltin u Ghawdexin, kif ukoll minn dilettanti barranin. F'din il-ġurnata jsiru spettakli kbar ta' logħob tan-nar ta' l-ajru sinkronizzat mal-mużika. Hija drawwa li waqt dan il-ħruq isir ukoll kumentarju tan-nar li jkun qiegħed jinharaq. Spettaklu iehor ikun dak tan-nar ta' l-art kollu artistiku u mekkannizzat. Ta' min isemmi li dan ix-xogħol kollu jsir minn dilettanti dedikati b'mod volontarju li jiddedikaw il-hin liberu tagħhom għal dan id-delizzju tul is-sena kollha.

Dan l-avveniment annwali issa sar parti integrali fil-kalenderju tas-Soċjetà Santa Marija u Banda Re ġorġ V u żgur li l-ebda dilettant tan-nar m'għandu jitilfu.

Referenzi:

- Grajiet is-Soċjetà Santa Marija u l-Banda Re ġorġ V fl-Istorka ta' l-Imqabba.
- LIA, Carmen (1960-)
- Mqabba: Soċjetà Santa Marija u Banda Re ġorġ V, 1997

Programm Festi Esterni

Il-Ġimgħa, 30 ta' Lulju: BIDU TAL-KWINDIĆINA

8.00pm Mixgħela tal-Knisja u tal-Każin tas-Soċjetà Santa Marija u Banda Re Ĝorġ V. Il-festa ta' din is-sena tibda permezz ta' Lejla Maltija fil-pjazza ta' quddiem il-Każin. Jieħu sehem l-aqwa talent Malti.

MATUL IL-ĞRANET TAL-KWINDIĆINA

8.00pm Mixgħela tal-faċċata tal-Knisja u l-Każin tas-Soċjetà.

It-Tnejn, 9 ta' Awissu: JUM IL-ĦRUġ TA' L-ISTATWA

7.30pm Toħroġ l-Istatwa artistika u devota ta' Santa Marija fuq iz-zuntier, fejn tiġi milquġha mill-Banda Re Ĝorġ V bid-daqqa ta' innijiet marjani. Wara, il-Banda mmexxija minn Mro. David Agius tkompli tferrah it-toroq tar-rahal b'marci brijuži.

It-Tlieta, 10 ta' Awissu: JUM IL-BANDA

8.15pm Il-Banda Re Ĝorġ V tagħmel marċ qasir minn fejn il-bini municipali tal-Kunsill għall-pjazza tal-Knisja, San Bažilju u l-pjazza ta' quddiem il-Każin.

8.45pm Wara li nassistu għall-wasla tal-mistednin distinti, il-Banda Re Ĝorġ V taħt id-direzzjoni ta' Mro. David Agius tagħti bidu għall-Programm Strumentali Annwali. Wara jsir riċeviment li għaliex mistiedna s-soċċi, benefatturi u partitarji nisa u rġiel kollha.

L-Erbgħa, 11 ta' Awissu: L-EWWEL JUM TAT-TRIDU

8.30pm Il-Banda De Rohan ta' Haż-Żebbuġ, taħt id-direzzjoni ta' Mro. Ronnie Debattista, tibda marċ brijuż minn quddiem il-Każin għal madwar diversi toroq fir-rahal li jerġa' jispiċċa quddiem il-Każin.

Il-Ħamis, 12 ta' Awissu: IT-TIENI JUM TAT-TRIDU

8.30pm Il-Banda Sant'Elena ta' Birkirkara, taħt id-direzzjoni ta' Mro. Joseph Vella tibda marċ brijuż minn quddiem il-Każin għal madwar it-toroq ewlenin tar-rahal li jerġa' jispiċċa quddiem il-Każin.

Il-Ġimgħa, 13 ta' Awissu: IT-TIELET JUM TAT-TRIDU

9.00pm Il-Banda tas-Soċjetà Santa Marija, il-Banda Re Ĝorġ V, taħt id-direzzjoni ta' Mro. David Agius tibda l-marċ tradizzjonali ta' l-ahħar tridu organizzat u mmexxi miż-żgħażaq. Bħas-soltu, jakkumpanja l-marċ il-briju tas-soċċi u partitarji.

f'Gieħ Santa Marija 2004

Is-Sibt, 14 ta' Awissu: LEJLET IL-FESTA

- 8.00pm** Il-Banda Filarmonika Konti Ruġgieru tar-Rabat, taħt id-direzzjoni ta' Mro. Joseph Muscat tesegwixxi programm strumentali ġewwa l-pjazza. Wara tagħmel marċ.
- 8.00pm** Il-Banda San Mikiel ta' Haż-Żabbar, taħt id-direzzjoni ta' Mro. David Agius tibda marċ minn Triq il-Pal għall-pjazza fejn tiltaqa' maž-żewġ baned l-oħra. Iż-żewġ baned jingħaqdu f'mass band fil-pjazza u wara jkomplu marċ alternat sal-każin tas-Socjetà.
- 10.30pm** Programm Strumentali mill-Banda San Mikiel, dejjem taħt id-direzzjoni tas-Surmast tagħha Mro. David Agius.

Il-Hadd, 15 ta' Awissu: L-GħID TA' L-ASSUNTA

- 12.00pm** Il-Banda Re Ĝorġ V għal darb'oħra mmexxija minn Mro. David Agius, tibda l-marċ popolari ta' filghodu minn quddiem il-Każin għal madwar it-toroq prinċipali tar-raħal, imbagħad jerġa' jispiċċa quddiem il-Każin.
- 6.00pm** Il-Banda Queen Victoria taż-Żurrieq, taħt it-tmexxija ta' Mro. Alfred Farrugia tibda marċ minn Triq il-Valletta sal-pjazza.
- 6.00pm** Il-Banda Ite ad Joseph tal-Qala, Ġħawdex, taħt id-direzzjoni ta' Mro. Michael Refalo tibda marċ minn Triq Santa Katarina sal-pjazza, tidħol fiz-zuntier tal-knisja u tilqa' l-ħruġ ta' l-istatwa artistika ta' Santa Marija b'innijiet Marjani. Wara, il-banda tkompli takkumpanja l-istatwa tul il-purċissjoni..
- 6.45pm** Hekk kif iż-żewġ baned mistiedna jaslu fil-pjazza, ikomplu jdoqqu wara xulxin sa quddiem il-Każin tas-Socjetà Santa Marija.
- 7.15pm** Il-Banda Queen Victoria taż-Żurrieq taħt id-direzzjoni ta' Mro. Alfred Farrugia ssellem l-Istatwa Titulari minn fuq il-planċier bid-daqq ta' l-Ave Maria u innijiet oħra. Tieħu sehem ukoll il-Mezzo Soprano Therese Vassallo.
- 8.45pm** Malli l-istatwa tasal quddiem il-Każin, il-Banda Queen Victoria mmexxija minn Mro. Alfred Farrugia tesegwixxi l-Innu l-Kbir lil Marija Mtellgħha s-Sema, kompożizzjoni ta' Chev. Mro. George Martin, fuq kliem tal-W.R. Patri J.M. Ghigo. Jieħdu sehem il-Baritonu Piju Dalli, it-Tenur Andrew Sapiano kif ukoll il-Kor Parrokkjali San Ĝużepp tal-Kalkara taħt id-direzzjoni tas-Sur Samuel Bezzina. Wara, l-istess Banda tkompli bil-Programm Strumentali.
- 10.30pm** Wara ringrażżjament ġewwa l-knisja mill-membri u ammiraturi tan-nar, il-bandisti tal-post tal-Banda Re Ĝorġ V jagħlqu l-festa b'marċ qasir.

Il-Hadd, 22 ta' Awissu: L-OTTAVA TAL-FESTA

- 7.30pm** Mixghela tal-faċċata tal-Knisja kif ukoll tal-Każin tas-Socjetà Santa Marija u Banda Re Ĝorġ V. Nagħlqu l-festa ta' din is-sena permezz ta' serata ta' kant – *Mqabba Song Festival* – fil-pjazza quddiem il-Każin. Għal darb'oħra jieħu sehem l-aqwa talent Malti.

Festa Santa Marija 2004

Funzionijiet fil-Knisja

Il-Ġimgħa, 30 ta' Lulju: Bidu tal-Kwindiċina

- 6.30pm** Quddiesa solenni, talba tal-Kwindiċina, Innu u Barka Sagumentali.

It-Tnejn, 2 ta' Awissu

- 6.30pm** Quddiesa għat-tfal tal-parroċċa u bis-sehem taż-Żgħażaq. Talba tal-Kwindiċina, Innu u Barka Sagumentali.

Il-Hamis, 5 ta' Awissu

- 6.30pm** Quddiesa ghall-membri tal-Għaqda tan-Nar mill-W. Rev. P. Joe Zahra O.P. Talba tal-Kwindiċina, Innu u Barka Sagumentali.

Is-Sibt, 7 ta' Awissu:

Jum it-Tiskira tas-Soci u Benefatturi

- 6.30pm** Quddiesa kantata mill-W. Rev. Kapillan Dun Joe Bartolo, b'suffragju ghall-erwiegħ tas-soci u benefatturi mejtin. Talba tal-Kwindiċina, Innu u Barka Sagumentali.

It-Tnejn, 9 ta' Awissu: Hruġ ta' l-Istatwa

- 6.30pm** Quddiesa kantata, Talba tal-Kwindiċina u Barka Sagumentali.
7.30pm Isir il-hruġ solenni ta' l-Istatwa ta' Santa Marija u wara jitkanta l-Innu Ave Maris Stella u l-Antifona.

It-Tlieta, 10 ta' Awissu: Jum il-Familji

- 6.30pm** Quddiesa bis-sehem tal-familji tal-parroċċa. Talba tal-kwindiċina u Barka Sagumentali.

L-Erbgha, 11 ta' Awissu:

L-Ewwel Jum tat-Tridu

- 6.30pm** Quddiesa solenni mill-W. Rev. Kan. Dun Ġorġ Bezzina. Wara, Talba tal-Kwindiċina, Innu, Salve Regina, Litanija, Antifona u Barka Sagumentali.

Il-Hamis, 12 ta' Awissu:

It-Tieni Jum tat-Tridu

- 8.00am** Quddiesa kantata.
6.30pm Quddiesa solenni mill-W. Rev. Kan. Dun Ġorġ Bezzina. Wara, kolloxb bhall-jum ta' qabel.

Il-Ġimgħa, 13 ta' Awissu:

It-Tielet Jum tat-Tridu

- 8.00am** Quddiesa kantata.
6.30pm Quddiesa solenni mill-W. Rev. Kan. Dun Ġorġ Bezzina. B'mod specjal huma mistiedna l-morda u l-anzjani tal-parroċċa għaliex waqt l-istess quddiesa jiġi amministrat is-Sagament tal-Morda. Wara, kolloxb bhall-jum ta' qabel.

Is-Sibt, 14 ta' Awissu: Lejlet il-Festa

- 8.15am** Quddiesa solenni mill-W. Rev. Kappillan Dun Joe Bartolo. Wara jitkanta t-Te Deum u l-Antifona "Beata Mater".
6.30pm Tranżulazzjoni solenni tar-relikwa, immexxija mill-W. Rev. Kan. Dun Karm Attard. Wara, quddiesa kantata mmexxija mill-istess Ċelebrant. Salve, Litanija, u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

Il-Hadd, 15 ta' Awissu: Jum il-Festa

- 6.00am, 7.00am, 8.00am** Quddies lett
9.15am Quddiesa konċelebrata solenni bil-panigierku mill-W. Rev. Kan. Dun Karm Attard.
11.00am (Knisja), **11.00am** (San Bažilju) u **5.00pm** Quddiesa letta.
6.00pm Għas-Solenni mill-W. Rev. Kan. Dun Anton Vella. Salve u Litanija.
7.15pm Purċiżżjoni bl-Istatwa Artistika, Devota u Titulari tal-parroċċa mmexxija mill-istess W. Rev. Ċelebrant.
10.15pm Antifona u Ċelebrazzjoni Ewkaristika.

Il-Hadd, 22 ta' Awissu: L-Ottava tal-Festa

- 6.30pm** Quddiesa, ripożizzjoni tar-relikwa, Te Deum u Barka.

Il-mužika tat-Tridu, Lejlet u Nhar il-Festa tkun taht id-direzzjoni tas-Surmast W.R. Patri Salv Galea O.P.

Hidmet il-Banda Re Ĝorġ V

tikteb il-Kummissjoni Banda

Għaddiet sena oħra u Awissu rega' magħna. Bhal kull sena permezz ta' din il-páġna ddedikata lill-Banda tagħna ser nagħtu rendikont dwar hidmet il-Banda Re Ĝorġ V fi ħdan is-Socjetà Santa Marija. Però qabel xejn tajjeb li wieħed ifakkár dak li l-Banda għamlet matul is-sena l-ohra.

Għal darb'ohra il-Banda kienet mistiedna f'ghadd ta' festi sabiex tagħti s-servizzi tagħha fosthom gewwa r-Rabat, Haż-Żebbug, Iż-Żurrieq u Haż-Żabbar. Dan minbarra *Home Concerts* li jsiru fix-xhur tax-xitwa gewwa l-każin. Iżda bla dubju, il-qofol ta' hidmet il-Banda Re Ĝorġ V kien fil-festa titulari ta' l-Imqabba. L-ewwel impenn ikun dak ta' Hruġ l-Istatwa Artistika fiz-zuntier. F'din l-okkażjoni, il-Banda hadet hsieb sabiex tilqa' lill-Padruna ta' l-Imqabbin b'innijiet marjani u wara tkompli marċ mat-toroq tar-rahal. Fil-jum ddedikat kompletament lill-Banda, jiġifieri fl-10 ta' Awissu, ittella' programm vokali u strumentali li bla dubju niżel tajjeb mal-mistednin li mlew il-pjazza akustika tagħna. Kienet serata mżewwqa kemm b'nar sinkronizzat mal-mużika kif ukoll b'tenuri li dewqulna l-melodija ta' operetti popolari. Ta' kull sena, il-Kummissjoni tahseb sabiex toħloq dik ix-xi haġa innovattiva li l-mistednin ikunu jistendnew. U din is-sena??

Fil-ġurnata ta' l-ahhar Tridu, il-Banda tkun akkumpanjata mill-briju li jafu joffru ż-żgħażaq tagħha bil-qofol jintlaħaq permezz ta' tislima bl-Ave Marija lill-Istatwa ta' Santa Marija li tiddomina l-pjazza. Fl-Għid ta' l-Assunta, il-Banda tkompli bl-impenji tagħha waqt il-marċ tradizzjonali ta' nofs inhar. Fil-ghaxija hekk kif il-festa tkun waslet fit-tmien tagħha, il-Banda tagħlaq bil-marċ tan-nar fejn jifirhu magħna kif inhu xieraq il-grupp habrieiki tal-kamra tan-nar.

Naturalment ix-xogħol tal-Kummissjoni Banda ma waqafx hemm. Fil-fatt appena ghaddiet il-festa, is-Sur mast flimkien ma' l-assistent tiegħu u l-Kummissjoni Banda fasslet l-impenji tagħha għal matul is-sena.

Mro. Michael Pulis jidher jidderiegi l-banda waqt 'Home Concert' f'Marzu.

Is-Sur James Bernard Agius ammiratur tal-Banda Re Ĝorġ V jidher jirregala silta mužikali 'Fantasie Musical' lis-Sur Zahra f'isem is-Socjetà.

Is-Sur Omar Caruana, 'Bandist tas-Sena 2003', jidher jirċievi l-unur mingħand is-Sur Rokku Camilleri, Direttur tal-Kumpanija Di Rocco Ltd.

L-ewwel impenn ta' din is-sena kien f'Marzu permezz ta' *Home Concert* li issa dahal sew fil-kalendaru mužikali tas-Socjetà tagħna. Programm strumentali li jfakkar l-unur prestiġjuż Les Etoiles d'Or du Jumellage. Naturalment wara kull servizz ikun hemm tista' tghid xħur ta' preparazzjonijiet u kuncerti, però dejjem sibna l-appoġġ qabel xejn tal-Kumitat u tal-bandisti tal-post. Minbarra x-xogħol trid ukoll il-mužika li saret uqigh ta' ras kbira għalina l-Kummissjoni sabiex naqilgħu ghadd għim lu ta' s-servizz tagħhom.

Kull sena Hawnejek nixtiequ nieħdu l-opportunità sabiex nirringrazzjaw lil kull min irregala xi mužika lis-Socjetà tagħna.

F'April hadna hsieb sabiex isir ir-recording tal-marċi brijuži u f'Ġunju ġiet inawġurata *Compact Disc* oħra gdida. F'Ġunju li ghadda l-Kummissjoni Banda u delegazzjoni mill-kumitat tat-l-ahhar tislima lil Mro. Joseph Barbara, ex-surmast tal-Banda Re Ġorġ V, gewwa ż-Żejtun.

Minn sena ghall-ohra il-Kummissjoni tahdem sabiex iż-żomm jew tkabbar il-livell li jkun intlaħaq fis-snin preċedenti. Hekk għamlet din is-sena u nittamaw li b'dak li għandna ppreparat ghall-okkażjoni tal-festa jinżel tajjeb magħkom soċi u partitarji tas-Socjetà Santa Marija.

Permezz ta' dan il-messaġġ nixtiequ nagħmlu appell b'mod speċjali lill-

Bandisti ġodda 1964 – 40 sena wara, żewġ bandisti għadhom jagħitu s-servizz tagħhom mal-Banda Re Ġorġ V. Albert Farrugia (it-tieni mix-xellug filliera tan-nofs) u Victor Galea (quddiem lemin). Grazzi u Prosit!!!

genituri sabiex tibagħtu lil uliedkom jitgħallmu l-mužika gewwa l-każin tagħna.

Dan it-tagħlim isir b'xejn minn Mro. David Agius (Surmast) u Mro. Michael Pulis (Asst. Surmast) li kull nhar ta' Sibt wara nofs inħar joffru l-esperjenza mužikali tagħhom kif ukoll kull ghajjnuna oħra speċjalment fejn jidħlu strumenti.

Inheġġu wkoll lill-bandisti tal-post sabiex matul is-sena nagħmlu ftit

sagħrifċċu u nkunu aktar regolari għall-kuncerti sabiex il-livell tagħna jibqa' dejjem jiżdied.

Naghħlqu dan il-messaġġ billi nistiednu lil kulhadd sabiex matul il-ġranet tal-festa nakkumpanjaw il-baned kemm tagħna kif ukoll dawk mistiedna. Nistidnukom b'mod speċjali sabiex tattendu ghall-programm mužikali u vokali ta' l-10 t'Awissu u tapprezzaw aktar hidmet il-Banda Re Ġorġ V.

Viva l-Banda Re Ġorġ V.

CD b'Marċi Brijuži għas-sena 2004

Hu ħsieb li takkwista l-compact disc gdida maħruġa mill-Banda Re Ġorġ V b'taħlita ta' marċi brijuži.

Santa Marija l-Meravilja ta' l-Imħabba t'Alla

kitba ta' Dun Nazzarenu Tonna

Qalbna tfur bil-ferh, illum, 15 t'Awissu, fl-GHID tiegħek, Verġni Marija, Omm Alla u Ommna, Sultana tas-Sema u tal-Holqien kollu ghall-kobor li Alla għamel miegħek.

Insellmulek flimkien mal-Knisja; "Sliem għalik mimlija bil-grazzja ghax Alla l-Missier permezz tiegħek bierek lilna l-bnemin billi helisna mill-jasgar tal-mewt u mliena bit-TAMA biex b'rieda tajba nsalvaw ruhna."

Sa mill-Eternità, Alla mliek bil-grazzja tiegħu, qaddsekk, habbek bla tarf, u għamlek l-ghamara tiegħu.

Marija, Alla l-Missier sejjahlek u għażlekk għaliex fl-umiltà profonda tiegħek ried li bl-IVA li tajtu, jitwettaq permezz tiegħek il-pjan tas-salvazzjoni, għalik l-ewwel u mbagħad għalina l-bnemin.

Bir-raġun insellmulek, Verġni Marija ghax is-setgħani għamel miegħek hwejjeg kbar. Alla riedek, Verġni mbierka, biex tħinna fit-twemmin tagħna f'Ibnek Ģesù. Ried li l-Hallieg li jista' kollex jinqeda bik bhala ghodda Safja u Qaddisa biex bl-opra ta' l-Ispritu s-Santu, Alla **jitnissel minnek u jitwieled minnek** (laham minn lahmek u demm minn demmek), Riedek li inti, bhala Bintu pprivileġġjata, tiddeppendi għal **kollox** minnu.

Riedek ukoll li fil-milja taż-żmien jiddeppendi minnek bhala Ommu Naturali, Marija, Ĝesù Ibnek Alla u Bniedem, kellek tmantnieh, u tiehu hsiebu; Ĝesù ried li bhala tifel jibqa' jikber u jitqawwa bil-gherf, biex hekk il-grazzja t'Alla tibqa' fuqu. Marija, Ĝesù tiegħek,

*Nifirħu li Santa Marija
tingeda bina biex
inkomplu nxandru
l-qima tagħha.*

*Santa Marija Omm Alla
u Ommna berikna
u ieqaf magħna.*

dejjem obdiek f'dak li inti kkommandajtu, dejjem għenek, dejjem stmak u habbek bhala Ommu naturali u min-naha tiegħek dejjem ghintu flimkien mal-gharūs qaddis u ġust San Ġużepp il-missier putattiv tiegħu f'dak kollu li kien jehtieg. Ĝesù dejjem għex magħkom f'atmosfera umana u qaddisa.

Għalkemm Ĝesù l-Iben naturali ta' Marija kien jidher bhala Bniedem, kien ukoll fuq kollex Alla minn dejjem, setgħan u qawwi, il-Hallieg tal-Holqien li kollex ġej minnu, kollex jeżisti fiċċi u kollex jiġi minnha biex jixxbah lilna filwaqt li baqa' Alla, oħla minna lkoll. Ghax kieku ma kienx tassew Alla ma kienx isalvana, u kieku ma kienx tassew bniedem ma kienx jista' jagħtina eżempju.

Meta qeqħdin nirriflettu fuq il-hwejjeg kbar li Alla għamel ma' Marija toħroġ wahedha l-mistoqsija: Mela x'inhu 1-grad ta' Marija nnifisha quddiem Alla?

Li Ĝesù Iben Marija kien il-Hajja ta' dak kollu li sar, Hu jkun id-dawl tagħna l-bnemin;

Li Ĝesù Iben Marija sar il-

Bniedem li wriena, li Hu l-Verità, il-Hajja u t-Triq tas-salvazzjoni tagħna;

Li f'Ġesù Iben Marija ahna l-bnemin rajna s-Sebh tiegħu, is-Sebh ta' l-Iben Wahdieni tal-Missier mimli bil-grazzja u bil-verità.

San Iljun Papa, li bhal Papa preżenti Ĝwanni Pawlu II ddedikaw lilhom infushom u t-tmexxija Pastorali tagħhom fl-intercessjoni ta' Marija, jgħallムuna f'isem il-Knisja universali li:-

"Marija nisslet fl-ispritu qabel ma nisslet fil-ġissem. Għalhekk Alla għażel lil Marija biex tnisslu f'ruħha qabel ma tnisslu f'ġufha. Minn tant studju, riflessjoni u devozzjoni tal-Knisja Ommna u tagħna li ninteressaw lilna nfusna f'dan it-taghlim profond naslu biex mingħajr dubju nemmu f'fidi kbira li, dan hu t-tweliż li kien jixraq lil Kristu, li Hu l-Qawwa u l-Gherf ta' Alla. Bl-IVA ta' Marija li hi l-akbar qaddejja tal-Mulej, Kristu sar Bniedem minnha biex jixxbah lilna filwaqt li baqa' Alla, oħla minna lkoll. Ghax kieku ma kienx tassew Alla ma kienx isalvana, u kieku ma kienx tassew bniedem ma kienx jista' jagħtina eżempju.

Meta qeqħdin nirriflettu fuq il-hwejjeg kbar li Alla għamel ma' Marija toħroġ wahedha l-mistoqsija: Mela x'inhu 1-grad ta' Marija nnifisha quddiem Alla?

Marija Santissma hi aktar minn qaddejja fidila għaliex ghexet biss b'imħabba u b'fidi għal Alla li tant għarfet u li saret għal kollex tiegħu. Marija, intgħażiet biex tkun għodda

hajja u safja u qaddisa fil-pjan tieghu ta' hniena b'mod li kemm il-glorja tieghu (ta' Alla), kif ukoll il-grazzja moghtija lilna minn Gesù jitkatru fina bis-sahha tal-Preženza ta' Marija f'dan il-pjan ta' salvazzjoni.

Kif meta jogħgħob lil Alla 'l-Missier li jilqa' permezz ta' Marija, il-qima lilu moghtija, hekk ukoll għoġbu jaħtarha biex tkun it-triq ta' l-ghajjnuna li minnha jaslu lill-bnedmin il-grazzji tat-tjieba kbira u s-setgħa bla tarf tieghu, ibda mill-ghajnej tagħhom kollha. Gesù, is-Salvatur u r-Raghaj it-Tajjeb, it-tieni Persuna Divina, għoġbu, permezz ta' Marija jsir il-Bnedem imwiegħed mill-Patriark u l-Profeti u mistenni mill-poplu tieghu li hu ahna lkoll, uriena bi kliemu u wisq aktar b'ghemilu li hu l-vera hajja u l-fidwa wahdanja tagħna.

Mela kif jikteb Sant'Afons:-

"Jekk irrid nagħmel lili nnifsi dipendenti mill-Omm Qaddisa, dan nagħmlu biex insir ilsir ta' l-Iben,"

Jekk nixtiequ verament inhobbu u nqimu lil Ommna Marija, dan nixtiequ sabiex nagħtu lil Alla 'l-qima lejn Ommu u r-rieda tagħna lilha.

Alla li sejjah u għażel lil Marija għalih, għoġbu jagħmlilna l-Medjatriċi tal-Graxxi kollha. Alla fil-Gherf, fil-Qdusija u fl-Imħabba Infinita Tieghu, seta', hekk ried u hekk għamel fil-misteru kbir ta' l-Immakulat konċepiment tagħha, li minnu herġin it-tliet misteri ewleniñ tal-fidi tagħna, li huma:-

- 1 Il-Misteru ta' l-Inkarnazzjoni ta' Gesù Alla;
- 2 Il-Misteru tar-Redenzjoni ta' Gesù Bnedem u Alla;
- 3 Il-Misteru tal-Qawmien ta' Kristu mill-imwiet.

Dan, Alla għamlu, biex aktar tintwera l-qawwa tieghu fid-Don u fil-Grad tal-Maternità li għoġbu jaġħiha.

Għandha raġun il-Knisja tħalliem kif dejjem għamlet, billi lil

Marija li hi mnissla bla dnub issellmilha mingħajr ebda dubju:-

- Vergni qabel u wara t-twelid ta' Gesù, Binha naturali;
- Omm Alla l-Feddej;
- Ommna li titlob għalina, tħinna u li ssalvana.

Ikompli jurina (jghallimna u jikkonfermalna l-imħabba assoluta li Alla għandu lejn Marija u Marija lejn Alla) d-dokumenti *Lumen Genitum* u *Marialis Cult* kif ukoll fil-Konċilju Vatikan meta jqieghed lil Marija quddiemna fi sfond ġdid u jghidilna li:-

"Marija hi l-persuna wara Kristu Gesù, il-membru ewieni u l-aktar nobbli tal-Ġissem mistiku li hu l-Knisja. Dan ifisser li Marija għandha tkun meqjusa bhala l-parti tal-Knisja li ma tistax tinfried minnha."

Għalhekk fil-qosor ta' dan it-tagħlim u tagħrif kollu, fuq il-kobor dinjituż ta' Marija, u li hu kollu infallibbi tal-Knisja, jiġbor fih li:-

"Sa mit-thabbira ta' l-Arkanġlu Gabrijel, il-maternità ta' Marija hija l-ewwel formazzjoni b'mod misterjuż tal-Knisja." Dan id-dokument jurina aktar ċar li:-

"F'dak il-mument, f'Gesù u f'Marija ma nsibux biss l-ghaqda ta'

l-Iben u Ommu, imma ta' Alla u l-Bnedem, tal-Feddej Gesù u l-ewwel persuna mifdija minnu li Hi Marija."

Il-bnedmin kollha, permezz ta' l-ghajjnuna ta' Marija huma msejh biex jidħlu u jsiru xi haġa wahda f'dik il-Kommunjoni familjari li hi l-Knisja Universalis li hi **Waħda – Qaddisa Kattolika u Appostolika**.

Fil-Persuni ta' Gesù u Marija, il-Knisja takkwista mhux biss l-essenza tagħha, Iżda sahansitra minn dan il-waqt, hija tieħu l-karatteristici principali tagħha li f'daqqa jiffurmaw id-Dawl Perfett fi triqitna lejn is-sema.

Nikkonkludi billi bl-akbar qima sinċiera nsellmulek:-

Marija, Omm Alla u Ommna, li tisboq bi ġmielek il-ġmiel tal-ġonna, kemm fraħna meta tħallimna fuqek, li Inti tant Hanina u Setħħana, nitolbuk Ommna Marija, biex tieħu hsiebna, tfejjaqna minn kull xorta ta' mard li jista' jeqred lil saħħitna, imma aktar lil ruħna. Żommna miegħek Sultana tagħna bhala devoti sinċiera u fidili tiegħek li nagħmlu hilitna li bl-ghajjnuna tiegħek naslu nghixu r-rieda ta' Ibnek Gesù.

Kemm nixtieq li għandi mohh poetiku, proża qawwija u kelma aktar imheġġa, imfissra u mwassla b'aktar imħabba ġenwina lil hutna devotissimi lejk, Ommna Hanina.

Santa Marija kun Int li tfarragħna fil-problemi ta' hajjitna, mexxina fid-dawl ta' Ibnek Gesù u Tiegħek, iġborna fi ħdanek u rossna ma' qalbek Qaddisa biex naslu bhalek għand Ibnek Gesù. Il-Festa devota, sabiha u kbira li ssirlek f'dan ir-rahal għażiż, tfakkarna fil-bidu tal-festa l-kbira li flimkien, membri tal-familja nisranija, għad nagħmlulek fis-sema pajiżna biex flimkien miegħek, mal-kori ta' l-Angli u ma' tant hutna qaddisin infahħru lil Ibnek Gesù li għamlek Ommu Naturali, lil Missier li dejjem żammek bhala Bintu pprivileġġjata u lill-Ispru s-Santu li għamlek l-Għamara Unika ta' Mhabbtu.

Il-Pedestall ta' l-Inkurunazzjoni

kitba ta' Patrick Mallia

Kull meta tasal il-festa ta' Santa Marija, nagħmel minn kollox biex ma nittlef xejn miċ-ċelebrazzjonijiet li ġġib magħha din il-festa hekk għażiż u li ndum nistenniha minn sena ghall-ohra b'herqa kbira.

Bhal kull raħal iehor ġo Malta, l-Imqabba mhix nieqsa mill-armar ta' barra li meta tarah tidhol iż-żejjed fl-ispirtu tal-festa, ghax dan l-armar iħabbatha ma' l-aqwa armar tal-pajjiżi ta' Malta, sew minhabba l-ġmiel kif ukoll l-arti tieghu. Nixtieq nagħti s-sehem tiegħi biex inkabar il-festa, iż-żda ma nkunx nista' mmur nghin lil dawk in-nies li b'heggā kbira u b'tant sagrifċċju u tbatija jżejnu lit-toroq tagħna halli minn hemm tħaddi s-Sinjura tagħna darba fis-sena. Fost l-armar tant artistiku u ta' ġmiel, l-iż-żejjed wieħed li jiġbed l-attenzjoni tiegħi huwa dak ta' l-istatwa ta' l-Inkurunazzjoni

ghal raġunijiet diversi; l-ewwelnett ghaliex juri l-għorja fl-aqwa tagħha ta' Sidtna Marija u wkoll ghax dawk l-idejn li tawh is-sura kienu mogħnija mill-Mulej bi grazza specjal, ghaliex inhoss li meta dawn l-istatwi u pedestall inhadmu, l-imghallmin dak il-hin kellhom dik il-grazzja specjal li juru lill-Madonna u lil Binha Ĝesù fil-għorja tagħhom; u xejn anqas dak it-tiżżeen fi klassi ġħaliex wahdu kif ukoll l-istatwi ta' Ġuditta, Ĝagħel, Ester u Abigail li jkomplu jżidu fil-ġmiel u l-valur artistiku ta' kapolavur dik il-kwalità. Ma

jistax jonqos għalhekk li meta din l-opra hekk kbira tintrama biex titgawda minn dawk kollha li jżommu lil Marija bhala Regina, jiena ma nkunx l-ewwel wieħed li nghaddi siegħat shah nammira u napprezza x'kellha l-hila u l-imħabba tagħmel l-id ta' l-imghallem, biex ahna nkunu nistgħu aktar nimmeditaw u nfahħru l-għorja ta' Marija. Għali ja din il-meditazzjoni ddum sejra sakemm din il-kolonna tibqa' fil-post prominenti tagħha fil-pajjiż fejn Marija hi meqqjuma l-akbar għożża.

U aktar ma nahseb

fit-tul u nimmedita aktar nara fil-fond il-ġmiel ta' din il-biċċa xogħol hekk maestuża li halleylna dawk ta' qabilna, biex juru l-imħabba li kellhom lejn is-Sinjura tagħna. Ma nistħix ngħid li ma kienitx tkun l-ewwel darba jew tnejn li waqt li nkun nahseb f'dan kollu, għajnejja tmur bija u nistħajjal dhalt f'estasi ta' mħabba. Darba minnhom hekk grali u għaddejt minn esperjenza ferm sabiha li ma tista' qatt tħarrab mill-memorja tiegħi.

Waqt li kont qiegħed iċċassat inhares lejn dak il-ġmiel rajt lillerba' statwi li jżejnu lill-bankun jiċċaqlqu minn posthom u jersqu bil-mod il-mod lejja, bħallikieku kont xi persuna importanti. L-ewwel ma giet tkellimni kienet Ġuditta li qaltli dawn il-preċiżi kelmiet, "Inti taf min jien?". "U żgur," weġibtha, waqt li bdejt nirtogħod. "U x'taf tgħid fuqi?", staqsietni bl-akbar

hlewwa. Biex nghid is-sewwa kull ma kont naf fuqha kien li kellha f'idejha ras ta' xi hadd u ma xtaqtx nuriha li barra minn hekk ma kont naf xejn iktar fuqha. U hawnhekk din l-imbierka Ĝuditta resqet iżjed viċin lejja u bdiet tirrakkontali l-istorja ta' hajjitha, kif helset il-poplu tagħha mill-ghedewwa tiegħi billi kellha l-hila li tidhol fil-kamp tal-ghadu u qatlet lill-General tagħhom Oloferne billi qatgħetlu rasu. Bil-paċenċja kollha u daqs li kieku kienet l-aqwa ghalliema qaghdet tfehmni kif hija ġiet magħżula minn Alla biex teħles il-poplu tagħha, u li ahna nharsu lejha bhala l-figura tal-Madonna. Hija kompliet tghidli biex inwaqqaf widnejja halli nisma' wkoll l-istejjer ta' Ester, Gagħel u Abigail, biex b'hekk insir naf iżjed fuq il-Madonna u dawk l-erojini li huma l-figura tagħha. Billi hija kienet l-ewwel wahda li kellmitni qaltli biex jiena nwaqqaf widnejja wkoll għal dak kollu li kien sejrin jghiduli kemm Gagħel kif ukoll Abigail u Ester, għax dawn bhalha wkoll, huma figurati ta' Sidtna Marija, għax kull wahda minnhom kellha l-privileġġ li teħles lill-poplu tagħha minn gwajk kbir.

Fil-pront ġiet Sużanna li bħal Ĝuditta u l-ohrajn kienet xempju tal-ġmiel li l-Mulej jaf iżejjen lill-mahbubin tiegħu. Bi hlewwa kbira hija bdiet biex tirrakkontali li fis-saltna tal-Persja kien baqgħu jghixu bosta Lhud. Fosthom kien hemm ġertu Mordechai, iz-ziju tagħha, hu missierha li kien jiehu hsiebha. Ir-Re Aseru tant kien ha grazza magħha, għax għalkemm Lhudja kienet ta' ġmiel bla qies, u wara żżewwigha. Billi Ester kienet toqghod għal dak li kien jghidilha Mordechai, hija qatt ma kienet qalet lir-Re Asweru li kienet Lhudja. Mordechai kien imur viċin tagħha biex jara kif kien sejrin l-affarijiet. Darba minnhom sema lil żewġ qaddejja tas-sultan li dawn riedu joqltluh. Huwa fil-pront għarrraf lil Ester li din marret bil-ġiri għand is-Sultan u qaltru b'kollo. Dawn iż-żewġ qaddejja hžiena gew ikkastigati. Darba minnhom is-sultan gholla fil-ġieħ lil ċertu Aman fuq il-principijiet kollha tas-saltna. Il-qaddejja kollha tal-palazz ġiet mogħtija lilhom ordni biex jagħmlu riverenza lil Aman bhal ma tingħata lil xi hadd kbir. Mordechai biss ma obdiex din l-ordni ghax ma riedx jaġhti l-unur lil Alla, lil bniedem tad-dinja. Aman inkorla hafna u waħħal f'rasu li jeqred lil-Lhud kollha ta' pajiżu. Huwa mar jaġħid lis-sultan illi l-Lhud kien kontra l-ligijiet tal-pajiż. Is-sultan wieġeb lil Aman li jista' johrog digriet li bih il-Lhud kollha tas-saltna tiegħi jiġu meqruda f'għurnata wahda. Meta Mordechai sema' b'dan, huwa libes l-ilbies tal-penitenza u bagħat jħarrraf lil Ester biex hi tmur għand is-sultan biex tindħal hi għal-Lhud. Issa ġara li fil-Persja kien hemm liġi li kull min imur għand is-sultan bla ma jkun

mitlub dan għandu jingħata l-mewt. Ester bagħtet tħid lil Mordechai biex il-Lhud kollha jagħmlu sawma ta' tlitt ijiem; haġa li anke hi u l-qaddejja tagħha kien sejrin jagħmlu. Imbagħad kienet ser tissogra hajjitha u tmur għand is-sultan. Mat-tielet jum hija dehret quddiem is-sultan. Is-sultan wera biċ-ċar li ma hax gost bil-preżenza ta' Ester, mingħajr ma bagħat għaliha hu stess. Ester intelqet għal mejta. Meta ra hekk, is-sultan biddel feħmtu u qalilha bil-hlewwa, li dik il-liġi kienet magħmula għall-ohrajn iż-żda mhux għaliha. Ester, fuq stedina tas-sultan talbitu biex għall-ikla jattendu huwa stess u Aman u hemmhekk hija tħidlu x'kienet ix-xewqa tagħha. Meta Mordechai ma qamx u sellem lil Aman kif ordna, dan xtaq li s-sultan jaġhti l-ordni li Mordechai jiġi mghallaq. Is-sultan inkwieta ferm u talab li tinqara l-istorja tal-pajiż. Meta s-sultan ftakar li Morderchaj darba kien salvalu hajtu, is-sultan xtaq ikun jaf x'unur u x'rīgal kien ingħata lil Mordechai. Meta sar jaf li dan ma kien ingħata xejn, huwa staqsa lil Aman xi kwalitā ta' hlas għandu jingħata lil min huwa fidil lejn is-sultan. Dan, billi haseb li s-sultan kelleu f'mohħu lili, semmielu bosta rigali u unuri u dlonk is-sultan tah-l-ordni biex jaġħmel hekk ma' Mordechai il-Lħudi. Aman, kontra qalbu kelleu jaġħmel dak kollu li s-sultan kien ordna. Waqt l-ikla s-sultan staqsa lil Ester x'kienet ix-xewqa tagħha. Ester talbet lis-sultan biex jehles lilha u lil-Lhud kollha mill-mewt, għax il-mewt kellha tingħata f'jum wieħed. Meta s-sultan sar jaf li din l-ordni harigħa Aman, huwa ordna lil Aman jiġi mnejhi fuq l-istess forka li Aman kien hejja għal Mordechai. Is-sultan ordna wkoll li l-Lhud kollha kellhom jinhelsu. B'hekk kellha tkun ir-Regina Ester li salvat lil-Lhud kollha fil-Persja minn mewt ġerta. U hawnhekk ir-Regina Ester għamlet qiegħi tħalli l-istorja tagħha.

Is-sabiha Gagħel bdiet biex

tgharrafni li nista' nsib l-istorja kollha tagħha fil-ktieb ta' l-Imħallfin. Iżda biex mathallinx bil-kurzitā, għax jien dejjem kont inhabbel mohhi kif mara ta' dak il-ġmiel kellha l-martell u l-musmar f'idejha u sa fejn naf jien ma kienitx taħdem ta' mastrudaxxa, hija bdiet biex tghidli bl-akbar sempliceità li biex inkun naf ahjar dak kollu li għamlet hi, tkun haġa flokha li nkun naf xi fit-iżżejjed is-sitwazzjoni li sabet fiha hi. Gabin, is-sultan ta' Kangħan kelleu eżerċtu kbir li kelleu bhala kmandant lil Sisera. Dan is-sultan dam jħakkes lil Izrael għal għoxrin sena shah. Barak, li kien kontra Gabin, ġabar ukoll eżerċtu ta' ghaxart elef ruh u hadhom fuq il-muntanja tat-Tabor. Meta kien il-waqt, Barak niżel minn fuq it-Tabor bin-nies tiegħu warajh u l-Mulej harbat lil Sisera bil-karrijet tiegħu. Sisera niżel mill-karru u harab b'rīglej u Barak għamel għal wara l-karrijet ta' Sisera u waqq'a l-eżerċtu kollu ta' Sisera b'xifer ix-xabla u anqas wieħed ma baqa' minnhom. U Sisera harab lejn it-tinda ta' Ĝagħel. U Ĝagħel harġet tilqa' lil Sisera u qaltlu, "Idħol hawn, ja sidi, idħol għandi, la tibżax". U dahal għandha fil-gharix u għattietu b'tapit.

Talabha tisqih u flok ilma hija fetħet żaqq halib u sqietu u għattietu. U hu qalilha, "Oqghod fil-bieb tal-gharix u jekk jiġi xi hadd jistaqsik u jgħidlek jekk hawnxi xi hadd, għidlu li m'hawn hadd." Imbagħad Ĝagħel hadet kunjard tat-tined, qabdet martell f'idha, resqet hdejħ inkiss inkiss u sammret il-kunjard go nħasvu u nifđitu sa l-art. U hu kien ghajjen u rieqed fil-fond, u baqa' mejjet hemm. U kif Ĝagħel rat lil Barak ġej jiġi wara Sisera, Ĝagħel harġet tilqgħu u qaltlu, "Ejja u ara rrägel li inti qed tfittex." U dahal għandha u hemm kien Sisera mejjet fl-art u l-kunjard f'naghstu. U hekk il-Mulej dak inħar ġab fix-xejn lil Gabin is-sultan ta' Kangħan quddiem ulied Izrael.

U fl-ahhar giet tkellimni Abigail. Skond l-ewwel ktieb ta' Samwel,

Kap XXV, Abigail kienet mart Nabal, raġel ghani hafna. Abigail kienet mara ta' ġmiel, u għaqal kbir, filwaqt li Nabal kien raġel goff u hażin f'għemilu. Nabal kelleu numru kbir ta' nagħaq u darba wahda waqt li kien qiegħed iġiżż xi nagħaq gew ghaxar żgħażaq mibghuta minn David biex isellmulu u Nabal flok li laqagħhom għamel għalihom. Dawn marru lura għand David u qalulu kif mexa magħhom Nabal. David hass ruhu offiż minn dan l-ġhemil ta' Nabal għax fl-imghodd David dejjem mexa tajjeb mieghu u kien jħassislu hwejġu fid-deżert u lil Nabal qatt ma naqaslu xejn. Għalhekk David ha mieghu xi erba' mitt ruh biex jehodha kontra Nabal u halla wkoll mitejn oħra mat-tagħmir. Ĝara li wieħed mill-qaddejja ta' Abigail, mar iħabbirlha dan kollu. Abigail, għalhekk rat kif tagħmel biex tevita din il-ġlieda bejn in-nies ta' David u ta' Nabal. Hija fittxet li tiehu mitejn hobża, żewġ zquq inbid, hames kejliet qamh inkaljat, mitejn ċappa tin imqadded u hamest iħrif imsajrin, għabbiet kollox fuq il-hmir u bagħtet lill-qaddejja tagħha qabilha, u ma qalet xejn b'dan kollu lil żewġha Nabal.

Meta Abigail iltaqgħet ma' David, hija qaltlu, "Ha nieħu l-htija fuqi wahdi u la tagħix każ ta' sidi Nabal. Dan ir-raġel mill-agharr, bla mohu u bluha wahdu, Jien ma rajthomx lil dawk iż-żgħażaq li inti bghatt. Qassam lin-nies tiegħek il-ġid li jiena ġibt mieghi u ahfer id-dnub tal-qaddejja tiegħek". U David qal, "Imbierek il-Mulej Alla ta' Izrael li bagħtek illum tiltaqa' mieghi.

"Imbierek il-ġhaqal tiegħek u imbierka int li ma ħallejtnix illum inxerred id-demm u nithallas b'idejja, u żgur li fil-ghaxija ma

kienx jibqa' raġel wieħed haj lil Nabal kieku int ma ġejtx tħaġġġel tiltaqa' mieghi." U David ha minn idejha kull ma kienet ġabitlu u qalilha, "Ara jien smajt minn kliemek u tajtek li tħabtni". Abigail marret lura f'darha fejn Nabal kelleu ikla kbira u kien f'sakra kbira. Hi ma gharrfitu b'xejn b'dan u l-ghada fil-ġħodu, x'hin Nabal għaddi lu l-inbid gharriftu b'kollo u sar qisu ġebla. U ġara li wara ghaxart ijiem il-Mulej laqat lil Nabal u dan miet. David imbagħad bagħat jghid lil Abigail biex jehodha b'martu u Abigail marret wara l-messaġġiera ta' David u sarett martu.

Hekk kif is-sbejha Abigail spiċċat dan ir-rakkont tagħha, flimkien ma' Ĝuditta, Ĝagħel u Ester bdew iħegġuni halli nżomm u nkabbar id-devozzjoni lejn Ommna tas-Sema u qaluli wkoll biex kemm jista' jkun inxerred din id-devozzjoni u nhajjar lil haddiehor iqim lil Marija Omm il-bniedmin kollha. Wara li tawni tislima bil-qalb, huma reġġu marru lura f'posthom biex ikomplu jitgawdew minn kulhadd fi żmien il-festa ta' Marija Mtellgħa s-Sema.

Messagg mill-Fergha Nisa

Sena Ohra ta' Xogħol

Kif itir iż-żmien! Il-festa għażiża ta' Santa Marija reġgħet magħna. Festa li magħha ġgib ferh kbir għal kull min huwa veru nisrani u jhobb veru lil Marija Santissima. Bħalma dejjem ghedna meta joqrob it-30 ta' Lulju, ahna l-Imqabbin nidħlu sew fl-ispirtu tal-festa u bla ma trid qalbek thabba iż-żejed mis-soltu ghax ikun wasal iż-żmien li jibdew jiġu cċelebrati l-festi ad unur Santa Marija. Din is-sena bħal kull sena, ahna n-nisa kellna sena ta' hidma bla waqfien fejn komplejnej niġbru fondi biex dejjem nghinu biex jittaffew ftit mill-ispejjeż kbar li s-Socjetà

jehtiġilha tagħmel biex tiġi organizzata l-festa ta' Santa Marija Patruna ta' l-Imqabbin. Fil-fatt din is-sena l-kumitat nisa ser jippreżenta somma konsiderevoli b'rīżq il-planċier artistiku.

Hawn nixtiequ nirringrazzjaw lis-soċi u partitarji nisa ta' l-attendenza fl-attivitajiet kollha li norganizzaw bħal *Coffee Mornings* u lotteriji.

Nirringrazzjaw ukoll lil shabna membri tas-sotto kumitat u diversi nisa ohra li matul is-sena jagħmlu sagħiċċi kbar sabiex jiġbru l-flus u jbiegħu l-biljetti tal-lotteriji u attivitajiet ohra.

Nixtiequ nagħmlu appell biex jekk jogħġobkom tieħdu sehem f'kull attivitā li se ssir sew fil-knijsa kif ukoll barra, filwaqt li nġibru ruhna sew kif dejjem għamilna. Nirringrazzjaw ukoll lil xi ftit nisa li b'sagħiċċi kbar immens dejjem jidħlu għall-hjata ta' xi affarrijiet li dejjem jiġi fl-ahhar ġimħat. Nixtiequ nheġġukom biex f'dawn il-ġranet ta' ferh u ta' għożza għalina nersqu iż-żejed lejn is-sagamenti tal-qrar u tqarbin biex nagħmlu iż-żejed sens u b'hekk inkunu nqimu lil Gesù li Ommu Marija kienet tant tgħożż.

L-ahħar kliem tagħna huwa: Viva Santa Marija Patruna ta' l-Imqabbin.

**Xewkija Industrial Estate,
Xewkija VCT 110, Gozo, Malta
Tel: (356) 2155 6818
Fax: 2155 3526**

**Dun Luret Callus Street,
Żebbuġ ZBG 04, Malta.
Tel/Fax: (356) 2146 2803**

Woodworking machinery suppliers, extraction plants,
woodworking tools, technical consultancy, repairs & maintenance,
hand tools, blades and sharpening of cutters

Santa Marija

Patruna u l-Eqdes Omm

poežija ta' Chev. Dr. Carmel Bianchi

Int Marija sultana ta' qlubna
Int sirt ommna hdejn Ibnek mislub
Int għożejtnejn u miegħek haddantna
Minna trid tara l-Ibnek maħbub.

Fuq it-Tron ta' Saltnatek Marija
Tron mill-ifjen għalik fis-smewwiet
Ma' dawk l-angli ilkoll jidhru hienja
Bla waqfien ikantaw innijiet.

Teżor fin li ghaddewlna dawk ġensna
Li tawna, lil Santa Marija
U hekk nibqgħu, nghadduh ta' warajna
Bl-ghola ġieħ, imżejjen b'fħorja.

U kull meta lejk nersqu nitolbu
Qalbna nhossu trid toħroġ u ttir
Għax qeqħdin hdejn dik ommna li nhobbu
Lejha għandna, kliem biss ta' tifħir.

U hekk nibqgħu sa l-ahħar Marija
Infahhruk kemm fl-ghawġ u t-tiġrib
Għaliex bik żgur li rasna mistrieha
Li se tghinna fil-ġarr tas-salib.

Għandek jiġi l-morda bil-hniena
Fis jitħolbu mingħandek fejqan
Għax għalihom int duwa wisq bnina
U taf tibdel l-ugħiġ fis-serhan.

Int Marija int xbiha sabiha
Nitpaxxew x'hin inkunu sew hdejk
Int dejjem b'dawk drigħek miftuha
Biex thaddanna u żżommna lkoll hdejk.

Waqt li nkunu hekk qribek Marija
U harsitna ffissati f'ghajnejk
Inħossuna bil-ferħ u kburija
Se nixtiequ li nbusu haddejk.

Żgur m'hawnx isbah minn wiċċek Marija
Żgur m'hawnx harxa bħal dik ta' ghajnejk
Żgur m'hawnx xbiha b'dik l-arti qawwija
Żgur m'hawnx ohra għal ġmiel toqghod hdejk.

Inti x-xemx, qatt ma tħib, qatt ma tinżel
Int il-qamar dawwalli sabih
Int il-kewkba li tisboq kull dija
Int Marija, int l-omm ta' kull ġieħ.

L-istillarju, ma' rasek Marija
Bl-ghadd ta' stilei ileqqi mdaqqsin
Inti l-Omm u l-patruna fl-Imqabba
Teżor fin li ngħożżu l-Imqabbin.

Festa kbira nagħmlulek f'rāhalna
Xhieda ohra ta' kemm l-Imqabbin
Mimliji kollna heġġa f'ġisimna
Għalik Ommna, b'Patruna, kburin.

Qormi
8 ta' Mejju 2004
Festa tal-Madonna ta' Pompei

SHOE SHINE FOOTWEAR

MR & MRS CARUANA

FOOTWEAR &
LEATHER GOODS

SHOE SHINE, Carmelo Caruana Street, Żurrieq ŻRQ 04
Phone: 2168 5241 • Fax: 2164 9381 • Mob: 9982 1932
E-mail: shoeshin@maltanet.net

mid-Direttur tal-Każin

Anthony Ellul

Il-Każin Hu Darna

Għall-hames sena konsekuttiva mess lili sabiex permezz ta' dan l-artiklu nirrapporta x-xogħol li sar matul din is-sena fis-sede tagħna. Però qabel xejn nixtieq l-ewwel nirringazzja lil shabi tal-Kumitat u soċi li għal darba ohra hatruni f'din il-kariga wara li aktar kmieni din is-sena ġie ffurmat Kumitat ġdid għass-sentejn li ġejjin. Insellem ukoll lill-membri kollox fosthom dawk li nħaqdu magħna ghall-ewwel darba. Flimkien magħħom lill-koppji u familji li għoġibhom jiġi joqgħidu gewwa l-Imqabba. Stedina lil dawn kollha sabiex iżzuru l-każin b'mod specjali fil-jiem tal-festa.

Wara li s-sena l-ohra esebejna d-disinni u l-pjanti proposti għatt-kabbir tal-każin, xogħol tas-Sur Omar Caruana, din is-sena komplejna b'diversi laqghat mal-perit tal-każin Dr. Edwin Mintoff ukoll kuntatti mas-Sur Vince Centorrino disinjatur tal-faċċata. Nittamaw li fi żmien qasir johorgu l-

permessi meħtieġa sabiex meta jkun il-waqt jinbeda x-xogħol minnufih.

Għal darba oħra kien hemm bżonn ta' manutenzjoni ġewwa l-każin u kif kien xieraq inżebagh il-każin sabiex jingħata dehra aktar attraenti. Inbidlu xi dwar u twahħħlu up lighters fis-sala tal-billiard. Ĕriet restawrata l-kamra tat-television wara li sfortunatament sarilha hsara fil-hitan, kif ukoll l-intrata fejn ukoll għiet impoġġija mill-ġdid hġieġa (*stained glass*) bl-arma tas-Socjetà, xogħol ta' Patrick Ghigo u Joyce Zammit. Hekk kif tgħaddi l-festa se jinbeda xogħol fis-saqaf fis-sala principali. Xogħol li jirrikjedi aktar attenżjoni u delikatezza. Nahseb ilkoll taqblu mieghi meta nghid li l-każin jeħtieġ attenżjoni tul is-sena kollha sabiex tippreserva tajjeb dak li ħallew l-antenati tagħna u fl-istess hin nibżgħu għal dak li nkunu wettaqna aħna stess.

Bl-armor tal-festa dejjem jikber u l-ispazji fl-imhażen dejjem jonqos

inhasset il-htieġa li jinxtraw containers sabiex jitbattlu ftit l-imhażen. Għalhekk il-Kumitat xtara tliet containers, wieħed kbir (40 pied) u tnejn żgħar sabiex jiġi utilizzati mill-Għaqdiet ta' l-Armar u tan-Nar. Minn hawn nixtieq nirringazzja lis-sidien ta' l-art fejn tpoġġew dawn il-containers ta' l-ghajjnuna u l-appoġġ li dejjem sibna mingħandhom.

Qabel ma nagħlaq dan il-messagg tiegħi għal darba ohra nappella sabiex nibżgħu għall-proprietà tal-każin. Għal hafna minna l-każin huwa t-tieni dar tagħna u bħalma nibżgħu għal darna hekk ukoll għandna nibżgħu għas-sede tagħna. Appell iehor lil dawk li matul is-sena ikunu jixtiequ jaġħtu daqqa ta' id fil-manutenzjoni sabiex javviċinaw lili jew lill-Kumitat.

Nawgura l-festa t-tajba lil kulhadd, flimkien magħna lill-irħula u bliet li se jiċċelebraw din l-aktar festa popolari fil-gżejjjer Maltin u Ghawdexin, Santa Marija.

MARTIN MONREAL IRONMONGERY

Triq il-Bronja, Żurrieq. Tel: 2168 2435 - Mob: 9947 6824

Għażla kbira ta' dekorazzjonijiet għad-dar bħal ružuni u burduri

Kiri ta':

Fekruna tat-trinek, Concrete Mixers, Crane Jiggers, Siggijiet, Imwejjed għall-parties u Dekorazzjonijiet għall-Ġonna

Monreal Paint Centre

Over 10,000 colour... All kinds of paint. All Interior Decorations

Bronja Str., Żurrieq. Tel: 2168 2435 • Mob: 9947 6824

Il-warda tal-Madonna

poezija ta' Patrick Mallia

GeVit nitolbok b'qalb herqana,
B'qalb imfawra bid-dulur
Għax kont naf li ser taqlghali,
Din il-grazzja inti żgur.

F'rīglejk ġejt bid-dmugħ f'ghajnejja,
Harist lejk ommi Marija
Taf x'nixtieq m'hemmx bżonn li nghidlek
Ruhi tant b'dieqa mimlja.

X'in waqaft jien mit-talb tieghi,
Tfajt jien harsti ġewwa ghajnejk
U bhal donni jekk rajt sewwa,
Rajtek iċċaqlaq xofftejk.

Sewwa rajt u smajt b'widnejja!
Kliemek smajtu sewwa ċar,
Dahal f'qalbi kessah demmi
Bħal sejf jaqta' b'żewġt ixfar.

Tridx dak li qed titlob inti,
Nitobulek illum jien
Lest li ttini li nitolbok?
Ahsibha, hu ftit taż-żmien.

Nixtieq jien li ttini warda
l-isbah wahda fost l-ilwien,
dik il-warda tant għal qalbek,
illi għandek f'nofs il-ġnien.

Intant dik tixtieq minn bosta?
l-isbah wahda l'għandi jien,
kieku taf kemm niehu hsiebha,
bhala qatt ma rajt imkien.

Iva dik nixtieq minn għandek,
ha nkenninha jien mill-bard
biex ma ġenbi tkun fil-ġenna,
bogħod minn kull xorta ta' mard.

Mela la ha tkun fil-ġenna,
ha tkun hija f'post ahjar.
Hudha inti O Madonna,
Hudha ħdejk f't'Ibnek id-dar.

Ha nghid l'Ibni sabiex jinżel,
biex fid-dinja jerġa' jmur.
Biex iġibli din il-warda,
L-isbah wahda fost il-fjur.

U l-bibien tas-sema nfethu,
Niżel Kristu mis-smewwiet.
U wrietu il-Madonna
L-isbah warda tal-wardiet.

U fuq xewqet il-Madonna
Kristu niżel gharkobbtejh
U bil-hlewwa kollha tieghu
Qata' w-żammha dan go idejh.

Hekk kif rajtu jehodhieli,
Waqqafu biex bewsa ntiba.
Biex nuriha li fid-dinja,
Lilha qatt m'hu ser ninsieha.

U bqajt lejH jiena nhares,
Sakemm biha tela l-ġenna.
U poġġiha fi hdan Ommu,
Biex għal dejjem din tithenna.

U kif waslet din il-ġenna
X'festa għamlu fis-smewwiet
Il-Madonna u l-angli tagħha
Daru magħha bil-qtajjet.

Biss jien naf li għad xi darba,
Ser niltaqgħu żgur xi mkien,
Nahseb jien ħdejn il-Madonna.
Ahna t-tlieta lkoll flimkien.

Nahseb jiena li ndunajtu,
Xi rrid nghid jien b'dan il-kliem.
Din il-warda kienet ommi,
Li habbitni tul iż-żmien.

U minn hawn sejjjer nitolbok,
Għażiża Santa Marija,
Għannaq wahda miegħek 'l ommi
U busha bewsa għalija.

Birkirkara
8 t'Awissu 2003

Sezzjoni Żgħażagh: Il-Fjur tas-Socjetà

Kitba ta' Nicholas Baldacchino, Segretarju

Wara sena ta' hidma kontinwa issa wasalna ghall-qofol ta' dik li dhalna biha bhala ambizzjoni ewlenija tagħna bhala Kumitat ġdid tas-Sezzjoni Żgħażagh; li nkabbru l-festa wisq għażiż għalina tal-patruna tagħna Santa Marija.

Wara l-festa tas-sena li ghaddiet u l-iffurmar ta' Kumitat ġdid bdejna nahdmu sabiex inkomplu nkabbru rrwol tagħna fl-ewwel u l-akbar Soċjetà Mużikali Mqabbija u b'hekk nahdmu b'rīżq l- unika festa ta' l-Imqabbin dik ta' Marija Mtellgħha s-Sema.

Wara li sar hafna xogħol min-

Kumitat Sezzjoni Żgħażagh 2003/2004

Bil-qiegħda: Nicholas Baldacchino (Segretarju), Noel Farrugia (President) u Carlo Sciberras (Kaxxier)
Bil-wieqfa: Jonathan Mifsud (Del. Armar), Maria Spiteri (Ass. Kaxxier), Pauline Farrugia (V/President) u Renè Pace (C/Segretarju)

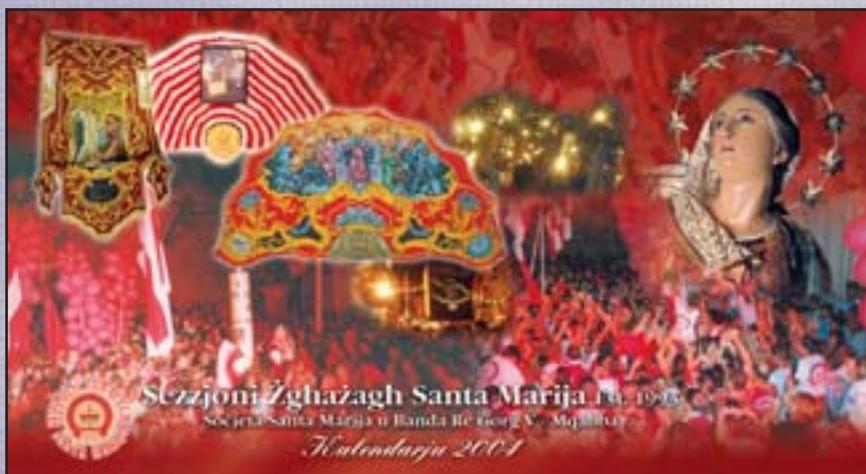
naha tagħna sabiex norganizzaw, narmaw ir-rahal u nerfghu l-armar,

wara l-festa mill-ewwel hsibna sabiex flimkien ma' l-Għaqda habrieka ta' l-Armar inkomplu nahdmu fuq it-trofej artistici il-ġmiel tagħhom sabiex ikunu fi stadju avvanzat sal-festa ta' din is-sena mill-iskultura u l-irħamar.

It-trofej ser ikunu jistgħu jiġu ammirati ghall-festa ta' din is-sena fejn is-Sezzjoni Żgħażagh iffinanzjat parti sostanzjali minn dan il-proġett bl-ghajjnuna tas-soċi u benefatturi

Deħra generali tal-Wirja Marjana mtellgħha mis-Sezzjoni Żgħażagh.

Il-qoxra tal-kalenderju li sar għas-sena 2004 mis-Sezzjoni tagħna.

Is-Sur Carlo Sciberras jippreżenta l-Kwadru ta' Santa Marija lil E.T. Prof. Guido de Marco waqt iż-żjara li s-Sezzjoni Żgħażagh għamli fu f'Jannar 2004.

tagħna. Ta' min jghid li din is-sena s-Sezzjoni Żgħażagh iffinanzjat l-armi ta' fuq ta' dawn l-opri uniċi.

Minn hawnhekk il-Kumitat tas-Sezzjoni Żgħażagh jixtieq jirringrazza lis-sinjuri Mario Camilleri u Michael Ghigo tax-xogħol artistiku li għamlu fuq dawn l-opri.

Fl-ewwel laqghat tagħna bhala Kumitat hloqna pjan strategiku għal sena ta' tmexxija fejn hrīgħna b'ideat innovattivi li kienu jfissru xogħol serju sabiex inkunu nistgħu norganizzaw attivitajiet ta' kwalità fejn kull attivitā ġiet organizzata bl-iktar mod professjonali u r-rispons kien dejjem qawwi.

Fl-ewwel xhur saru żewġ *discos* (*Red Celebration*) għaż-żgħażagh tagħna u bdiet issir lotterja kull xahar sabiex niġbru fondi ghall-armor fejn is-sinjura Doris Camilleri kienet strumentali sabiex dawn il-lotterji setgħu jkunu ta' success. Minn hawnhekk nirringrazzjawha mill-qalb.

F'Settembru ngabret il-membership fejn l-ammont ta' soċi f'din is-Sezzjoni kien wieħed tajjeb hafna. Ta' kull xahar qed tintbagħat iċ-ċirkolari tas-Sezzjoni Żgħażagh lis-soċi żgħażagh sabiex ikun hemm djalgu regolari minn żgħażagh għal żgħażagh.

Mill-5 ta' Diċembru sat-8 ta' Diċembru tellajna wirja straordinarja ta' statwi artističi Marjani fejn barra li hadu sehem hafna partecipanti mill-Imqabba stess kellna rispons tajjeb ferm minn dilettanti u Soċjetajiet Mužikali Marjani minn madwar Malta. F'din il-wirja hadet sehem wkoll l-Għaqda Mudelli tal-

Knejjes fejn raddew ħajr ix-xogħol tagħna bhala Sezzjoni Żgħażagh u komplew jinkoraġġuna biex inkomplu nhaddnu l-kultura Maltija b'mod shih. Fl-ahhar jum ta' din il-wirja saret preżentazzjoni lil dawk li esebixxew f'din il-wirja. F'Jannar saret żjara ta' kortesija lill-President tar-Repubblika 1-E.T. Guido de Marco. Għal din iż-żjara s-Sezzjoni Żgħażagh stiednet lis-Sindku ta' 1-Imqabba s-sur Noel Galea u 1-President tas-Soċjetà s-sur Carmelo Zahra.

Fi Frar is-Sezzjoni Żgħażagh attendiet bi ħgarha għal-Laqqha Ġenerali Annwali, fejn il-Kumitat Eżekuttiv flimkien mas-soċi tas-Soċjetà esprimew l-apprezzament tagħhom ghax-xogħol siewi u konsistenti li s-Sezzjoni Żgħażagh ilha tħamel tul dawn l-ahhar snin speċjalment din is-sena. Hawnhekk inkomplu nikkonfermaw l-importanza u rwol tagħna ż-żgħażagh fis-soċjetà tagħna. Soċjetà li thares 'il quddiem billi theggieg iż-żgħażagh u tagħtihom lehen mhux biss fir-rahal tagħna iżda wkoll f'pajjiżna. Minn hawnhekk nieħu l-opportunità sabiex f'isem is-Sezzjoni Żgħażagh nifrah lill-Kaxxier tas-Sezzjoni Żgħażagh is-Sur Carlo Sciberras li ġie elett fil-Kumitat Eżekuttiv għas-sentejn li ġejjin. Flimkien nawgurawlu aktar hidma b' riżq il-festa tagħna.

Fl-ewwel xhur tas-sena 2004 gew organizzati *Tournament tad-Darts* u *Pasta Night* gewwa l-każin li kienet success kbir b'ammont numeruż ta' żgħażagh u partitarji. Minn hawnhekk nieħu l-opportunità sabiex f'isem is-Sezzjoni Żgħażagh

nirringrazza lis-sur Vince Attard ta' l-ghajnuna siewja tieghu.

Ta' min jghid li grupp ta' żgħażagh Imqabbin u soċi fi ħdan is-Sezzjoni Żgħażagh ikklassifikaw fit-tielet post fis-Sezzjoni C tal-Karrijiet Trijnfali tal-Karnival billi bnew karru karnivalesk mill-isbah. Ta' min ifahħar dan it-talent Imqabbi li jezisti fis-Socjetà tagħna.

Fil-laqghat tax-xhur bikrin ta' din is-sena bdejna nahsbu wkoll dwar il-briju għall-waqt il-marċi, briju organizzat li s-Sezzjoni Żgħażagh tagħna hija tant magħrufa għalih. Ta' min jghid li s-sorprizzi ta' briju matul il-jiem tal-festa m'humiex ser jonqsu anzi ser nerġgħu nkunu l-pijunieri f'dan ir-rigward. Inhadmet ukoll ammont konsiderevoli ta' liedna għall-By Pass bl-ghajnuna tas-sur Raymond Vella flimkien ma' diversi żgħażagh godda fi ħdan is-Soċjetà.

Ma nistax ma nsemmix il-mod professjonali ta' kif jitmexxew dawn iċ-ċelebrazzjonijiet fejn din is-Sezzjoni dejjem haddnet it-twemmin nisrani sabiex niżguraw li tiġi cċelebrata bix-xieraq il-festa titulari tal-Patrunga ta' l-Imqabbin. Minn hawnhekk is-Sezzjoni Żgħażagh tirringrazza lill-Kumitat taż-Żgħażagh precedingi mmexxi mis-sur Alex Falzon u liż-żgħażagh kollha li b' xi mod jew ieħor kienu involuti sabiex ta' kull sena jiġi mtella' spettaklu uniku ta' briju li definittivament huwa mera ghall-għirien tagħna. Apprezzament iehor imur għas-sinjuri Bevill u Dunstan Ghigo ghax-xogħol li għamlu sabiex il-kaxxa infernali ta' stuppi setgħet tkun success fil-marċi ta' l-ahhar tridu tas-sena l-ohra.

Il-briju grandjuż li nafu noħolqu aħna ż-żgħażagh

Fix-xahar ta' Marzu saru l-ewwel tahdidiet sabiex norganizzaw avveniment uniku li sejjjer isir fl-Ottava tal-Festa; l-ewwel Festival tal-Kant ġewwa rahalna. Dan il-festival bl-isem 'Mqabba Song Festival' ser isir ġewwa l-pjazza tal-Knisja quddiem il-każin u ser ikun miftuh għalkantanti f'diversi kategoriji. Dan ser jittella' b'għan nobbli fejn sejra tingħata ghajnuna lil persuna anqas ixxurtjata mir-rahal tagħna.

Fix-xahar ta' April sar l-akbar avveniment sportiv li huwa sinonimu maż-żgħażagh tagħna; in-Nardu *Farrugia Cup*. Dan sar f'ġurnata fil-grawnd ta' Mqabba FC, fejn hadu sehem bosta timijiet iffurmati minn partitarji tas-Socjetà tagħna u ntrebah mit-tim ta' Mqabba Albions li għeblek lil JB Boys fil-final.

F'Ġunju saru bosta attivitajiet oħra fosthom ikla ġewwa l-Kažin li għal darba oħra kienet suċċess kbir fejn ipprepara l-ikel s-sur Vince Attard, *Playstation Challenge* ġewwa l-kažin u *Get together* ghall-membri tagħna. Inzebghu wkoll l-arbli ta' Misrah il-Fidwa u Triq il-Konvoj ta' Santa Marija bil-ghajnuna tas-sur Felix Galea u żgħażagh oħra. Fix-xahar ta' Lulju ġew organizzati diversi *discos* ġewwa l-kažin bi preparament ghall-festa fejn hadu sehem DJs rinomati.

Tul din is-sena l-membri tal-Kumitat tas-Sezzjoni Żgħażagh tagħna attendew laqghat u *seminars* tal-Kunsill Nazzjonali ta-Żgħażagh fejn stajna nsemmghu l-vuċi tagħna f'*issues* li jolqtu liż-żgħażagh Maltin kollha. Dawn il-laqghat irrigwardaw kull aspett tal-hajja u kien dover tagħna nattendu u nieħdu sehem bi shih.

Din is-sena hriġna flokk ġdid li għandu jiżżez jañi waqt il-marċi tal-festa wisq

Is-Sur Bevill Ghigo, ma' parti mill-kaxxa ta' stuppi li nħarġet waqt il-marċi ta' l-aħħar tridu tas-sena l-oħra.

għażiża għalina ta' Santa Marija. Id-disinn ta' dan il-flokk huwa wieħed sabiħ ferm fejn juri l-Istatwa Titulari ta' Santa Marija, il-Kažin tas-Socjetà fil-maestożit tiegħu, iċ-Ċertifikat ta' l-Unur ferm prestiġjuż Les Etoiles d'Or du Jumellage li huwa premju uniku kemm għal rahalna kif ukoll għal Malta, logħob tan-nar uniku u spettakolari u l-marċi brijużi li nafu noħolqu aħna ż-żgħażagh. Minn hawn nistgħu ntenu li għal darba oħra l-konkorrenza ġiet megluba mingħajr ebda xkiel.

Bidlna wkoll l-logo l-antik tas-Sezzjoni Żgħażagh, fejn fuq disinn taż-żgħażagh Neil Farrugia u Christopher Baldacchino rnexxielna nghamlu logo modern esklusivament għal din is-Sezzjoni.

Kif tistgħu taraw is-Sezzjoni Żgħażagh Santa Marija hija wahda attiva ferm li tul sena shiha hadmet b'mod serju, effettiv u mingħajr daqq ta' trombi żejda fejn dejjem harisna lejn kif nistgħu ngħatu aktar għieb lill-Patrūna Universali Santa Marija u nħaqqu deejjem aktar flimkien il-membri tas-Socjetà tagħna u wi sq aktar iż-żgħażagh li nhaddnu.

Ir-rebbieħha ta' l-i-Snooker Competition u l-Playstation Tournament.

Li jkun hemm min jgħid li qed nibbażaw fuq artikli neqsin mill-verità, dan juri biċ-ċar id-dieqa kontinwa li titnissel meta jiġi muri u analizzat ix-xogħol konsistenti u kontinwu ta' din is-Sezzjoni Żgħażagh fl-ambitu tagħha bħala Fortizza ta' Żgħażagh Imqabbin.

Fir-rigward tad-daqq tat-trombi wieħed malajr jasal ghall-konklużjoni li ftahir żejjed qatt ma għamel ġid. Il-Malti jgħid: "Min jiftahar Jaqa' l-bahar". Tajjeb nħidu li s-Sezzjoni Żgħażagh tagħna dejjem kienet prudenti u konkreta fil-pubblikazzjonijiet tagħha. Haġa ta' l-iskantament hija kif 'jindaqqu t-trombi' minn uħud għal kull haġa ta' xejn meta s-Socjetà u l-Banda tagħna li dejjem haddnet talent żagħżugh kienet l-ewwel u l-unika wahda li ġabet unur uniku u ferm prestiġġjuż li għamel ġieħ lill-Imqabba kif ukoll l-l-pajjiżna!

Minn hawn nixtieq nirringazzja f'isem is-Sezzjoni Żgħażagh lill-Kumitat Eżekuttiv li wrew fiduċja fina tul is-sena kollha, lill-Għaqda tan-Nar li dejjem hadmu id f'id magħna u taw l-ghajnuna tagħhom kull meta kien hemm bżonn, lill-Ferha tan-Nisa u l-Immar li f'din il-familja kbira dejjem inkabbru l-isem tagħna mal-Maltin u l-Għawdin kollha.

Iżda fl-ahħar ma rridx ninsa lil dawk kollha li taw xi kontribuzzjoni lis-Sezzjoni Żgħażagh sabiex stajna nagħmlu dan ix-xogħol kollu kif jixraq u nirringazzja liż-żgħażagh kollha tagħna li kull meta niġu bżonnhom dejjem insibu s-support tagħhom u l-entuż-jażmu sabiex niċċelebraw il-festa ta' l-Assunta fi stil grandjuż.

Viva l-aqwa Sezzjoni Żgħażagh Mqabbija

Viva Marija Mtellgħa s-Sema Patruna ta' l-Imqabbin.

Innijiet Popolari u Solenni lil Marija Assunta fl-Imqabba

kitba ta' Joseph Farrugia

“Id-dinja ma saritx f’daqqa” jghid il-Malti; u veru! Meta ġejt biex insawwar dan it-tagħrif fuq l-ghadd notevoli ta’ innijiet f’gieh Marija Assunta fi ħdan is-Soċjetà Santa Marija osservajt li dawn inbnew fuq medda ta’ aktar minn 50 sena.

Fl-ahhar snin bdiet diehla l-użanza li l-purċiżjoni tal-festa tkun akkumpanjata minn banda. Din id-drawwa kienet teżisti f’ċerti parroċċi fil-bidu tas-seklu l-iehor u nkitbet mužika adatta ghall-okkażjoni, imma mal-milja tas-snин ftit baqgħu jżommuha. Dan l-ahħar l-awtoritajiet fil-kurja arċiveskovili urew ix-xewqa tagħhom li baned, meta jakkumpanjaw purċiżjoni, għandhom idoqqu innijiet reliġjuži. Dan jagħmel hafna sens:- ghax ma konniex tant ippreparati u l-baned kienu qed idoqqu marċi brijuži li ma joholqu ebda atmosfera ta’ devozzjoni. B’respons għal dan l-appell is-sur Christopher Spiteri, membru fil-Kumitat eżistenti u bandist attiv, is-sena l-ohra (2003) ha l-inkarigu jagħżel innijiet li għandha s-Soċjetà li jikkonformaw ma’ l-appell tal-kurja.

Innijiet Popolari

“Innu lil Santa Marija”

“Innu lil Santa Marija” inkiteb fl-1961 ghall-orgni u kor tat-tfal. L-innu għoġob lill-kappillan Dun Gerald Mangion u ta permess li jibda jitkanta minn dik is-sena kull jum tal-kwindiċina wara l-benedizzjoni. Dan l-innu baqa’ jitkanta fil-funzjonijiet tal-festa għal ftit snin biss. Fuq l-istess tema u lirika ġdidha l-innu reġa’ nkiteb ghall-orgni u rrangat għall-banda fl-1995.

Moderato

Kor

Int kont dej - jem _____ fil - hsieb tal - kbir Al - la. _____

Dun Gerald Mangion –
Kappillan.
Hajr: Is-sur Charles Farrugia
B.A. (Hons.), M.A., M.A. (London),
M.A. (New Castle).

“Innu lil Marija Assunta”

“Innu lil Marija Assunta” hu l-ewwel innu popolari li nkiteb għall-banda. B’lirika ta’ awtur mhux magħruf u Mro. Leonard Spiteri F.L.C.M., kompożitur, indaqq l-ewwel darba mill-Banda Re Ġorġ V nhar il-Hadd, 9 ta’ Awissu 1964, fi hrug l-Istatwa tal-Madonna fejn tingħata merħba fuq iz-zuntier. Ĝie esegwit ghall-istess okkażjoni darba jew tnejn oħra. Dan u l-ewwel innu msemmi fuq, instemgħu b’tifikira fl-10 ta’ Awissu 1995, fil-programm magħżul b’tifikira tal-50 sena mit-twaqqif ta’ l-Orkestra Santa Marija.

a - ve Ma - ri - ja. Idan il - jum ka' ferħ Ma - ri - ja

“Innu Marċ – Marija Assunta”

Dan l-innu marċ li hareġ mill-pinna ta’ l-assistent surmast is-sur Leonard Farrugia, instemgħa l-ewwel darba fil-programmi tal-Banda Re Ġorġ V fil-festa Santa Marija 1985. Dan l-innu hu magħruf hafna u jgawdi popolarità kbira fl-Imqabba.

O sa - bie - ka O Ma - ri - ja ah - na li - lek im - ḫob - buk ..

“Innu lil Santa Marija”

Dan hu t-tieni innu f'din il-ġabtra li jgawdi l-istess titlu. Inkiteb fl-ewwel sena tal-Millennju meta s-Soċjetà kienet qed tiċċelebra tul sena festi tal-Ġublew tad-Deheb mill-proklamazzjoni tad-Domma ta' Marija Assunta. Inbena fuq versi tas-sur Antoine Farrugia u mmużikat minn Mro. David Agius, A.Mus.V.C.M. (Hons), A.Mus.L.C.M., A.L.C.M. Indaqq l-ewwel darba mill-Banda Re Ĝorġ V nhar l-Erbgha, 9 ta' Awissu 2000, biex jaġhti merħba lill-vara ta' Santa Marija fuq iz-zuntier.

Moderato

9m - fall-ta' ma tal-bna Omm tagħ-ma Ma - ri - ja

“Lil Marija Santissma fil-Jum ta’ l-Assunzjoni TagħHa”

Sewwa sew fis-sena 2002, is-Soċjetà ġiet mogħnija b'innu ġdid “Lil Marija Santissma fil-Jum ta’ l-Assunzjoni TagħHa”, awtur il-kompajżan tagħna, is-Sur Francis Xavier Mangion u Fr Joseph Caruso, B.Mus. (Lor.), L.R.S.M., A.Mus. L.C.M., kompożitur. Il-lirika ta' dan l-innu hi ftit twila u tixbah lil dik tat-tieni innu msemmi. Il-mużika għiet mibnija fuq stil differenti mill-innijiet l-ohra hekk li għamel din il-ġabtra ta' innijiet iktar interessanti.

Is-sur Christopher Spiteri ġabar dawn il-hames innijiet b'kopertina attraenti fejn tidher bi prominenza l-Assunta – kopja ta' pittura fil-każin – bit-titlu “Innijiet lil Marija Mtellha s-Sema” u logo żgħir tas-Soċjetà.

Veru li dawn l-innijiet ingābru flimkien b'ghan ewljeni li jindaqqu fil-purċissjoni imma hu relevanti u jagħmel sabih li tidhol id-drawwa li kull programm jew marċ fil-festa ghall-inqas jibda u jispiċċa b'innu; hekk il-poplu jitgħallimhom u jgawdihom waqt li jieħu sehem bil-kant ta' tifhir lil Alla u ringrażżjament lil Ommna Marija Santissma tal-protezzjoni u patrunaġġ tagħHa fuq ir-rahal tagħna. Ma ninsewx li fil-principju nkunu qed nieħdu sehem f'festa reliġjuża b'manifestazzjoni pubblika. Hawn parroċċi li ilhom hafna jgħożzu din il-kultura.

Innijiet Solenni

Wara l-festa Santa Marija 1948, issa li l-Banda Re Ĝorġ V kienet stabbilita sew, il-Kumitat ikkummissjona lis-surmast tal-banda, Mro. Joseph Barbara, A.Mus. L.C.M., biex jikkomponi innu solenni lil Marija Assunta fuq versi ta' Fr. Joseph M Ghigo S.J. L-innu ġie miktub ghall-banda formali bis-sehem ta' tenur, baritonu u kor. Indaqq l-ewwel darba mill-banda tagħna diretta mill-kompożitur fl-ewwel ġurnata tal-festi esterni nhar it-13 ta' Awissu 1949 u nhar id-19 ta' Awissu 1951 fil-festa tad-Domma ta' l-Assunta dirett minn Mro. Leonard Spiteri F.L.C.M. Il-kompożitur ikkundizzjona l-esekuzzjoni ta' l-innu ghall-Banda Re Ĝorġ V biss.

Mal-qawmien ġdid tal-festa wara waqfa fis-snin 1958 – 1960 bdiet tikber ix-xewqa li s-Soċjetà jkollha innu solenni bis-setgħa esklussiva tal-kumitat tad-delega ta' l-esekuzzjoni. Avviċinat bil-proposta s-surmast tal-banda, Mro. George Martin, A.Mus. L.C.M., O.S.T.J., acċetta u wieghed l-innu b'rīgal lis-Soċjetà. “Innu lil Marija Mtellha s-Sema”, lirika ta' Fr. Joseph M Ghigo S.J., fetah il-festi esterni nhar it-13 ta' Awissu 1963 bil-Banda Re Ĝorġ V diretta mill-kompożitur bis-sehem ta' tenur, baritonu u kor u mandat fuq ir-redifussion nhar il-festa f'nofsinhar. Minn dak inhar l-innu ndaqq kull sena waqt il-purċissjoni.

Fl-1994 inkiteb innu iehor “Lil Marija Assunta” fuq stil popolari. Il-kompożizzjoni, imfassla ghall-banda, tenur u kor, hi ftit impenjattiva u tinħtieg direzzjoni. Dan l-innu ndaqq darba biss fil-programm kommemorattiv fil-festa 1995. Il-versi ta' Fr. J M Ghigo S.J. huma fuq l-istil magħruf ta' tliet versi bir-ritornell, però f'dan il-każ l-awtur hass li jibda bir-ritornell. Tikkumplimenta din id-dahla ripetizzjoni tar-ritornell fil-final b'effetti mužikal mahsuba biex tigi expressa l-qawwa ta' din it-talba sabiha lil Ommna Marija Santissma.

Ritornell:-

*Hallina ntennifer, Marija,
Din l-għanja li ssawret mas-snin,
Irridu ngħallmuha 'l uliedna
Bixx biha jsellmulek kull ħin!*

Il-Festa ta' l-Assunta

kitba ta' Joe Chetcuti

Il-Festa ta' l-Assunta, it-Tlugh tal-Verġni Marija fis-Sema bir-Ruh u 1-Ġisem, tissemma taht titlu differenti fil-kotba antiki tal-liturgija: "Passatio" (Mogħdija), "Nativitas" (Twelid għas-Sema), "Mors" (Mewt), "Depositio" (Tqegħid fil-Qabar), "Dormitio S. Mariae" (Raqda tal-Verġni Marija).

Din il-festa għandha żewġ għanijiet differenti:

- It-Tluq ferrieħi ta' Marija minn din id-dinja;
- It-Tlugh fis-Sema tal-Madonna bir-Ruh u 1-Ġisem.

Xejn ma nafu b'ċertezza kbira dwar il-jum, ix-xahar u s-sena ta' meta seħħet il-mewt tal-Verġni Marija. L-iktar kitba antika li ssemmi l-Assunzjoni ta' Marija nsibhu fil-letteratura qadima li ġgib l-isem ta' "De Obitu S. Dominae". L-akbar tagħrif dwar l-Assunzjoni, l-insara dejjem haduh mit-Tradizzjoni Appostolika. Dan it-tagħrif hu bbażat fuq il-kitba apokrifa msemmija fuq: "De Obitu S. Dominae", li ġgib l-isem ta' l-awtur bhala San Ģwann. Imma din il-kitba jew trattat inkitbet fir-raba' seklu. Kitba ohra dwar l-Assunzjoni tal-Verġni Mbierka nsibhu fil-ktieb li jgħib l-isem ta' "De Transitu

Virginis". Dwar l-awtur ta' dan il-ktieb kien hemm bosta dibattiti; min jghid li kitbu San Melito ta' Sardis u min jghid li kitbu San Dijonisju l-Areopagita. L-Assunzjoni ta' Marija kienet imsemmija wkoll fil-priedki ta' Sant'Indri ta' Kreta, ta' San Ĝwann Damascenu, San Modest ta' Ĝerusalem u ohrajn, kollha Santi Padri tal-Lvant. Fil-Punent, insibu lil San Girgor ta' Tours li kien l-ewwel wieħed li kiteb dwar l-Assunta (De Gloria mat., I, IV). Kittieba ohra kienu San Ġlormu u Santu Wistin. Minn dawn il-kittieba kollha nirriproduċi biss kitba ta' San Ĝwann Damaxxenu:

"San Ĝuveral, Isqof ta' Ĝerusalem, fil-Konċilju ta' Kalcedon (451), għarraf lill-Imperatur Marċjanu (u lil martu Pulkeria), li riedu jakkwistaw il-ġisem ta' Marija, Omm Alla, li Marija mietet fil-preżenza ta' kollha kemm huma l-appostli. Madanakollu, meta l-qabar ta' Marija nfetah (ghax hekk kien talab l-appostlu San Tumas), dan il-qabar instab vojt. Kien għalhekk li l-appostli kkonkludew li l-ġisem ta' Marija ġie meħud ukoll fis-Sema flimkien mar-Ruh tagħha." (P.G. I, 96)

Illum wara d-definizzjoni tad-

domma ta' l-Assunta li ġiet ipproklamata fl-1 ta' Novembru 1950, l-insara kattoliċi kollha għandhom jemmnu fit-Tlugh ta' Marija fis-Sema, mhux biss bir-Ruh imma wkoll bil-ġisem. Il-Papa Benedikt XIV, li kien jghix mitejn sena qabel il-proklama tad-Domma ta' l-Assunzjoni kien stqarr li min ma jemminx li l-Madonna telghet fis-Sema bir-Ruh u 1-ġisem ikun imqarraq. ("De Festis B.V.M.", 1, VII.8)

Dwar l-origini tal-festa ta' l-Assunta lanqas ahna certi. Wisq probabbli li din il-festa bdiet bhala dedikazzjoni ta' xi knisja aktar milli bhala l-anniversarju tal-ġrajja ta' l-Assunzjoni. Hemm min isostni li l-ewwel festa saret minn San Damasus eż-żarru wara l-gheluq tal-Konċilju ta' Efesu.

Skond il-hajja ta' San Teodosju (li miet fis-sena 529), il-festa ta' l-Assunta kienet tigi cċelebrata fil-Palestina qabel is-sena 500, dejjem fix-xahar ta' Awissu. Fl-Ēgħiġi u fl-Għarabja, il-festa kienet issir f'Jannar. L-Imperatur Mawrizju (li miet fis-sena 602), imbagħad qataghha li l-festa trid issir biss fil-15 ta' Awissu ("Liber Pontificalis II", 508).

L-isem ta' Marija

Hawn kelma sabiha meqjuma
Mill-foqra, mill-ghonja, mill-kbar,
Li fewħet lid-dinja bi ġmielha,
Bi fwieha wisq ifjen miż-żahar.

Dan l-isem wisq aktar għalina
Għal Malta kien dejjem għażiż.
Kull rahal u belt urewh qima
Għax ismek MARIJA, qaddis.

Għallimna dan Ismek inħobbu
B' imhabba qawwija, bla tmiem,
Biex fl-ahħar fis-sema jwassalna
Għand Ibnek, fi hdanek, fis-sliem.

Guże Cardona

Leħen is-Sewwa 13/08/1963
Hajr: Joseph Farrugia, Qormi

L-Arluġġar Mikielang Sapiano

(1826-1912)

kitba ta' Francis Galea

Mikielang, iben Baskal Sapiano u Teresa mwielda Agius, twieled fil-parroċċa ta' l-Imqabba nhar id-19 ta' Marzu 1826 u nghata l-ismijiet ta' Mikiel-Ang, Ĝużepp, Stiefnu u Luqa. Sapiano ftit li xejn tghallek skola, u l-ġenju tiegħu johrog aktar ghaliex ma kellux čans jitghallek, jislet jew jikkopja minn kotba. Fil-qasam tas-snajja' tiegħu kien ġenju kbir bil-provi li ta' fil-kapulavuri li hadem u holqq f'bosta hwejjeg mekkaniċi.

Minkejja li beda l-karriera tiegħu bhala mastrudaxxa, fl-istess żmien indieħes ma' l-arlugħġar Kalċidoni Pisani u beda jitghallek is-snajja'. Wara ssokta jitharreg ma' Ġananton Tanti mill-Marsa fl-istudju tal-kejl tal-hin u l-kostruzzjoni u l-mekkaniżmu ta' l-arlogġ. Ģara li Mikielang beda ta' spiss jitla' lejn ir-rahal ta' Hal Luqa biex jipprattika s-sengħa tiegħu jsewwi xi arlogġi u fetah hanut. Aktar tard fl-1847 iżżewwiegħ lil Mikelina Mifsud minn dan ir-rahal u baqa' jghix hemm. Mikielang ma tantx kellu xorti fiż-żwieġ ghaliex ftit tas-snin wara romol biex fl-1857 iżżewwiegħ għat-tieni darba. Il-kittieb u awtur tar-rumanz *Ulied in-Nanna Venut fl-Amerika*, Juan Mamo kiteb hekk dwar polemika fil-ġurnal *Il-Berka* fl-1938 dwar Mikielang:

"Dan ifisser li hu mill-Imqabba; imma sar Hal Luqi għaliex minn tħallit kien hemm u hemm iżżewwiegħ, qatta' għomru, ħalla ġildu u nislu. Hi kif inhi, hu Mqabbi-Hal Luqi, u għalina jgħodd biss li hu Malti." Juan Mamo li twieled Hal Luqa fl-1886 kiteb li fi tħallit kien jogħxa jixref lil Mikielang minn wara l-ħgieg tat-tieqa ta' fejn kien jaħdem fi Triq Britannica. Kien żmien

diffiċċi meta l-haddiem fil-għejjer Maltin ma kellux il-kumditajiet li mdorrija bihom illum. It-tbatja kienet kbira u l-ghodod ghax-xogħol imqabbla ma' dawk ta' illum jitqiesu bhala primitivi. Għalhekk insibu lil Mikielang Sapiano jfassal u jaħdem ghodod biex bihom jaħdem, ihaffef ix-xogħol u fuq kolloxi iwettqu b'aktar preċiżjoni.

Iżda r-rispett u l-ammirazzjoni ta' Mamo lejn dan il-bniedem kienet immirata sabiex il-poplu Malti jibda japprezzu u jagħti ġieħ lill-Maltin li għamlu isem. Huwa jsemmi kif Mikielang Sapiano, xi erbghin sena qabel ma haddiehor holom bir-rota, jiġifieri *l-bicycle* jew *il-velocipied* kien digħi hadem waħda biex imur minn rahal ghall-ieħor biha minnflok b'xi bhima jew inkella bir-rigħ. Ir-rota ta' Mikielang kellha żewġ roti fuq wara u rota kbira quddiem, li jiġbdu ma' xulxin bil-lastiku hu u jaqdef. Mamo stess jghid li dan wassal lin-nies biex il-aqqemu lil dan il-ġenju bl-espressjoni: *Ara ġej tal-lastiku!*

Għalkemm Mikielang kien ilu jċekċek f'dan il-mistier li jsewwi l-arlogġi f'daqxsxejn ta' hanut sa minn mindu kellu erbatax-il sena, ha l-fama meta beda jsewwi xi arlogġi tal-knejjes u l-aktar hekk kif irnex ilu jsewwi l-arlogġ tal-knisja ta' l-Imqabba. L-arlogġ li tqiegħed fil-kampnar tal-parroċċa ta' l-Imqabba fl-1758 mahdum minn Anton Tanti ta' Hal Tarxien, wara

Mikielang Sapiano

108 snin kellu bżonn dawra sew, u nistgħu ngħidu li Sapiano mhux biss sewwieh iżda biddillu hafna partijiet tant li kważi għamlu ġdid. Huwa hadem diversi xogħlijiet ghall-Gvern kif ukoll arlogġi li jaħdmu eżatt u jżommu l-hin bil-molla, iżda wkoll b'żewġ mazzri jew tlieta, barra milli jdoqqu s-sighat u l-kwarti b'imrijet ta' kull daqs; kif ukoll juru x-xahar u l-jum tas-sena. Hidma tal-ħaġeb tiegħu kienet l-arlogġ kwadrant, jiġifieri li juri erba' facċat, u jaqbeż il-jum wahdu meta x-xahar ma jkunx ta' 31 ġurnata. Jingħad li Mikielang hadem arlogġi ta' din ix-xorta fuq ordnijiet li waslulu minn barra minn Malta. Is-sengħa tiegħu spikkat ukoll fix-xogħol, l-irqaqat dettaljati u invenzjonijiet ta' arlogġi żgħar, *grandfather clocks*, imwieżeen, stasiji u arlogġi ta' l-idejn.

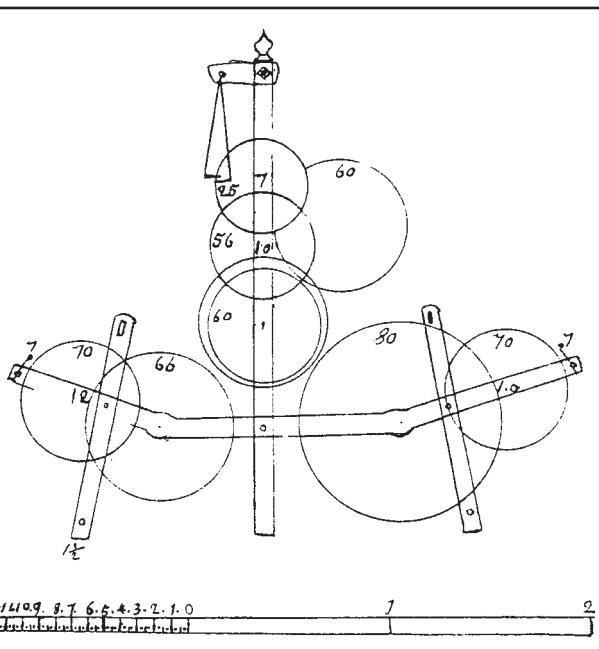
Fl-1860, Sapiano hadem l-arlogġ tal-knisja tal-Gudja u sena wara dak tal-knisja ta' San Leonardu ta' Hal Kirkop. Fl-1894 rebah il-midalja tal-fidda f'wirja ta' l-Industrija Maltija, imtellgħha mix-Xirk ta' l-Arti, Manifattura, Industrija u Kummerċ, waqt li fl-1908 irċieva certifikat u midalja tad-deheb. Fl-1872 hadem wieħed ghall-knisja ta' Santa Marija ta' H'Attard, sena wara laħhaq wieħed b'erba' kwadranti ghall-Kalkara li sfortunatament tkisser fl-ahħar gwerra, u iehor ghall-knisja tal-Marsa filwaqt li sal-1875 hadem tlieta ohra li ġew armati fi Stella

Maris Tas-Sliema, ghall-knisja parrokkjali tal-Mellieha u iehor ghall-knisja tax-Xewkija f'Għawdex. Ix-xogħol tant intgħoġob li sentejn wara hadem żewġ arlogġi oħra; wieħed għan-Nadur u iehor għal Sannat f'Għawdex. Hadem ukoll l-arlogġ għacċċi mitterju ta' l-Addolorata. Fis-snin ta' wara hadem bosta arlogġi oħrajn, fosthom fl-1878 ghall-knisja ta' San Ġorg f'Hal Qormi u San Pawl f'Birkirkara; dawk ta' Hal Luqa u Haż-Żebbuġ fl-1881; fl-1885 arlogġ uniku ghall-knisja tax-Xaghra Ghawdex; tar-Rotunda tal-

Mosta fl-1889, ta' Bormla fl-1893 u ghall-knijsa ta' San Nikola għas-Siġġiewi fl-1894. Fl-istess sena Mikielang għamel xi tiswijiet u tibdil fuq l-arlogġ fil-Palazz tal-President il-Belt, fejn dak iż-żmien kien jghammar fiċċi il-Gvernatur. B'hekk, l-arluġġar Sapiano biddillu l-funzjoni regolatorja tieghu billi ma baqax idoqq it-tokki f'hin l-irqad bejn it-tmienja ta' filghaxija u t-tmienja ta' filghodu.

Iżda Mikielang kien ukoll il-mohħ u l-haddiem bieżel biex hadem kapulavuri kbar fis-sengħa tal-mekkaniżmu li haddem. Wieħed minn dawn huwa l-arlogġ fil-knisja ta' Santa Katarina f'Lixandra, l-Eğġit fejn bl-istess mekkaniżmu haddem arlogġ iehor fis-sagristija, tnejn u għoxrin metru bogħod minn xulxin. B'hekk il-kleru kelli l-opportunità li jmexxi l-funzjonijiet u l-hinijiet tal-quddies eżatt ma' l-arlogġ tal-knisja!

Xogħol iehor kbir ta' Sapiano kien il-miżien tad-Dwana ta' Malta

Disinn ta' Mikielang Sapiano għall-arlogġ tal-kunvent ta' Santa Liberata.

li jiżen kemm toqol kbir kif ukoll piż-ckejken daqs żewġ qamhiet. Interessanti f'dan il-każ hu li d-disinn għal dan il-miżien sar mill-Konslu tad-deheb, is-sur Naudi, li mbagħad għie mghoddi lill-Professur Napuljun Tagliaferro, li dik il-habta kien jghalleml il-mekkanika fil-Liċeo. U wara li d-disinn għie studjat mill-kap tad-Dwana, is-sur Inglott, intbagħat lil Sir Penrose Julian biex jinhad mal-Ingilterra. Xi żmien wara, id-disinn għie lura Malta għaliex ma nstabx bniedem mekkaniku lest biex jieħu r-riskju li jaħdem miżien għal toqol kbir u fl-istess waqt ikun preċiż daqs li kieku qed jiżen id-deheb!

Hawn, il-Professur Tagliaferro ftakar f'mastru Mikielang u ta parir lis-sur Inglott biex javviċċina lil dan il-bniedem. Sitt xħur wara, il-miżien kien lest, u Sapiano stqarr li hadlu daqstant żmien għaliex kien jinhtieġlu jaħdem u jivvinta anke ghodod biex jaħdmu! ġara li xi sentejn wara, Sir Julian wasal Malta

bħala Kummissarju tar-Regina Vittorja u hekk kellu x-xorti jara u jifli l-kapulavur ta' Mikielang Sapiano.

Dan kollu, Mikielang Sapiano għamlu b'umiltà u dedikazzjoni kbira, għaliex flok ma tkabbar u ffanfra b'xogħlu, mingħajr ma ndieħes ma' kbarat u libes it-tomna u s-surtun jew ċekċek il-midalji fuq sidru, dejjem issokta jaħdem u jesperimenta fil-ħanut tieghu. Fuq kollo kien bniedem tar-ruħ u b'kuxjenza, tant li għal xogħlijet bħal dawn li semmejna kien jithallas bi tmintax irbiegħi (12c5

kuljum). B'danakollu ma nistgħux inqisus li ħajtu kienet kollha ward u żahar, għaliex spiss lil Mikielang bosta nies ma kinux jifhmuh u jgħodd du bhala bniedem stramb. Xogħol iehor interessanti kienet sodda partikulari ta' l-irqad tahdem b'mekkaniżmu, li fil-ħin preċiż li tkun trid tqum, dak il-waqt minn mimdud issib ruħek bil-wieqfa.

Frott din il-hidma sfiqa, Mikielang Sapiano, li miet tnejn u disghin sena ilu, nhar it-2 ta' Dicembru 1912, baqa' magħruf bhala l-ġenju mekkaniku ta' Malta. Kienet diżgrazzja kbira meta l-lok fejn kien jghix Sapiano ġewwa Hal Luqa ġġarraf fit-tieni gwerra dinija għaliex meta tnaddaf it-tifrik, intilfu ghadd kbir ta' disinji, hżu u ghodod li kien fassal u hadem Sapiano biex iwettaq ix-xogħol delikat tas-sengħa tieghu.

Sorsi:

Il-Habib, Dicembru 1912
Il-Berka, Marzu/April 1938

Il-Website tas-Socjetà

www.santamaria.com

Programm Strumentali

mill-Banda Re Ġorġ V

Nhar it-Tlieta 10 ta' Awissu 2004 fid-9.00pm

March	The Finest & Bravest	Andy Isca
Sinfonia	Il Barbiere di Siviglia	Gioacchino Rossini Arr. Alamiro Giampieri
Selection	The Merry Widow	Franz Lehar Arr. Dan Godfrey
Waltz	Blue Danube (akkumpanjata minn JosRay Ballroom Dancers)	Johann Strauss Arr. Vidale
Selection	The Magic of Andrew Lloyd Weber	Andrew Lloyd Weber Arr. Warren Barker
Selection	Les Miserables	Claude Michel Schonberg Arr. Warren Barker
Samba	Carnival de Paris	Paul Spencer/Scott Rosser
Gran Finale	(akkumpanjat minn JosRay Latin Dancers u Charles Wallace Bag Pipes)	Stephen Spencer Arr. Stefan Rabe
Innu	Lil Raħal Twelidi	Anthony Camilleri
Innu Marċ	Marija Assunta	Leonard Farrugia
Innu tal-Banda	Banda Re Ġorġ V	Anthony Camilleri

Surmast Direttur: Mro. David Agius A. Mus. L.C.M.,
A. Mus V.C.M. (Hons.) A.L.C.M.

Prezentaturi: Joyce Guillaumier u Patrick Mallia

Fr Joseph Ghigo S.J.

(1927 – 2003)

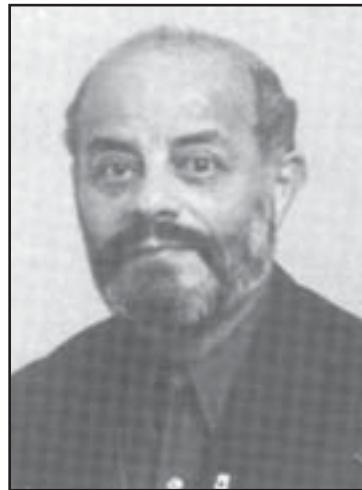
Profil

Patri Joseph Ghigo S.J. twieled l-Imqabba fit-18 ta' Mejju 1927. Missieru kien jismu Ĝanni Ghigo u ommu Marija Stella, imwielda Mallia. Ta' tmintax-il sena dahal fin-Novizzjat tal-Ġiżwiti tan-Naxxar fl-ewwel ta' Ottubru 1945, fejn sentejn wara, ghamel l-ewwel Voti fil-Kumpanija ta' Ĝesù.

Studja l-Filosofija fil-Kullegg ta' Heythrop gewwa Oxfordshire, l-Ingilterra, minn fejn fl-1952 ġie lura Malta bhala Prefett. Hu beda jghallem fil-Kullegg ta' San Alwiġi ta' Birkirkara. Imma s-sena ta' wara, il-Provinċjal P. Savona bagħtu jkompli l-Prefettura fil-Kullegg Arici ta' Brescia gewwa l-Italja.

Patri Joseph Ghigo S.J. studja t-Teologija fi Brussell, il-Belġju, fejn ġie ordnat saċċerdot fil-Kullegg ta' *Saint Michel* nhar il-15 ta' Awissu 1957.

F'Settembru tal-1958, beda l-ahhar sena ta' formazzjoni, f'*Saint Beuno's College* gewwa Wales. Mill-1959 sas-sena 1963 mar jistudja fl-Iskola ta' l-Ekonomija ta'

Londra, l-Ingilterra fejn kiseb l-B.Sc fl-Ekonomija fl-1963.

L-ewwel xogħol li għamel Patri Joseph Ghigo S.J. kif irritorna minn Londra kien xogħol pastorali fir-Residenza ta' l-Isla li kienet għadha kif fethet is-sena ta' qabel.

L-aktar haġa li għaliha jibqa' msemmi Patri Ghigo hi propju l-kitba, l-iżjed fuq suġġetti soċċali. Fil-fatt kien rabat ismu mar-rivista *Problemi ta' llum* li dam imexxiha bhala editur b-waqfa qasira, mill-1965 sa l-1998.

Ta kontribuzzjoni siewja hafna

fit-Tagħlim tal-Malti u kien sahansitra President ta' l-Akkademja tal-Malti.

Patri Ghigo kien intiż hafna fuq l-Art Imqaddsa u hafna kienu dawk li mexxa f'pellegrinagġi lejn Ġeruselemm. Kiteb diversi kitbiet fosthom, 'Alla Habb' u 'Ejjew u Taraw', li rebbhu premji letterarji. Sakemm miet kelli lest ghall-pubblikkazzjoni ktieb iehor fuq San Ĝużepp li għalih għamel hafna riċerka. Kien membru ta' diversi bordijiet, fosthom membru tal-Bord ta' l-Għoti ta' l-Ismijiet tat-Toroq ta' Malta u Ghawdex. Għal diversi snin kien ukoll id-Direttur Spiritwali tas-Socjetà Santa Marija u Banda Re ġorġ V ta' l-Imqabba. Kull sena kien jikkontribwixxi billi jikteb artikli sbieħ fuq il-Madonna fil-ktejjeb annwali tas-Socjetà.

Patri Joseph Ghigo S.J. miet ta' 76 sena, li 57 sena minnhom ghexhom bhala ġiżwita. Miet nhar il-Hadd 20 ta' Lulju 2003 u ġie midfun fin-Naxxar.

Agħtihi O Mulej il-Mistrieh ta' dejjem.

Għall-Ewwel Darba

Abbatini bniet li hadu sehem ghall-ewwel darba fil-purċijsjoni ta' Santa Marija nhar il-15 ta' Awissu 2003.

Tifkiriет ta' Leli Borg

kitba ta' Giovanni Farrugia

Tajjeb li niftakru dwar xi partitarji li darba kienu magħna u li tant hadmu ghall-partit ta' Santa Marija, Patruna ta' l-Imqabba. Leli Borg kien partitarju sinċier u ta' qalb tajba. Kien puntwali f'kollo. Leli Borg, konna nsibuh l-aktar bhala d-Dovik, kien mahbub minn kulhadd, habib kbir tiegħi.... Li dejjem segwieni ... bl-akbar attenzjoni!

Leli Borg twieled fil-31 ta' Diċembru 1910 fl-Imqabba. Kien miżżewwegħ lil Carmen Borg née Sciberras, li kienet mara dħulija u ta' qalb tajba li dejjem lesta biex tghamillek pjaċir. Kienet devota hafna tal-mahbuba Ommna Santa Marija, Reginā tas-Sema u l-Art. Carmen Borg iżżeġet lil Leli fit-28 ta' Jannar 1945. Kienew zewg persuni ta' karattru ferhan. Kont narahom ferhanin se jtiru meta tibda tqorrob il-festa. Leli Borg kien bniedem ta' prinċipju. Jekk tiftiehem miegħu f'hin, trid tkun hemm, ghax kont issibu fil-hin! Hin Ingliz!

Għandi hafna esperjenzi sbieħ miegħu. Darba fost l-ohrajn Leli Borg kien ha l-bottegin, li ta kontribut sewwa lill-każin. Kien jahdem bil-qalb u senza interassi. Kont niehu gost narah inaddaf bil-qattusa Garamba dejjem iddur miegħu. Kienet thobbu u l-hin kollu tistennieh. Sfornatament darba kienet qed taqsam u laqtitha karozza. Leli jew id-Dovik kif konna nsibuh, il-każin kien kollox għalihi. Kien partitarju kif imiss u dejjem lest biex jgħin kif jarak fil-bżonn. Ĝie li anki ma jkollokx čans titolbu u xorta wahda jmidd idejh u jghin. Karattru sabiħ. Kien erba' subien fil-familja, Anglu, Toni, Leli u Ġużeppi. Niftakarhom joqogħdu fi Triq Santa Katarina, quddiem Pietru Psaila. L-ahwa Borg kellhom għal qalbhom il-Fratellanza tas-Sagreement u mhux l-ewwel darba li kont nilbes iż-żimarra tal-bandiera ż-żgħira kif konna nghidulha meta konna żgħar. Dan l-imbierek stendard żgħir kważi kien dejjem f'idejn Toni jew Leli u kien jitmexxa quddiem fil-processjoni. Konna nilbsu fl-Għid, fil-Corpus, fl-Għid il-Hamsin, fil-Qalb ta' ġesù, fil-festa tal-Madonna tal-Ġilju, fil-festa ta' Santa Marija u f'dik tar-Rużarju. Niftakar lil dan Dovik, jghajjati biex insib tifel iehor biex nilbsu ghall-Qalb ta' ġesù u kont sibt lil Mikael Camilleri, hu Benny il-Patri u lil Leli ghidlu li kien ġej Mikiel. Kien għaddej Felix Zammit, tar-Regina, u staqsieni x'konna ser nagħmlu. Jien pront weġibtu li konna ser nilbsu ż-

Leli Borg (1910-1985)

żimarra u dan Felix, li c-ċajt kien jieklu bhal hobż, dahal il-każin u sab lil dan Leli. Felix qal lil Leli li hu ried jilbes iż-żimarra ma' Giovann u Leli shun shun qallu, "Int mur l-Imgiered." U ma kinitx kelma ghax tħidix kemm bdew jghidu affarrijiet. Felix, Alla jahfirlu, kien imsemmi ghall-bużullotti li kien jgħamel.

Insomma kien żmien sabiħ, żmien ta' mħabba u rispett lejn xulxin. Niftakar li darba kont sejjer nixtri l-pitazzi minn għand is-sinjorina Ċettina Bilocca li kellha hanut tal-Bażar fi Triq San Bažilju (illum hanut tal-haxix). Meta kont ġej lura insib lid-Dovik li kien issakkar barra l-każin. Rajtu kkofondut u jien mort fuqu u ghidlu, "Lel, hospien?". "Iva Giovan. Issakkart barra l-każin!" Sadanittant indunajna li t-tieqa tal-kamra tal-bottegin kienet imbexxqa. Irnexxieli niddobba sellum u tlajt għal got-tieqa. Inżilt għal gewwa u ftahlu. Dak il-hin Leli rani anglu ghax kont solvejtlu problema. Din kienet wahda mill-istejjer ta' bejnietna.

Issa tajjeb nghidu li ghall-habta tal-1947 konna ftiehemna li ser immorru ghall-festa ta' Santa Katarina u ltqajna ma' Żużu Sammut, li kien pulizija (*on duty*). Ahna konna tliet iħbieb u dejjem flimkien. Issa ma rridx inhalli barra li dak iż-żmien jien kelli lil Oreste Chircop jahdem miegħi u kull nhar ta' Sibt konna mmoru l-Hamrun ghall-koncert tad-drama. Mela waqt li konna qed nitkellmu ġie wieħed mill-hbieb antiki tiegħi, Żinu Farrugia, missieru Karlu, habib kbir tiegħi u tal-familja u qalli, "John ghaliex ma torganizzawx kumpanija tat-teatrin?" Jien kont pront dort fuq Żużu Sammut u d-Dovik u staqsejthom jekk kinux lesti li jghinu. Huma ma qalux le. Żużu qalli biex naraw x'wieħed jista' jagħmel. Jien mill-ewwel bdejt naħdem u konna fost il-pijunieri li bdiet il-Kumpanija "Aurora". Leli d-Dovik tani ghajnejna kbira, l-iktar meta kont inpingi x-xeni li kien jehduli siegħat ta' xogħol. Kien il-hin kollu jgħibli x'nixrob. Ma rridx ninsa lil Kola Camilleri, dejjem b'dik id-dahka helwa fuq fommu. Kien jagħmlilna kuraġġ biex inkomplu ghax kull bidu kien tqil. Meta konna ngħib xi barrani jahdem magħna, il-palk u x-xeni kieni jisirqu l-attenzjoni ta' kulhadd, skond kif kieni jgħiduli Leli u Kola. Ma tistax tikteb dwar Leli Borg u thalli barra l-Kumpanija li tant ħademet u ta kontibut, il-Kumpanija "Aurora".

Inkompli dwar il-festa ta' Santa Katarina, fejn kienet bdiex id-diskursata fuq it-teatrin. Tant konna mehdijin nitkellmu li l-hin lanqas rajnieh itir. Kienet waslet biex tispiċċa l-festa u allura bdejna biex inqarrbu xi pass lejn ir-rahal. Kif wasalna hdejn l-iskola taż-Żurrieq, iltqajna ma' Ĝużeppi Mizzi, u ghidnielu x'konna sejrin nagħmlu. L-idea għoġbitu u tghidx kemm ġhidna bużullotti sakemm wasalna li lanqas indunajna li wasalna hdejn il-każin ta' Santa Marija. Jien mill-ghada stess bdejt infittek minn fejn ser inġib xi kitba ta' xi dramm jew farsa, halli nibdew il-provi neċċesarji. Bdejt nahdem id-dawra tal-palk biex wara naħsbu ghall-purtiera. Id-Dovik kien jinkoraggini sabiex inkomplu halli naslu. Jien xtaqt li Żużu jiehu aktar inizjattiva tant li riedni nikteb xi haġa originali. Jien kont bdejt darba nikteb xi haġa dwar dramm jismu "Margerita" ghax il-habib tiegħi Oreste kien dejjem jghidli li jien kont kapaci. Kien jghidli: "Ibda u imxi 'l quddiem."

Jien kont naqbel li jkollna xi haġa tagħna. Konna wasalna biex nagħmlu l-kuncerti ta' "Due Sergenti". Leli kien ferhan se jtir u Ĝużeppi Mizzi kien qed jinkwetah. Kien jghidlu li żgur konna ser naqghu għaċ-ċajt. Id-Dovik kien jirrispondieħ, "Issa teħodha r-risposta!" F'dan id-dramm morna tajjeb hafna. Wasalna ghall-kuncert tal-farsa "Patta para patta" u jien kont qed nissuġgerixxi u fl-istess hin immexxi l-provi. Waqt il-provi mar id-dawl u d-Dovik niżel iġibli xi haġa. Kif mar id-dawl, beda jghajjat biex nibqghu fejn konna halli jixxgħel xemgħa. Din taha lil Kola biex jixxgħel il-lampa tal-mantel u kif kien qed jixxgħelha, Ĝużeppi Mizzi beda jghajjat li kien hemm fatat. Id-Dovik kien diġà kważi xegħel il-lampa u beda jghajjat ma' Mizzi biex jitla' 'l fuq ghax kien sejjjer għaliex bl-ixkupa. Dak il-hin kollha konna mifquġgin bid-dahk speċjalment Mizzi u Kola. Kif wasal Leli qalilna sabiex inkomplu l-provi. Fil-kuncert ta' wara ġibna lil Vitorin Galea, Alla jaħfrilha, u wara hafna tahbit niftakar li rnexxieli nġib lil Nosi Ghirlando, bniedem li ghall-palk trid tneħħilu l-kappell.

Nibqghu dwar Leli Borg, kif rajna, kien bniedem ta' ghajjnuna kbira, jghinek bl-iktar mod ġentili u l-hin kollu

Mumenti waqt dramm imtella' mill-Kumpanija "Aurora".

lest biex jgħin. L-akbar dwejjaq għal Leli kienet meta bdejna nisfaxxaw. F'dak iż-żmien kelli nkompli nistudja u kelli nieqaf xi ftit. Min-naha l-ohra kulhadd kien qed ikollu impenji oħrajn, u hekk bdejna nisfaxxaw ftit ffit. Ta' sikkit kien jiistaqsini fuq kif konna ser insolvu l-problemi?

Il-każin għal Leli Borg kien kollex. Meta konna niltaqghu kien jiġi minn sbieħ il-bambin. Jien kont inkun għadni rieqed, minhabba li kien ikollu x'nistudja sa tard bil-lejl u allura kont narani ikrah inqum kmieni. Leli kien jara x'jivvinta kiex jibqa' f'kuntatt miegħi u jien min-naha tiegħi kont immur infittu l-każin meta kien ikollu xi ftit čans, biex ma nitifux il-ħbiberija ta' bejnietna. Sadattant konna qed naraw flimkien kif nistgħu nerġġi nwaqqfu l-Kumpanija teatrali. Kien jiġi wkoll il-habib kbir tagħna Kola Camilleri li b'nofs dahka kien jiistaqsina x'ahbarijiet kien hemm. Għamilna aktar minn sforz wieħed u anke aktar, però ma rnexxilniex inwaqqfu mill-ġdid il-kumpanija, li tant kienet għal qalbna. Iż-żmien beda għaddej u Leli beda jnaqqas milli jiġi l-każin. Jien min-naha tiegħi, kif kont narah ġej lejn il-każin, kont immur malajr inkellmu u hu kien jghidli li kien qed ihossu ma jifla. Il-pari li kont nagħtiż jien kien sabiex iżomm ruhu taht il-kura tat-tabib. Kien fl-1983 meta Leli Borg kien mar lura hafna f'sahħtu. Meta kont immur narah kien jghidli, "Giovanni, spicċajna!" Kont nghidlu biex ma jaqtax qalbu ghax hemm l-Omm Hanina Santa Marija tħrin. Hi taf li aħna wliedha u fuq kollex kienet taf li aħna nhobbuha. Ftit jiem wara Leli tant mar lura f'daqqa u kien fid-19 ta' Ottubru 1985 meta l-ġhażiż tagħna Leli halliena sabiex imur igawdi lil Ommna tas-Sema fil-Belt ta' dejjem. Leli miet propju fix-xahar tal-Madonna tar-Rużarju li tant kien devot tagħha u puntwali jilbes fratell fil-festa tagħha. Żgur li l-Madonna haditu magħha biex ma jibqax ibati u haditu għat-ġaqbeja eterna sabiex jinsa għal dejjem dan il-wied tad-dmugħ, kif ngħidu fis-Salve Regina.

San Pawl qalilna li hawn m'għandniex il-belt ta' dejjem iż-żda nfittu dik li ġejja. Hafna Qaddisin jghidu li ma hemm hadd fis-Sema li ma kienx devot ta' Marija Santissma. Din żgur li ma tinsiex lil uliedha!

Mahbub Leli tagħna,
Li darba kont magħna,
Hallejtnej biex tmur,
Tgawdi lil Marija Setgħana!

Tistenniek kienet fis-Sema,
'l Omm Hanina.
Taf li kellek qalb kbira,
Inti dejjem tajtha tifħira.

Gawdi issa l-hajja eterna,
Wara tant tahbit fil-hajja.
Int bqajt devot lejha,
Dejjem urejt l'int iben dehen Santa Marija.

ATTIVITAJET *Socjali u Kulturali*

Trofew Chev. George Martin

A. Mus. L.C.M., O.S.T.J.

(L-attivist tas-Sena)

Bhal kull sena (fil-fatt is-sena 2004 taħbat il-hames sena konsekuttiva) jingħata l-premju “L-Attivist tas-Sena”. Dan l-unur jiġi mogħti lil dak jew dawk il-persuni li b’xi mod ikunu ddistingwew ruhhom ghall-impenn u hidma matul is-sena. Din kienet inizjattiva ohra tal-familja Martin li bla dubju għandhom ferm għal qalbhom is-Soċjetà tagħna. L-attivist tas-sena 2003 kien is-sur Mario Farrugia.

Mario huwa involut fil-qasam tal-piroteknika jew ahjar fil-qasam tan-nar ta’ l-ajru. Is-sur Farrugia jista’ jitqies bhala wieħed mill-pijunieri għal wirjiet spettakolari tan-nar li jkollna matul il-jiem tal-festa. Mario huwa involut ukoll fil-fund raising ta’ l-Għaqda tan-Nar fejn matul is-sena minbarra li jkun impenjat bix-xogħol tan-nar, jieħu hsieb li johloq attivitajiet bhal lotteriji, barbecues u ikliet sabiex jingabru l-flus meħtieġa għal materjal tan-nar. Nieħdu l-opportunità sabiex mill-ġdid nerġghu nifirhu lis-sur Farrugia ta’ dan l-unur meritat.

Fond għal qabar tas-Soċjetà Santa Marija

Ftit tas-snин ilu s-Soċjetà Santa Marija hadet hsieb li tixtri qabar ġewwa c-ċimiterju Ġesù Nazzarenu bl-iskop li jindifnu fih (dejjem fuq talba tal-familjari tagħhom) dawk is-soċi jew persuni li għandhom għal qalbhom is-Soċjetà Santa Marija. F’April tal-1997, bl-approvażzjoni tal-familja Martin, ġew trasferiti l-fdaliżiet ta’ Mro. George Martin mill-Addolorata għall-qabar tas-Soċjetà. Kif kien jixraq, fi Frar tal-2000, wara l-mewt tas-sinjura

Is-sur Mario Farrugia jirċievi il-premju l-attivist tas-sena.

Martin, il-fdaliżiet tagħha ġew trasferiti wkoll ġewwa l-Imqabba sabiex b’hekk illum jinsabu miżmuma b’ghożża kbira fir-rahal li tant habbw.

Il-familja Martin ilha turi x-xewqa li l-qabar jiġi ddekorat kif inhu xieraq b’monument. Għaldaqstant il-membri tal-familja Martin offrew li jinfetah fond sabiex meta jkun il-waqt isir monument. B’approvażzjoni tal-Kumitat u s-soċi waqt laqgħa ġenerali, din it-talba għet milquġha u f’Ġunju li ghadda l-familja Martin tat-donazzjoni sabiha lis-Soċjetà għal-dan il-ġhan. Għal darba ohra, f’isem is-Soċjetà, il-Kumitat jirringrazza lill-ahwa Martin. Jalla fil-futur ikollna aktar persuni li jagħmlu ġest bhal dan sabiex fi żmien qasir il-qabar tas-Soċjetà jkun iddekorat kif inhu xieraq.

Tigrijiet taż-Żwiemel fl-Imqabba

Għal sena ohra konsekuttiva, f’Lulju tas-sena l-ohra, is-Soċjetà tagħna organizzat it-tigrijiet taż-żwiemel ġewwa l-Imqabba. Din id-darba t-tigrijiet saru fi Triq

Valletta u kellna rekord ta’ żwiemel u ponijiet li hadu sehem. Fil-fatt kien hemm ’il fuq minn tmenin żiemel u tletin poni li nkritbu sabiex jipparteċipaw f’din l-aktivit. Il-Kumitat, bil-kollaborazzjoni tas-sur Michael Abdilla, ha hsieb li minn kmieni filghodu kollox ikun organizzat sabiex mingħajr telf ta’ hin, fis-sebga jingħata bidu għal aktar minn ħamsa u tletin tigħrija li kważi hadu nofs ta’ nhar shiħ. Bhas-soltu kien hemm *Challenge Cups* u l-premijiet ġew mogħtija ġewwa l-każin tas-Soċjetà. Kienet ġurnata ohra memorabbi b'mod speċjali għar-rebbieha u dawk kollha dilettanti ta’ dan l-isport.

Il-familja Martin tirregala donazzjoni għall-fond għal qabar tas-Soċjetà.

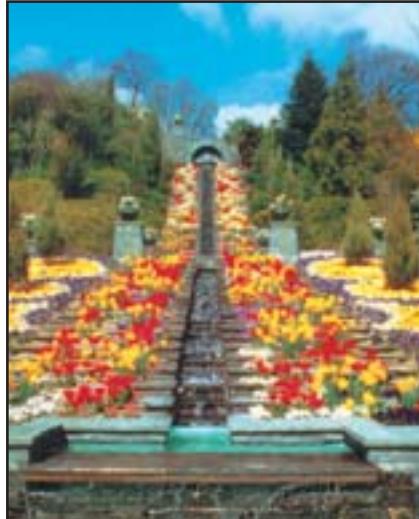
Ġita mas - Soċjetà Tagħna Is-Seħer tal-Foresta s-Sewda

minn Dr. Charles Sciberras

Festa ohra tal-Patruna Santa Marija u għal hafna partitarji din tfisser ġita ohra mas-Soċjetà tagħna. U għas-sena 2003 x'kien hemm isbah minn safra sal-Ğermanja biex ingawdu x-xenarju u l-ospitälità tar-reġjun ta' Baden-Wurttemberg li sa minn żmien qabel Kristu r-Rumani tawh l-isem ta' *Silva Nigra* — il-Foresta s-Sewda jew kif na fuha ahjar il-Black Forest?

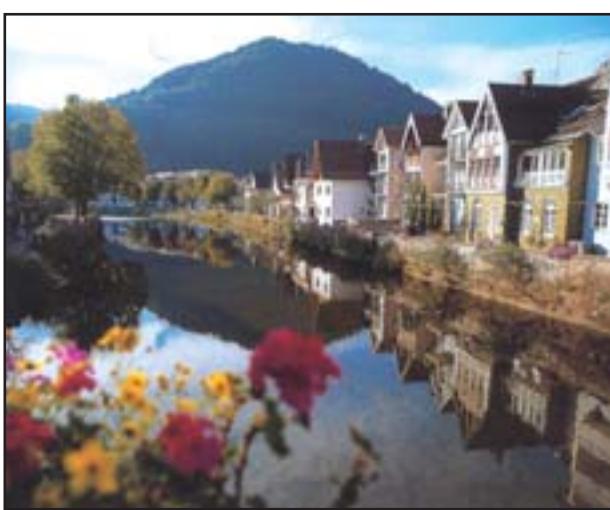
Bhas-snin ta' qabel għal din is-safra għażilna lil *Britannia Tours* u l-hila u t-tmexxija għaqalli ja għad-dawl Gaetano Calleja kienu impekkabbli. L-atmosfera ferrihija bdiet sa mill-ajrūport ta' Malta nhar il-Ğimha 29 ta' Awissu. Tlaqna fil-14.20 bit-titjira KM 490 lejn Zurich. Minn hemm dlonk tlaqna lejn il-belt ġermaniżza ta' Schwenningen li tinsab fin-naha t'-isfel tar-reġjun. Is-sistemazzjoni fis-Central Hotel kienet wahda trankwillu u l-management mill-ewwel beda jdur bina b-ospitalità kbira. Filghaxija dorna ffit fiċ-ċentru tal-belt biex ghalaqna l-ġurnata b'ikla bnina fir-ristorant *Zur Poste* fejn iltqajna ma' Klaus u martu Rosi li għamlulna l-bqja tal-ġimha memorabbli.

Is-Sibt 30 ta' Awissu, il-ġurnata bdiet bl-irxiex, iż-żda din ma naqsitx mill-pjaċir li hadna fil-harġa tagħna lejn Lake Costance, l-akbar għadira ta' l-ilma helu fiċ-Ċentru tal-Ewropa, u li tmiss fil-parti l-kbira mal-Ğermanja, kif ukoll ma' l-Awstrija u l-Isvizzera. Madwar 70 fil-mija ta' dan l-ilma ġej mix-xmara Rhine u peress li l-klima ta' hawnhekk hija wahda li tixbah lil dik Mediterranean, insibu hafna ġonna tal-frott, dwieli u hxejjex li huma familjari magħna. Mill-hafna postijiet turistiċi li hawn matul ix-xtut tagħha għażilna li nżuru l-belt ta' Costance - belt hekk imsemmija għall-Imperatur

It-taraġ Taljan ġewwa l-gżira ta' Mainau fl-Isvizzera. Kaskadi ta' l-ilma mżewqa bil-juri.

Ruman Costantius Chlorus u li għandha storja kbira speċjalment lejn is-seklu 15. L-iktar żewġ binjiet famuži li hemm huma propju l-Council Building u l-Kaditral iddedikat lil Santa Marija. Madwar l-1417 kienu żminijiet imqallba ghall-ġerarkija tal-Knisja Rumana u kien hemm xejn inqas minn tliet papiet jiġi prettendu li huma kienu l-veru Papa. Kien f'dan iż-żmien u ġo dan il-bini li sar il-Konċilju ta' Costance biex inhatar il-Papa ġdid Martinu V - l-uniku wieħed li nhatar fil-Ğermanja.

Xenarju tipiku ta' reġjun tal-Black Forest.

L-istatwa ġganteska ta' Imperia li hemm fid-dahla tal-port saret biex tfakkarn dawn l-avvenimenti. Fiċ-ċentru tal-belt stajna nammiraw bini ta' valur arkitettoniku kif ukoll il-famuža Kaiserbrumen jew ahjar il-funtana ta' l-Imperatur li wahda mill-istatwi tagħha hi żiemel bi tmien saqajn! Fil-Katidral ta' Santa Marija laqatna hafna l-altar iddedikat lir-Raqda tal-Madonna mdawra bl-Appostli kif ukoll l-erba' medaljuni tad-deheb li hemm fil-kripta u li huma ta' preġju kbir. Hasra li hafna mill-istatwi u opri ohra artistiċi tkissru jew insterqu mis-segwaci ta' Zwingli fi żmien ir-Riforma.

Wara nofs inhar it-temp sbieħ hafna u għalhekk il-mawra tagħna fil-gżira meravaljuża ta' Mainau kienet pjaċevoli ghall-ahhar. Din il-gżira ghaddiet minn hafna taqlib matul l-istorja iż-żda l-viżjoni futuristika li kellu l-Granduka Friedrich I ta' Baden meta xtraha fl-1853 tat-bidu ghall-hajja botanika u trankwillitā tagħha. Peress li kien iħobb is-safar, dan beda jgħib pjanti u siġar rari u eżotici minn kwalunkwe parti tad-din ja u jħawwilhom fil-gżira. Sal-lum dan il-proġett kiber wisq u l-ebda kitba ma tista' tiddeskrivi l-ġmiel naturali li jinsab ġo Mainau. Il-varjetajiet ta' fjur, siġar u frott li jeżistu fil-gżira huma xi haġa tal-ġħażeb. Id-dar tal-friet ppoġġik f'ambjent qrib wisq lejn in-natura peress li f'dan il-post tkun tista' attwalment tithallat mal-kwantità kbira ta' friefet ta' speċi u lwien differenti u mill-isbah. Il-kastell u l-Knisja ta' Santa Marija jkomplu jsebbhu dan il-post naturali.

Il-Hadd għexna għal fit-tiġi sħieħ s-sighat fiż-żminijiet imghoddija. Il-ġurnata bdejnieha bi żjara ġo Blumberg fejn waqfa fil-mużew tal-ferrovija haditna lura fi żmien l-isteam engine.

Iżda mill-immaġinazzjoni malajr għaddejna għar-realtà. It-tipika tisfira u d-duhhan abjad dlonk avżawna li waslet il-ferrovija ta' l-istim biex teħodna dawra fil-qalba tal-Black Forest u twassalna ġo Weizen. Il-ġmiel naturali tar-reġjun bis-siġar twal joholqu l-isfond iswed tal-forestu kif ukoll il-hsejjes ta' l-ilma tax-Xmajar kieni biżżejjed biex jitfghuna f'dinja ohra tal-ħolm. It-tisfira tal-ferrovija u d-duhhan abjad żammewna 'l bogħod mill-hajja mħaż-żejt tal-lum. It-tifi tal-bozza fil-vagun kienet it-twissija li konna ser nghaddu minn ġo xi mina u biex ngħollu 'l fuq il-hġieg tat-tieqa halli ma nifgawx bid-duhhan! Insomma f'kelma wahda vjaġġġ ta' divertiment kontinwu. Minn Weizen il-coach haditna minn ġo rottu li kienet wahda ta' xenarju kontinwu u pittoresk sakemm wasalna fir-rahal ta' St. Blasien. Matul il-vjaġġ is-siġar twal u mrekknien ma' xulxin malajr taw

il-hjiel għalfejn jghidulha l-Forestu s-Sewda. Ir-rahal ta' St. Blasien huwa helu hafna u passiġġata matul x-xmara tatna energija friska. Il-famuża knisja, iddedikata lil San Blas (il-Qaddis protettur tal-griżżej) hija tonda b'ghoxrin kolonna ġġanteski u mghottija b'koppla enormi - fil-fatt hija t-tielet l-akbar knisja ikkopplata ġo l-Ewropa. Wara nofs inhar erhejnejha lejn Titisee. Għal darb'ohra għaddejna minn toroq li jsahħruk bil-ġmiel naturali u li haduna fuq l-gholjet u l-widien tal-Hollental. Wara li rajna l-kastell imġarrat ta' Falkensteig għaddejna mill-post f'din it-triq panoramika magħruf bhala Hirschsprung - il-qabża taċ-ċerv. Statwa tal-bronž ta' ċerv tinsab fil-quċċata ta' l-irdum u skond it-tradizzjoni dan iċ-ċerv qabeż minn naħha ghall-ohra ta' l-irdum biex jiskappa mill-kacċatur li kien qed jiġri warajh. Qabża tassegħ formidabbli u kuraġġjużha meta tikkonsidra dak l-gholi kollu! Il-belt ta' Titisee- hekk imsemmija ghall-ġeneral Ruman Titus fis-sena 41 AD- tinsab fix-xatt tal-ghadira li ġġib l-istess isem u li hi l-ikbar

Triberg – Kaskadi ta' ilma 'l-fuq minn 160 metru għoli.

wahda naturali fil-muntanji Ģermaniżi. Fis-sajf din tkun miżghuda bin-nies ghax fiha hafna attrazzjonijiet ta' divertiment. Il-hwienet huma attraenti hafna għat-turisti speċjalment bl-arloġġi tal-cuckoo. Fil-fatt fil-hanut tal-familja Drubba segwejna mil-qrib l-istorja ta'

Ritratt tal-grupp ma' l-akbar 'Cuckoo Clock' fid-dinja, li jinsab ġewwa l-Ġermanja.

kif jinħadmu dawn l-arloġġi. Ix-xiri minn dawn l-arloġġi ma naqasx!

It-Tnejn l-1 ta' Settembru barra milli kienet ġurnata sabiha u shuna, kienet ukoll wahda shiha mimlija divertiment. Dan il-jum qattajnieh fl-*Europa Park*. Konna qegħdin f'dinja ohra fejn kulhadd nesa l-problemi tal-hajja ta' kuljum, l-uġiġ ta' ras u artrite u xxala kemm felah. Hawuhekk stajna nivvjaġġaw fi ħdax-il pajjiż Ewropew u naraw kulturi, tradizzjonijiet, u l-ilbies tagħhom kif ukoll nieklu ikel tipikament tal-post. Il-wirjet spettakolari speċjalment fl-arena Spanjola, l-ice skating Svizzeru u l-4D cinema ġibdu hafna nies lejhom. Ma naqasx l-irkieb tar-rollercoasters, rafting, vjaġġi fl-ispazju, horror chambers u hafna avventuri oħrajn. Fi ftit kliem kienet ġurnata memorabbi u li tefghatna lura fi tfulitna.

Aktar postijiet sbieħ kieni qegħdin jistennewna fil-jum tat-Tlieta. Bdejna b'mawra ġo Furtwangen li tinsab parti centrali tal-Black Forest. Fil-qrib, fuq l-gholja Brend, tibda l-ghajnejha tax-Xmara Danube li taqsm l-Ewropa sal-Bahar l-Iswed. Iżda ġo Furtwangen kellna l-opportunità li nżuru l-mużew ta' l-arloġġi (*Clock Museum*) fejn hemm l-akbar kollezzjoni ta' arloġġi fil-Ġermanja. Stajna nitpaxxew bl-istorja, l-arti u t-teknoloġija ta' dawn l-arloġġi. Minn arloġġi tax-xemx sa dawk li jaħdmu bl-enerġija atomika, minn arloġġi tal-but sa dawk li huma akbar minn gwardarobba, minn arloġġi mahduma fil-hadid sa dawk li huma elaborati bi skulturi u haġgar prezzjuż. Insomma trid tara biex temmen! Wara din il-mixja fil-hin kien issa jmissna mixja ohra - din id-darba wahda fiziċċa fl-ambjent naturali tal-kaskati ta' l-ilma (waterfalls) ġewwa Triberg. Wara waqfa qasira fiċ-ċentru ta' din il-belt, famuża ghall-manifattura ta' l-arloġġi cuckoo u oħrajn mużikali kif ukoll għal-linjal ferrovjarja tal-Black Forest

li tlestiet fl-1873, bdejna l-mixja tagħna mal-waterfall li huwa l-oghla wieħed fil-Germanja. Hawnhekk ix-xmara Gutach taqsam f'seba' kaskati l-waqgħha tagħha ta' 163 metru 'l-isfel biex tkompli l-korsa tagħha fil-wied. Dehra li ssahħrek bis-sbuhija naturali. L-arja friska u pura kienet tinhass mill-ewwel.

Il-hsejjes ta' l-ilma jhabbat u jirbomba fuq il-blat tal-granit u l-isquirls telghin mas-siġar twal tal-forestu offrewna mumenti ta' trankwillità kbira. Il-ġurnata ma waqfitx hawn ghax Gaetano kien hejjha programm mimli daqs bajda. Ghaddejna minn Uhren Park u hawnhekk kien il-post biex hadna ritratt ta' tifkira. L-isfond tar-ritratt ipprovdietu dar li l-faċċata tagħha hija magħmula minn arloġġ kbir tal-cuckoo, b'dan l-ghasfur johrog isaffar ma' kull siegha li tghaddi. La konna f'din il-parti centrali tal-Foresta ma stajniex ma nżurux il-mużew miftuh tal-farmhouses li hemm ġo Vogtsbauernhofe. L-ifjenfarmhouses mir-reġjuni kollha tal-Foresta żżarmaw metodikament biex ma jinquerdux u ngiebu hawnhekk ghall-ammirazzjoni ta' kulhadd. Dawn id-djar jixhtu dawl kbir fuq id-daqs tal-familja u fuq l-importanza li s-sidien tagħhom kien ikollhom fis-soċjetà ta' bejn is-16 u d-19-il seklu kif ukoll fuq il-hajja li kien jgħixu. L-istil arkitettiku ta' kull dar huwa tipiku tal-post minn fejn tkun ġejja. Stajna napprezzaw l-inġenwità ta' kif kien jirnexx il-hom isahħnu d-djar u jipproteġġuhom kontra n-nirien, għrieden, susa u pesti ohra, spirti hžiena u ohra, l-ghamara użata, l-ghodod differenti li kien jintużaw, il-mezzi ta' trasport u kif kien jżommu l-animali jgħixu magħhom. Din iż-żjara kienet mixja ohra hajja matul iż-żminijiet.

Wara breakfast bñin fil-lukanda, nhar l-Erbgha 3 ta'

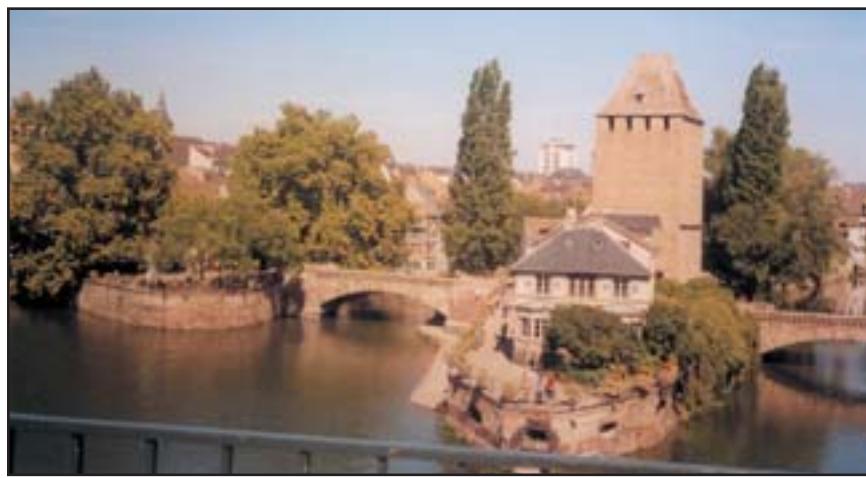
Il-Parlament Ewropew ġewwa Strasbourg.

Settembru, kellna ġurnata ohra impenjattiva. Id-destinazzjoni tal-lum kienet il-belt ta' Strasbourg ġewwa Franzia. Fi triqitna għaddejna minn kampanja b'xenarju mill-aqwa u waqfa qasira ġo fabbrika li timmanifattura l-hġieġ ipprovdielna l-okkażjoni biex nixtru xi souvenirs bhala rikordju. Il-belt ta' Strasbourg għandha storja glorjuża li teħodna lura aktar minn elfejn sena u hi ddikjarata bhala wirt kulturali dinji. Il-parti medjevali hija għażira żgħira mdawra bix-xmara III u peress li qiegħda qrib hafna tal-fruntiera bejn il-Germanja u Franzia din biddlet il-hakma bejniethom kemm-il darba. L-ahħar darba li reġgħet saret Franciża kien propju f'Novembru 1944 meta l-ġeneral Leclerc illiberaha mill-qawwiet Ģermaniżi. Fl-1949 Strasbourg intgħaż-żejt bhala s-Sede tal-Kunsill tal-Ewropa u fl-1992 bhala dik tal-Parlament Ewropew. Bix-xieraq l-ewwel waqfa tagħna kienet fil-bini enormi tal-Parlament Ewropew u wara erhejniha lejn il-bini tal-Kunsill tal-Ewropa. It-tehid ta' ritratti kommemorativi ma naqasx. Fil-qalba tal-belt l-ewwel li ma żonna kien il-Katidral maestuż li hemm fil-pjazzza ewlenija. Dan huwa ddedikat lil-

Madonna (Notre Dame) u beda jinbena fl-1176 biex l-unika kampnar li għandu (142 m ġholi) tlesta fl-1439. Sad-19-il seklu kien l-oghla bini ta' l-Ewropa. L-arkitettura hi ta' stil Gotiku u d-disinni fil-ġebel tant huma fini u elaborati li jxebbhuhom mal-bizzilla! L-*stained glass* imur lura għat-13-il seklu. Xi whud mill-affarijet ta' attrazzjoni kbira li jinsabu ġewwa huma, il-pulpu fenomenali, l-arloġġ astronomiku, il-kolonna tal-angli li tirrappreżenta l-Aħħar Ġudizzju u l-Għolja taż-Żebbuġ. Fil-pjazza ewlenija ta' min isemmi żewġ binijiet: il-*Kammerzell house* li hija l-eqdem dar ġo Strasbourg u l-aktar wahda ddekorata, b'75 tieqa fuq il-faċċata, kollha bi skultura differenti b'rappreżentazzjonijiet mill-Bibbja, mitologija, zodiac, mužiċisti u ohra; u il-*Pharmacie du Cerf* li hija l-eqdem spiżerija ġo Franzia.

Issa kien imiss dawra mal-belt u filwaqt li xi whud hadu d-dawra bid-dghajsa, ohrajn għażlu t-tram. Dawra fil-kwartieri ta' *Petite France* stajna nammiraw bini sabiħ u antik bil-famuża *Maison des Tanneurs* (is-sede ta' dawk li kien jahdmu fil-ġilda) tispikka fuq kollox. Dan il-kwartier kien magħruf l-aktar ghall-isptar li kien hemm u li fejn kien jiġi kkurati l-pazjenti morda bis-sifilis. L-erba' torrijiet medjevali kien jagħmlu parti minn sensiela ta' 80 torri li jmorru lura sal-1230 u li kien jintużaw għal fortifikazzjoni tal-belt. Il-pontijiet li kien jhaqqduhom kien msaqqfa

(Ponts Couvert) sat-18-il seklu. Għal hafna żmien dawn kieno jintużaw bhala habsijiet. Id-diga Vauban nbniet mir-Re Lwiġi XIV biex ikompli jżid il-fortifikazzjoni ta' Strasbourg għax x'hin irid kien jista' jgħerrej il-parti t'isfel tal-belt f'każ ta'

Il-fortifikazzjoni ta' Strasbourg fejn jiddominaw it-torrijiet medjevali.

invażjoni. Ingénwità mill-akbar. Minn fuq dan il-bini tista' tara dehra panoramika tal-belt li tant hi sabiha li thallik mingħajr nifs. Il-mixja tagħna kompliet fi pjazza Kleber u pjazza Gutenberg (il-bniedem li vvinta l-istampar u stampa l-ewwel Bibbja) li sservi bhala suq tal-kotba. Strasbourg offritilna ġurnata kulturali mill-isbah u tikteb kemm tikteb fuqha ma tieqaf qatt. Lura lejn il-Ġermanja iżda Gaetano ried jaġhtina l-aqwa u l-ahjar kif ukoll xi sorpriża! Ghaddejna minn rottta differenti biex ikollna l-opportunità li nkomplu naraw ix-xenarju, daqs li kieku dak li rajna go Strasbourg ma kienx bizzżejjed. Imbagħad waqfa sorpriża! Waqafna f' hanut li jbiegħ varjetajiet ta' salami, perżut, *bacon*, mazziet u affarrijiet ohra. Kollha mahdumin skond it-tradizzjoni tal-Black Forest. Wara ssoltu *tasting* kellna l-opportunità li nixtru l-prodott. Is-sid ma setax ilahhaq magħna ghax fi ftit minuti kważi żarmajnielu l-hanut!

Il-Hamis 4 ta' Settembru u għal darb'ohra jum ta' ġiri. Illum kien imiss li nżuru l-belt ta' Freiburg, li hafna jqisuha bhala l-bieb għal-Black Forest tan-naha t'isfel. Iż-żjara go din il-belt bdiet bl-aktar post prominenti li huwa l-Katidral iddedikat lill-Vergni Marija. Dan ha aktar minn tliet mitt sena biex inbena (1200 - 1513) u fil-bidu beda bi stil Romanesk b'forma ta' kastell u tkompli fuq dak Gotiku. Huwa post veru sabih speċjalment it-twieqi ta' l-stained glass, l-altari maestuji speċjalment il-maġġur li juri l-Inkurunazzjoni tal-Vergni magħmul minn Hans Baldung Grien, in-numru kbir ta' kappelli kollha mżejnej bi statwi ta' qaddisin u pitturi. Fil-pjazza ta' quddiemu jinħatra s-suq li joffri spettaklu sabih ta' lwien b'dak il-frott u hxejx friski għal bejgh. Imxejna għal go Triq Kaiser Joseph li hija t-triq prinċipali tal-hwienet fejn stajna nagħmlu xi xiri ukoll. Ta' attrazzjoni speċjalji huma s-saqieni żgħar u helwin kif ukoll it-trinex fit-torq minn fejn jista' jghaddi l-ilma ġier tax-xmajar. L-istatwa ta' Bertold Schwarz, il-patri magħruf mad-dilettanti tan-nar ghax kien hu li vvinta l-povlji, hija imponenti quddiem il-

Xena tar-Rhine Falls gewwa Schaffhausen.

bini tat-Town Hall. Passiġġata fil-park barra mill-belt kienet rilassanti hafna. Xi whud minna għażlu li jirkbu l-cable car u jitilghu fuq il-muntanja privata Schauinsland (1284 metri) minn fejn setghu jgawdu ahjar id-dehra panoramika ta' l-inħawi u meta t-temp ikun jippermetti sahansitra tista' tara l-aktar tliet muntanji għolja tal-Alpi Svizzeri. Lura lejn il-hotel iżda mhux qabel ma ghaddejna minn quddiem il-grawnd tal-futbol tat-team ta' Freiburg. Id-dilettanti tal-futbol hadu l-opportunità biex jinżlu u jagħtu titwila fil-grawnd peress li aktar tard fil-kalendaru tal-futbol kellha tintlagħab hawnhekk il-logħba bejn Ġermanja u Malta. Insomma laqqatna l-platt sa l-ahhar, kif inhobbu nghidu ahna. L-ikla ta' filghaxija fiż-Zur Poste kienet wahda speċjali ghax kienet tipikament ikla tal-lokal - saqajn tal-majjal. Klaus haseb biex jimlielna żaqqa sew u jsemminna ghax skond it-tradizzjoni ta' l-inħawi qabel kienu jkunu ser joqту lil xi hadd kienu jagħmlulu ikla kbira u jsakkruh bix-xorb. Ta' l-ahhar qabel il-qatla! B'xorti tajba Klaus ma qatel lil hadd ghalkemm kelli kull kwalită ta sikkina f'idjej!!

Kull bidu fih t-tmiem! U l-Ġimħa 5 ta' Settembru kienet l-ahhar ġurnata ta' din il-ġita rilassanti. Għal darba rqadna fit aktar u l-breakfast hadnieh ftit aktar tard mis-soltu. Ghalkemm din il-ġurnata kellha tkun wahda kwieti b'hafna free time d-dinamiżmu tagħna ma waqafx hawn ghax il-jum ta' qabel tqanqlet ix-xewqa li nagħmlu eskursjoni ohra u nibqgu sejrin l-ajrupport ta' Zurich minn hemm.

X'kien hemm isbah minn mawra sa Schaffhausen go l-Isvizzera, il-belt famuża ghall-akbar waterfall go l-Ewropa - ir-Rhine Falls? Peress li l-hin kien kontrina ma stajniex induru din il-belt helwa u għalhekk ikkonċentrajna fuq ix-xena li pprovditilna n-natura. Madwar 4 km 'l fuq minn Schaffhausen l-ilma imponenti tax-xmara Rhine jitwessa' għal 150 m u jaqa' f'salt madwar 23 m 'l isfel. Id-dehra hija wahda ta' meravilja u impressjonanti bl-ibbumbjar tar-rabja ta' l-ilma jinstema' minn kullimkien. Żewġ ġebliet kbar weqfin dritti jisfidaw il-qawwa ta' l-ilma rrabjat li jhabbat magħhom. Boat trips idawruk max-xmara u sahansitra jippermettulek li titla' fuq l-akbar wahda biex tgawdi aktar dan l-ispettaklu. Ahna għażilna li nimxu l-mixja fil-mogħidja li hemm madwar ix-xmara ghax din tagħtik hafna view points minn fejn tkun tista' tgawdi dan il-fenomenu naturali ta'l-ilma. Permezz ta' pont kbir u wiesa' stajna naqsmu x-xmara għan-naha l-ohra. Kolazzjon hafif f'wieħed mir-ristoranti paxxielna l-appti u mlielna l-istonku.

Il-hin ma jaħfirha lil hadd. Is-separju wasal biex jinżel fuq din is-saħra wkoll u għalhekk komplejna t-triq lejn l-ajrupport ta' Zurich. Fis-17.40 it-titjira KM 491 telqet minn Zurich biex ġabitna lura lejn xtutna qawwijin u shah. Dan kien dejjem possibbli bl-ghajnuna t'Alla u Ommna Marija li ftit ġranet qabel onorajnieHa b'festa kbira u sabiha.

Bhas-snin ta' qabel, l-organizazzjoni kbira min-naha tas-Soċjetà Santa Marija, il-heġġa u direzzjoni murija minn Gaetano bhala tour leader f-isem *Brittania Tours*, kif ukoll l-ispirtu ta' heġġa u armonija li wera kull min attenda kienu determinanti biex din il-ġita kienet wahda ta' success, pjaċevoli u fuq kollex ta' mistrieh. Ma nistghux ma nsemmu lil dawk li għalhekk kienu mat-tour għal rashom integrar magħna malajr u wnejha rispett kbir lejn xulxin u dejjem ġibdha habbel wieħed. Għassena 2004 il-ġita ser tkun mifruxa fuq ghaxart ijiem u ser teħodna lejn l-Awstrija, l-Italja kif ukoll is-Slovenja u l-Kroatja. Narawkom.

Il-Planċier Artistiku

minn Benjamin Camilleri, Delegat Planċier Artistiku

...Proġett li jixraq lill-Banda RE Ĝorg V

Awissu magħna u magħna wkoll iż-żmien tant mistenni meta ma' rhula ohra niċċelebraw il-festa tradizzjonali tagħna lkoll, il-festa ta' Santa Marija jew ahjar magħrufa bħala l-Assunta.

Hekk kif iż-żmien igerbeb, pjanijet ta' hidma jitfasslu, u jaslu wkoll biex jitwettqu. Kollox jasal f'hinu u f'waqtu hekk kif din is-sena, għall-ewwel darba ser inkunu nistgħu naraw parti mill-planċier tīgħi esebita fil-pjazza tar-rahal tagħna, sewwa sew ghall-festa tal-Patrunga, Santa Marija.

Huwa ta' unur għalina li dan il-planċier, minbarra li għandu jpaxxi l-ghajnej permezz tal-valuri artistici u tekniċi, li kienu ġew minsuġa fid-disinn u l-kostruzzjoni, se jservi ta' pjattaforma l-ewwel nett ghall-Banda tant prestiġġuża tagħna, il-Banda Re Ĝorg V li ghaliha hi msemija s-Socjetà, kif ukoll għall-banġ kollha mistiedna mill-istess Għaqda.

Minn hawn nixtieq nghaddi biex nagħti rendikont tal-hidma li għiet imwettqa f'dan il-qasam, f'din l-ahħar sena. Kif forsi wħud minnkom jafu, ix-xogħol tal-qafas tal-hadid kif ukoll l-intavlar tal-wiċċ kienu digħi t-testew fiż-żmien preċedenti u nbeda wkoll xogħol fuq il-penewijiet ta' l-injam li jlibbes il-planċier. Għalhekk tul din is-sena kien mehtieg li jitkomplew il-penewijiet flimkien mad-dekorazzjoni permezz ta' l-iskultura. Sar ukoll xogħol fuq

il-faċċata, inkluz it-taraġ li jwassal maestożament għal fuq il-planċier. Għaldaqstant, minkejja li x-xogħol mexa 'l quddiem sewwa, b'ħafna dettall li qajla jidher, għad fadal hafna iktar xi jsir biex ix-xogħol jista' jitqies komplut.

Ta' min wieħed isemmi li dan kollu ma kienx ikun possibbli mingħajr l-ghajjnuna u l-appoġġ li jiena, bhala delegat u amministratur ta' dan il-proġett, sibt tul it-triq. Nibda biex għal darb'ohra nsemmi lid-disinjatur is-sur Carmelo Caruana, li minkejja l-età tiegħu għadu jagħti sehem importanti. Flimkien, qsamna u applikajna l-kapacitajiet u l-hila tagħna, biex irriżultat dejjem kien wieħed pożittiv f'kull stadju tal-kostruzzjoni.

Ma nistax nonqos li nsemmi b'apprezzament lil dawk l-individwi li kienu ta' ghajjnuna fi stadju bikri tal-process, fil-qtugh tal-hadid. Din l-ghajjnuna ġiet minn Carmel Briffa, Christopher Spiteri, Francis Vella, Joseph Tonna u Joseph Buttigieg. Mill-bidu kien hemm ukoll ghajjnuna f'dak li għandu x'jaqsam ma' welding u hawn kien hemm Alex Ghigo, u aktar tard issieheb miegħi Mario Vassallo. Similment, għall-intavlar tal-wiċċ tal-planċier, kienu Carmel Ellul flimkien ma' Grezzju Farrugia u Michael Ghigo li ghenu biex l-injam jiġi nċanat u meta kien mehtieg xogħol ta' stukkjar u xkatlar kienu Joseph Ghigo u Christopher Spiteri li ghenu.

Irrid insemmi wkoll lil Frans Sciberras li mhux talli ta daqqa t'id kull meta kien hemm bżonn xi pinzellata żebgħa iż-żda kien ukoll dejjem ta' kumpanija tul il-ġranet twal li għaddejt fil-mahżen. Jidher ukoll li dan l-ahħar kien hemm interess minn grupp ta' żgħażagh, u ċu relattivament godda fis-Socjetà, li lesti li jagħtu s-sehem tagħhom. Dan iwassal biex lili jaġħtini kuraggi u jżommni għaddej b'determinazzjoni.

Għalkemm l-ghajjnuna ma kinitx dejjem kostanti, jien inqisha xorta wahda bhala importanti, u lkoll irridu napprezzaw il-fatt li kull min ġhen, għamel dan bil-buona volontà tiegħu u mingħajr hlas.

Jien ninsab ukoll cert li ser ikunu hafna dawk minnkom li ser japprezzaw din l-opra ta' arti, Izda ser ikun hemm ukoll ohrajn li m'humex konxji ta' x'kien jehtieg isir biex wasalna sa hawn.

Finalment nixtieq nagħlaq dan il-messaġġ billi sinċerament nerġa' nirringrazza lil kull min verament ta seħmu, u nappella biex dawk kollha minnkom li jridu jħossuhom kburin li taw il-kontribut tagħhom, ta' lanqas finanzjarjament jistgħu javviċinaw lil xi membru tal-kummisjoni.

Il-Kummissjoni Planċier hija magħmulha minn Carmel Zahra, Carmel Briffa u Benjamin Camilleri.

Nawgura s-saħħa u l-festa t-tajba lil KULHADD.

St. Mary Fireworks Factory - Mqabba
presents

ORIGINAL

UNIQUE

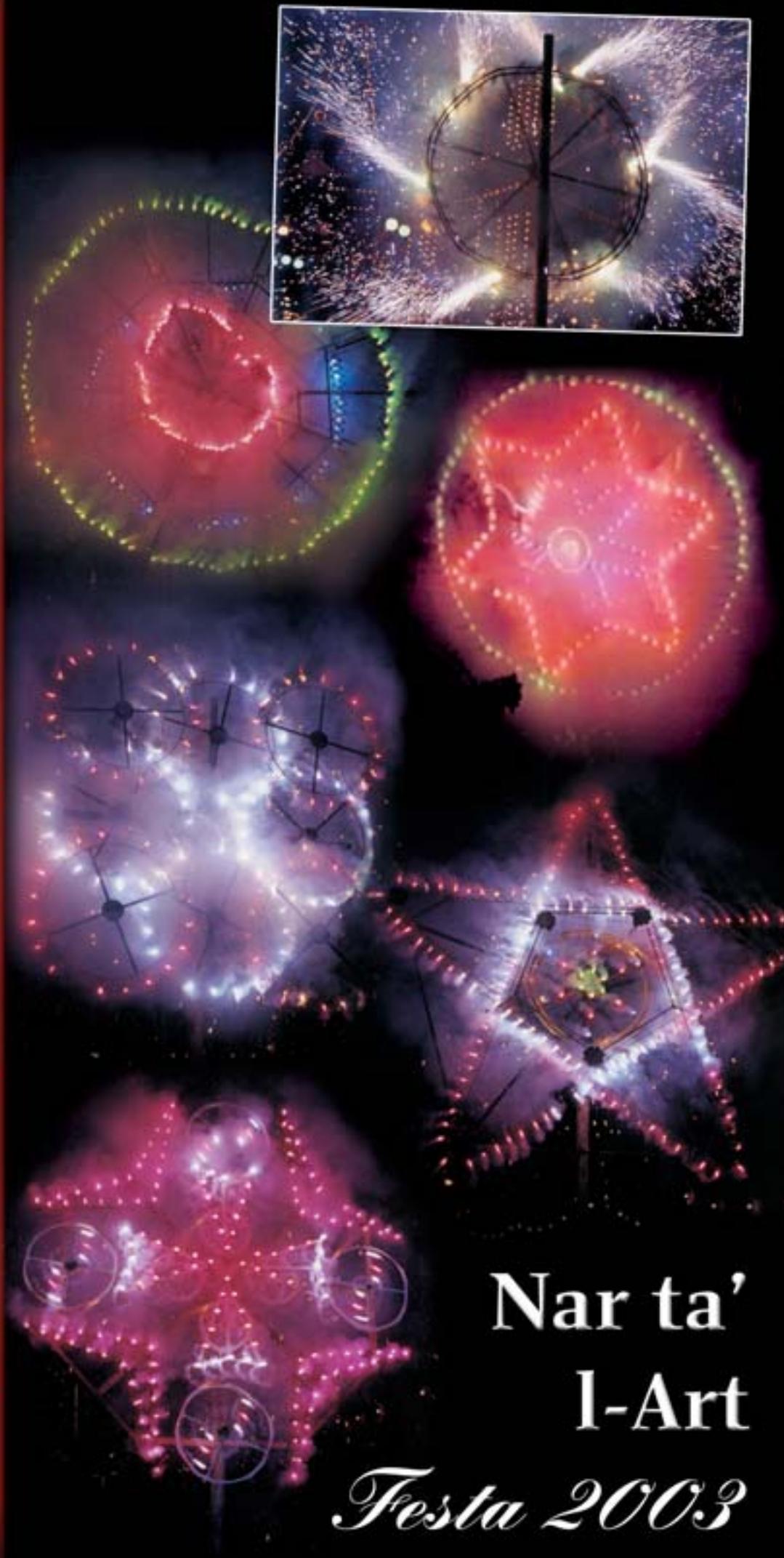
Musical Fireworks SHOW

14TH AUGUST
9.45PM

Spectacular Day FIREWORKS

15TH AUGUST 7.00PM

at Mqabba by-pass

Nar ta'
I-Art
Festa 2003

Joseph Camilleri (Licencee)

mill-Kamra tan-Nar

Bhalma tafu, ghall-grazzja tal-Hanin Alla u ta' Ommna Marija, iż-żmien ma jistenna lil hadd. Meta qiegħed nikteb ghall-Programm ta' din il-festa, għad baqa' biss ftit aktar minn xahar iehor sabiex bhaż-żmien l-imghoddi niċċelebraw bil-kbir il-festa tant għażiżha għalina ta' Ommna Marija.

Ix-xogħol tagħna huwa tant iebes li meta tghaddi l-festa u jingħabru l-kanen u jitnaddaf ir-raba' tal-madwar, jerġa' jibda l-process tal-hid tan-nar. Dan jibda bil-hruq tal-faham u jibqa' sejjjer matul is-sena kollha, sew fil-ksieh u anke fis-shana.

Għal din is-sena, l-Għaqda tan-Nar hejjiet programm iehor kbir u spettakulari li żgur li l-eluf ta' Maltin u turisti li nhar l-14 ta' Awissu, lejlet il-festa, se jiġu l-Imqabba, se jaraw spettaklu pirotekniku bis-serjetà. Dan l-ispettaklu issa ndara sewwa fil-kalendaru pirotekniku ta' pajjiżna.

L-ewwel siegħa hija sinkronizzata mal-mužika. Ta' min jghid li sew l-apparat tal-hruq kif ukoll il-wires li jintużaw huwa kollu magħmul minn nies bravi fi ħdan is-Socjetà tagħna.

F'dan l-ispettaklu pirotekniku, żgur li xi haġa tolqot lil kulhadd, bhal disinji, blalen, sfejjer, lampjuni, murtali tal-kulur u martaletti bil-logħob. Dan kollu għandu jerġa' jaġhti pjacir lin-nies li jogħġgobhom ikunu preżenti bhas-snин l-imghoddija.

Lejlet il-festa wkoll, iż-żda għal habta tas-6.30pm, jew ahjar fit-Tranzulazzjoni, ikun hemm spettaklu iehor kbir li fih jinharqu hafna settijiet ta' martaletti bil-logħob. Filghaxija mbagħad ikollna spettaklu iehor tan-nar ta' l-art mekkannizzat.

Bhas-soltu, dan ix-xogħol isir bil-ghajjnuna ta' hafna nies fosthom Żaren Sciberras, li b'tant sagrifikkjji jagħmel sena jipprepara dan ix-

xogħol u b'hekk nistgħu ngawdu nnar ta' l-art mhux biss f'lejliet il-festa iż-żda wkoll fil-jiem kollha tat-tridijiet.

Kif għamilna s-sena l-ohra, il-kaxxa tal-hruq ta' nhar il-festa se terġa' tkun kollha baraxxijiet u kollha maħruqa bid-dawl. Wara din il-kaxxa, se jkollna diversi settijiet ta' martaletti bil-logħob.

Is-Sur Innocent Psaila

Ma nistax ukoll din is-sena ma nsemmix lill-mibki Innocent Psaila li bhal hafna oħrajn kien benefattur kbir, u anke lil ibnu George li għal hafna snin kien jahdem in-nar ma' l-Għaqda tagħna. Innocent Psaila kien ta' hafna ġebel mill-barriera tiegħi sabiex ikun jista' jinbena l-post tan-nar li għandna preżenti. Ta' dan il-ġest, l-Għaqda tan-Nar tirringazzja bil-kbir lilhom u lill-familja tagħhom.

L-ispazju f'din il-paġna huwa limitat u għaldaqstant ma tistax issemmi kull hsieb li jiġini f'mohhi. Madankollu ma nistax intemm il-messaġġ tiegħi mingħajr ma nirringazzja lil huti kollha tal-Għaqda tan-Nar Santa Marija li fil-

Is-Sur Nazzareno Sciberras waqt l-ikkumnikar tal-ġigġifogu.

hidma tagħna, kemm fil-kmamar u anke barra, ikun hemm għaqda kbira fost il-membri kollha.

Inheġġeġ biex din l-għaqda tkompli fil-hidma futura tagħna b'riżq il-festa ta' Santa Marija.

Barra minn hekk, inkun qed nonqos jekk ma nirringrazzjax lill-familji tagħna kollha li matul is-sena ta' hidma tagħna, inċāħduhom minn hafna affarrijiet. Grazzi.

Fl-ahħarnett, kif tafu l-ispejjeż f'dan ix-xogħol dejjem jikbru u għalhekk nappella biex terġgħu tkunu ġenerużi magħna.

Żgur li jkun ta' unur għalikom li

tikkontribwixxu għal din il-festa hekk kbira. Hawnhekk nixtieq nirringrazzja lill-benefatturi kollha tas-Soċjetà u anke lil dawk li jkunu preżenti ghall-ispettakli u jikkontribwixxu.

Marija Santissma, ahna l-membri tal-Għaqda tan-Nar għandna bżonn l-ghajjnuna tiegħek sabiex minn qalbna nkunu nistgħu nagħtuk il-ġieħ li jixraqlek.

Nitolbuk tiehu hsieb lill-familji tagħna wkoll, u nirringrazzjawk ghax kull meta kien hemm bżonn li tintervjeni, int qatt ma nqast biex tiehu hsieb lilna li tant inhobbuk.

Nixtieq il-festa t-tajba lill-Imqabbin kollha u anke lil hutna Maltin li jiġu jżuruna f'dan iż-żmien.

Ringrażżjamenti

Lill-Kumitat Eżekuttiv; lill-benefatturi kollha; lis-sidien tar-rara' li jħalluna nidħlu fil-propjetà tagħhom; lill-Kumitat taż-Żgħażaq; lill-Pulizija; lill-Kleru; lil dawk kollha li joffru l-ghajjnuna tagħhom fl-arbular tal-festa; lill-partitarji kollha; u b'mod speċjali lil shabi kollha li bhala familja waħda ġewwa l-post tan-nar hejjena dan ix-xogħol flimkien.

Novita Bagno

Prop. Alfred Mamo

**FOR ALL TYPES OF FLOOR TILES,
WALL TILES, BATHROOM & ACCESSORIES**

Għaxaq By-Pass, Ghaxaq

Tel: 2180 7573 Fax: 2180 7338 Mobile: 9947 8976

Dilja Car Imports Ltd.

IMPORTERS OF JAPANESE CARS

St. Thomas Street, Luqa

Tel: 2180 7999

Mobile: 9947 0988, 9949 4566

Programm tan-Nar

Il-Ġimħa, 30 ta' Lulju

Bidu tal-Kwindicina

- 8.00am** Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
12.00pm Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
7.15pm Mad-daqq tal-Barka Sagrimentali, tigħi sparata kaxxa infernali u jsir hruq ta' murgaletti.
9.30pm Hruq ta' murtali tal-beraq pront u tal-kulur.

It-Tnejn, 9 ta' Awissu

Hruq ta' l-Istatwa fuq iz-Zuntier

- 8.00am** Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
12.00pm Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
7.30pm Mal-hruq ta' l-Istatwa jsir hruq ta' salut, musketterija, kaxxa infernali u murgaletti bil-logħob.
9.30pm Hruq ta' murtali tal-beraq pront u tal-kulur.
11.00pm Hruq ta' musketterija ma' tmiem il-marċ. Wara jsir hruq ta' logħob tan-nar ta' l-art.

L-Erbgħa, 11 ta' Awissu

L-Ewwel Jum tat-Tridu

- 8.00am** Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
12.00pm Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
8.15pm Mal-Barka Sagrimentali, isir ħruq ta' musketterija u murgaletti bil-logħob.
9.30pm Hruq ta' murtali tal-beraq pront u tal-kulur.
11.30pm Hruq ta' musketterija ma' tmiem il-marċ. Wara jsir hruq ta' logħob tan-nar ta' l-art.

Il-Hamis, 12 ta' Awissu

It-Tieni Jum tat-Tridu

Kollox bħall-jum ta' qabel.

Il-Ġimħa, 13 ta' Awissu

It-Tielet Jum tat-Tridu

Kollox bħall-jum ta' qabel.

Is-Sibt, 14 ta' Awissu: Lejlet il-Festa

- 9.30am** Mad-daqq tat-Te Deum, ikun hemm hruq ta' musketterija, kaxxa infernali u diversi murgaletti bil-logħob.
11.45am Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti bil-logħob.
6.30pm Mal-hruq tat-Tranżulazzjoni, ikun hemm ħruq ta' salut, kaxxa infernali u diversi murgaletti bil-logħob.
9.45pm Jingħata bidu ghall-ispettaklu kbir ta'

logħob tan-nar ta' l-ajru li jinkludi salut, bombi tal-lampjun, blalen u disinji, sfejjer, baraxxijiet kbar u spettakolari sinkronizzati mal-mužika, settijiet ta' murtali tal-beraq pront u tal-kulur.

Wirja kbira ta' logħob tan-nar ta' l-art mekkannizzat.

Il-Hadd, 15 ta' Awissu

L-Għid ta' l-Assunta

- 8.00am** Hruq ta' murtali tal-bomba u murgaletti.
9.30am Mad-daqq tal-Glorja, ikun hemm hruq ta' kaxxa infernali, murtali tal-bomba u murgaletti bil-logħob.
11.45am Hruq ta' murtali tal-bomba akkumpanjat mid-daqq tas-sirena, li jiġi segwit minn hruq ta' murgaletti bil-logħob.
7.15pm Waqt il-hruq tal-purċiżżjoni bl-Istatwa Meraviljuża u Artistika ta' Ommna Marija Mtellgħa s-Sema, jiġi sparat salut. Hekk kif l-Istatwa Devota tal-Patrunga tar-Rahal, Santa Marija toħrog fuq iz-zuntier u tindaqq l-Ave Maria tinharaq musketterija u kaxxa infernali spettakolari li tkun tinkludi hafna baraxxijiet u logħob iehor. Wara jkun hemm wirja kbira ta' murgaletti bil-logħob li jakkumpanjaw il-purċiżżjoni. Hekk kif jiġi esegwit l-innu lil Santa Marija, ikun hemm hruq ta' murtali tal-beraq pront u tal-kulur.
9.30pm Ma' tmiem il-purċiżżjoni, isir hruq ta' kaxxa infernali tal-kulur. Wara, fil-knisja tingħata l-Barka Sagrimentali flimkien mal-partitarji u dawk kollha involuti fil-logħob tan-nar bhala ringrażżjament lil Madonna.

Il-Hadd, 22 ta' Awissu

L-Ottava tal-Festa

- 6.00pm** Mal-hruq tal-purċiżżjoni tinharaq musketterija, murtali tal-bomba u murgaletti.

Nota mill-Bord Editorjali

Bhas-snin ta' qabel, dan il-programm hekk vast ta' logħob tan-nar sar bis-sahha ta' l-Għaqda tan-Nar Santa Marija. F'isem il-Kunitat Eżekuttiv, nieħdu din l-opportunità sabiex f'isem is-soċi u l-partitarji kollha nirringrażżjaw u nuru l-apprezzament tagħna lkoll lejn il-membri kollha ta' din l-Għaqda, kif ukoll lil kull min għen sabiex dan il-programm seta' jitwettaq. Jalla jkollhom is-sodisfazzjon shiħi ta' xogħolhom u nitolbu biex Santa Marija tharishom waqt hidmiethom fil-kmamar tan-nar kif ukoll waqt il-hinijiet tal-hruq.

F'Għaqda ma' Santa Marija

poežija ta' Stefano Farrugia

F'rīglejk jien ninxtehet, fil-waqgħha, fid-dnub,
Nitlobok tismaghni, f'imhabbtek indub;
Tagħtini l-imhabba, bhal Omm l-Imqabbin,
Li tagħhom b'Patruna, għażlu tul is-snin.

Għalija w-ghal huti, int hena u ferh,
Fik biss aħna nsibu, il-paċi u s-serħ.
Fik hemm il-fjur safi, li jlewwen l-inwar,
Fik hemm tarka soda, ghall-kbar u għaż-żgħar!

Wellidtu f'tbatija, ta' dalma u ksieh,
Lil Kristu l-wahdieni, li ghaxqa hemm fiH!
Hu tana lkoll fidwa, il-qawma għar-rebħ,
Biex hekk ir-ruh tagħna, iddawlet għas-sebh.

Bqajt miegħU sa l-ahħar, tal-mixja fit-triq,
L-imrar inti doqtu, tal-ħażen u d-dieq.
Is-sejf ta' ġo qalbek, inbidel fi sliem,
Hekk kif Kristu tela', fis-sema bla tmiem!

WarajH u f'saltnatU, int tlajt bl-ogħla ġieħ!
Bil-kori ta' l-anġli, jghannulek sabih!
Regina tas-sema, ta' l-art, kullimkien,
Int tajtnejn lkoll faraġ, f'kull waqt tul is-żmien.

Herqana bhal dejjem, miġbura fit-talb,
Lejk fis aħna nduru, nitolbu bil-qalb:
Aghtina l-imhabba, ta' Kristu rebbieħ,
Wennisna f'qalb wahda, ta' kenn u mistrieh!

Iġborna, magħquda, m'hemmx ġens jew kulur!
Taħt harstek int żommna, fis-sod fil-futur!
Kuraġġ, qawwa w-sahha, aghtina f'kull hin,
B'hekk biss aħna nkunu, ver' aħwa Maltin!

Mqabba
4 ta' April 2004

NOTA EDITORJALI

F'isem is-Socjetà Santa Marija u Banda Re Ġorġ V
nirringrazzjaw lis-Superjur tas-Socjetà tal-Museum, **is-Sur Albert Mangion**,
li ġie msejjah sabiex jaqdi dmiru fil-Museum ta' Hal Tarxien.
Fl-istess ħin nifirħu lis-Superjur il-ġdid, **is-Sur Joseph Vidal**,
u nawgurawlu fil-ħidma tiegħu.

Kwadru ta' l-Inkurunazzjoni ta' l-Assunta fil-Kappella ta' San Anton Abatti fil-Mosta

kitba ta' Mario Fenech

Kif jaf kulhadd, id-devozzjoni lejn l-Assunta fil-gżejjer Maltin minn dejjem kienet wahda qawwija u hafna huma dawk il-knejjes u kappelli li fihom niltaqghu ma' statwi u kwadri li jkunu juru lill-Assunta.

Għażiż kwadru li lili laqatni hafna meta rajtu, mhux biss għal mod eleganti u sabih li bih l-artist pinga x-xena, iżda wkoll ghaliex fih rajt żewġ ġrajjiet importanti fil-hajja qaddisa tal-Madonna. It-tlugh tagħha fis-sema bir-ruh u bil-ġisem, kif ukoll l-inkurunazzjoni tagħha mit-trinità qaddisa.

Dan il-kwadru li huwa ta' daqs żgħir jinsab mal-ġenb ta' l-altar fil-kappella ta' San Anton Abatti, li tinsab fit-triq li min-Naxxar twasslek lejn il-pjazza tar-rotunda fil-Mosta.

Din il-kappella kienet inbniet fis-sena 1657 bil-flus ta' Dun Salv Fenech u certu Florio Borg. Għandha altar wieħed li huwa mdawwar bi prospettiva ferm sabiha, xogħol tal-iskultur magħruf Antonio Sciortino. Dan ix-xogħol kien wieħed minn tal-bidu li kien hadem fuqu dan l-iskultur.

Matul is-snин din il-kappella giet mogħnija b'diversi opri sbieħ u ta' valur artistiku. Fost dawn l-opri nsibu l-kwadru titulari, xogħol l-artist Filippu Dingli, u ż-żewġ kwadri ta' mal-ġnub tal-altar li ma nafux eżatt min pingħom.

Ma jistax jonqos li f'kappella bħal din li tinsab fil-limiti tal-parroċċa tal-Mosta, li hi ddedikata lill-Assunta, ma jkunx hemm ukoll kwadru li fih naraw ix-xbieha tal-Madonna.

U għalhekk f'wieħed minn dawn il-kwadri, li kif ghedna jinsab mal-ġnub tal-altar, naraw fiċ-ċentru taxxena lill-Madonna b'harsa kollha hlewwa u qdusija fuq wiċċha merfugħa minn żewġ angli, filwaqt li fil-parti t'isfel tal-kwadru nsibu żewġ angli żgħar ohra bil-ward f'idejhom.

Il-kumplament tat-tila hija

Il-kwadru ta' l-Inkurunazzjoni

ddedikata lit-tliet persuni tat-trinità qaddisa. Fuq il-lemin hemm il-Missier Etern li b'id wahda qiegħed iżomm il-kuruna ftit 'il fuq mir-ras qaddisa tal-Madonna, filwaqt li f'idi l-ohra qiegħed iżomm ix-xbieha tad-dinja.

Fuq in-naha tax-xellug, l-Iben li wkoll qiegħed iżomm b'idi l-kuruna filwaqt li idu l-ohra qieghda xi ftit lura. Dan ġie ppreżżentat hekk mill-artisti biex tkun tista' tidher il-pjaga tal-kustat li kienet saret bid-daqqa tal-lanza fuq is-salib. Żewġ angli żgħar ohra narawhom taht il-libsa tiegħu.

Biex din ix-xena tkun kompluta minn kollo fil-parti ta' fuq nett tat-tila naraw ix-xbieha ta' l-Ispiritu s-Santu fil-forma ta' hamiema bajda mdawwar bid-diġi qiegħed jixhet il-barka tiegħu fuq il-Madonna.

It-tanax-il kewba madwar irras tal-Madonna jkomplu jagħtu dehra aktar ta' glorja u qaddisa lil din Omm Alla; Omm il-popli kollha tad-dinja; Omm il-Maltin; u Omm l-Imqabbin.

Tassew kwadru sabiħ li jidher li min għamlu kellu devozzjoni speċjali lejn il-Madonna, tant li rnexxielu jiġi preżentalna lill-Madonna fil-glorja tagħha eżatt kif qiegħdin niċċelebrawha ahna l-Maltin kollha waqt din il-festa tant għażiż ta' 15 ta' Awissu, jum l-ghid tal-Assunta.

Il-festa t-tajba lil kulhadd.

Santa Marija tal-Hlas

kitba ta' Chev. Dr. Carmel Bianchi

Devozzjoni

Il-Kappella ta' Santa Marija tal-Hlas hija bla dubju ta' xejn ġawhra przzjuža fi qlub il-Qormin. Id-Devozzjoni lejn il-Madonna taht dan it-titlu hija kbira hafna. Bosta huma dawk l-ommijiet li fil-hlas u t-tqala tagħhom jirrikorru lejha. U l-Madonna bla dubju ta' xejn, ghax hi omm wisq hanina tisma' t-talba tagħhom. Hafna huma dawk il-koppiji li jersqu fi ħdan il-Madonna jitkol bil-herqa l-bżonnijiet tagħhom. Iżżuru din il-kappella wkoll numru żgħir ta' nisa miżżeġwien, jitkol l-Madonna b'talb imqanqal biex jaqilghu l-grazzja li jsiru ommijiet.

Titpaxxa tara r-registru fejn jinkitbu l-ismijiet tat-trabi li ommiethom jipprezentawhom lil Santa Marija tal-Hlas. F'dan ir-registru, wieħed jista' jara li jiġu pprezentati trabi f'din il-Kappella, kważi mill-iblet u l-irħula kollha ta' Malta. Hafna jiġu ferhanin bit-tarbija tagħhom, jirringrazzjaw lil Santa Marija, u kburin jipprezentawlha t-tarbija tagħhom.

Kappella Nadifa

Din il-Kappella hija miżmura nadifa hafna. Titpaxxa żgur b'din il-kappella ghax kif tidhol fiha, thoss certu hena f'qalbek, li mhux la kemm tispiegah bil-klieem. L-hena li ssaltan f'dan il-maqdes, bilfors temmen li din l-Omm wisq hanina, ixxerred ghadd kbir ta' grazzi, lil dawk li jirrikorru lejha.

Ġawhra fi Qlub il-Qormin

Bla dubju, dan is-Santwarju ta' Santa Marija tal-Hlas, huwa ġawhra imprezzabbli, ingastata fi qlub il-Qormin. U kburin mhux ftit, li dan il-maqdes ta' Santa Marija, qiegħed f'idejn l-Arċipriet tal-Parroċċa ta' San Ĝorg Hal Qormi. Tista' tghid li bosta mill-popolazzjoni Qormija, meta kienu trabi, gew ipprezentati lill-Madonna f'dan is-Santwarju tagħha.

Il-kwadru titulari ta' Santa Marija tal-Hlas.

L-Ommijiet fil-Hlas u t-Tqala

Din il-Madonna hija mfittxija hafna minn dawk in-nisa li fit-tqala tagħhom jirrikorru lejha biex Santa Marija tagħtihom hlas tajjeb. Hija mfittxija hafna wkoll minn dawk in-nisa li jixtiequ jsiru ommijiet. U l-Madonna, ta' Veru Omm hanina li hi, tisma' l-karba tagħhom, u tagħtihom il-grazzja li fi ħdanhom ihaddnu t-tarbijsa frott ta' mhabbiti.

Preżentazzjoni tat-Trabi

Id-devozzjoni lejn Santa Marija tal-Hlas hija mxerrda ma' Malta kollha. Dan jidher ċar mill-preżentazzjonijiet li jsiru lill-Madonna tal-Hlas fil-kappella tagħha. Din is-sena biss ġew ġenituri jipprezentaw it-trabi minn H'Attard, B'Kara, Buġibba, Birżeppuġa, Fgura, Gudja, Gżira, Hal Qormi, Haż-Żebbuġ, Ghaxaq, Luqa, Mtarfa, Mellieħa, Msida, Marsascala, Mosta, Naxxar, Paola, Pietà Pembroke, Qrendi, Rabat, Siggiewi, Senglea, San Pawl, Santa Venera, San Ģwann, Ta' Ġiorni, Valletta, Żejtun u Żurrieq.

Wieħed jista' jara b'ghajnejh stess ir-registru tal-preżentazzjonijiet li hemm f'din il-kappella. Żgur li l-Madonna dejjem lesta b'idejha miftuhin thaddan mhux biss it-trabi li jipprezentawlha, imma anke lilna lkoll. Il-Madonna hija l-aktar Omm hanina.

Jum il-Festa

Il-festa lil Santa Marija tal-Hlas se ssir il-Hadd 18 ta' Awissu. Fid-9.15am Rużarju u wara quddiesa bl-omelija dwar il-Madonna. Isiru wkoll il-preżentazzjoni tat-trabi lill-Mulej, permezz ta' Marija Santissma. Wara kulhadd ikun mistieden għall-kafè bil-buskutelli; tradizzjoni antika f'din il-kappella.

Imbagħad fis-6.00pm Rużarju u wara Quddiesa bl-omelija dwar il-Madonna tal-Hlas, preżentazzjoni tat-trabi u fl-ahhar ċelebrazzjoni Ewkaristika, u Barka Sagreementali, u jitkanta l-innu

Il-faċċata tal-kappella ta' Santa Marija tal-Hlas.

lill-Madonna. Jieħu sehem il-kor tal-parroċċa ta' San ġorġ Hal Qormi ‘Exultate Domino’.

Is-Santwarju tal-Hlas

Dan is-Santwaru tal-Hlas huwa ideali hafna ghall-irtiri. Huwa Santwarju sabih hafna u qiegħed isaltan fis-skiet tal-kampanja. Din il-knisja ta' Santa Marija hija miżmuma nadifa hafna. Grazzi għas-sur ġorġ Mangion, li jagħti hafna minn ħinu biex dan is-Santwarju Marjan igawdi l-istima u jinżamm fl-istat xieraq hafna li jixraqlu.

Jiena nheġġeg mhux biss lil dawk id-devoti tal-Madonna, imma anke lil dawk li jixtiequ li jsiru ommijiet, biex jirrikorru lejn il-Madonna. Jiena żgur li din l-Omm Hanina tagħna, tidhol għalina f'kull htiegħa tagħna.

Jekk ghadek qatt ma għamilt żjara f'dan is-Santwarju, sib hin u ejja sellem lil Santa Marija. Hdejha żgur li thoss qalbek tfur bil-hena.

L-istatwa ta' Santa Marija ħdejn iz-zuntier tal-kappella.

Quddies matul is-Sena

F'dan is-Santwarju jkun hemm quddiesa kull tielet Hadd tax-Xahar. F'kull quddiesa ssir il-preżentazzjoni tat-trabi. Fl-4.00pm jibda r-Rużarju u fl-4.30pm il-Quddiesa. Dawk li jixtiequ jippreżentaw it-trabi tagħhom, f'ġurnata ohra, għandhom jikkuntattjaw lill-Wisq Rev. Arċipriet Dun Frans Abdilla tal-Parroċċa ta' San ġorġ Hal Qormi u jagħmlu arraġġement.

Evergreen Lawrence Green Grocer

32, Church Square, Mqabba.
Tel: 9987 4318

Hxejjex friski, preserves, detergents u hafna affarijet oħra

Prezzijiet moderati

Dawk l-imberkin ta' laqmijiet

...fl-Imqabba ta' dari u llum

Kitba ta' Carmen Lia B.Ed(Hons),B.A.

Illum il-ġurnata aktar nindirizzaw lil xi persuna bħala *sinjur* jew *sinjura, sur, sir, dott, miss* jew b'xi titlu iehor. Aktar dari milli illum, u aktar fl-irhula milli fil-Belt u fl-iblet, in-nies kienu jafu 'l xulxin bil-laqam mhux bil-kunjom jew bl-isem. Hawn min jiehu għaliex jekk minflok b'ismu ssejjahlu bil-laqam. Kont qed naqra l-Pronostiku Malti ta' 1-1991 u sibt silta miktuba minn Oliver Friggieri bl-isem "Gorġ Zammit – Il-Bniedem u l-Poeta" fejn fost affarijiet ohra jsemmi episodju fis-Seminarju fejn kien jitgħallem hu u jghid hekk:

Niftakar li kienet ġriet ix-xniegħha li (l-poeta Gorġ Zammit) kien kiteb poežija bl-isem 'Is-Sardinella' u kien iddedikaha lill-poeta l-ieħor, għalliem tagħna wkoll, Dun Frans Camilleri. Milli jidher Dun Frans Camilleri kien ha għaliex għaliex ħaseb li dan kien xi riferiment għal xi laqam li seta' kelli. L-ghalliema tad-dinja kollha huma suġġetti għal-laqmijiet, u f'Malta mhux biss m'humiex eċċeżzjoni, iżda huma l-kandidati speċjali ta' kundizzjoni li hi mxerrda (jew kienet fl-imghoddi aktar mil-lum) mal-pajjiż kollu. Żgur li ż-żewġ poeti kienu ġbieb kbar, mimlija rispett lejn xulxin.

Minbarra dak li jiehu għaliex jekk tirreferi għaliex bil-laqam, insibu wkoll lil min jogħxa li ssejjahlu bil-laqam. Mhux hekk biss iżda hemm min iniżżlu wara ismu jew inkella jikteb l-ewwel isem bil-laqam warajh.

Però l-laqam mhux xi haġa tal-pasataż – huwa wirt ta' kultura u mod ta' hsieb ta' l-antenati tagħna li ghadda minn ġenerazzjoni ghall-ohra b'mod orali u mhux bil-miktub u li għadu magħna sa llum.

Xi laqmijiet mhux kulhadd għandu pjaciż jassōċ-ċahom ma' ismu ghax forsi huma ta' bixra li tinstama' jew

tintiehem bhala baxxa u biex hadd ma jieħu għaliex, għattejt l-identità tagħhom u bl-ebda mod ma saret referenza ghall-laqam u l-persuna li ġgorru, hlief jekk mhux xi laqmijiet antiki.

Mela x'inhu l-laqam?

Il-laqam huwa indikazzjoni minflok l-isem propriu tal-persuna li jista' wkoll ikun derivat minnu. Fil-fatt il-kelma laqam ġejja min-nom għarbi 'laqab' li għandu żewġ tifxir. Tista' tkun tfisser kunjom, generalment b'relazzjoni mal-missier jew ma' l-ulied. Tista' wkoll tirreferi għal karakteristika partikulari ta' l-individwu (mhux neċċessarjament f'sens ta' insult) per eżempju ż-żring (wieħed li għandu ghajnejn imqabbżin 'il barra jew werè).

Kull familja mingħajr eċċeżzjoni kien ikollha l-laqam tagħha. Hafna drabi ma kinu ikun jridu jafu x-jismek iżda minn ta' min int? kienet tkun il-mistoqsja tagħhom. Il-laqam kien ikun jirreferi ghall-familja kollha. Generalment ukoll kienu jkunu jridu jafu n-naha tal-missier u mhux ta' l-omm.

Kien hemm ukoll dawk li kienu jħobbu jlaqqmu. Forsi dak kien zmien meta n-nies kienu jħarsu aktar biċ-ċajt lejn l-andament tal-hajja. Xi whud kien jiddilettaw li huma laqqamin billi jlaqqmu lil dak u lil iehor u dawn ma kien jaharb ilhom xejn.

Minbarra l-laqam tal-familja, xi kultant kont isib xi membri ta' familia li kien ikollhom il-laqmijiet individwali tagħhom. Fl-Imqabba, fil-familja mlaqqma 'ta' l-Ohxon' kull membru kien iġorr il-laqam tiegħu, per eżempju, is-sozz, il-gris, il-quċċa, il-muċċeġ għal Michele Galea, it-tromba għal Feliċ Galea, ix-xummiem għal Salvu Galea, xenxel jex ix-xih għal Ĝensu Galea. Dan kien ilaqqamhom

missierhom stess, Filippo Galea.

Dan il-fenomenu tal-laqmijiet ma jfissir li spicċa ghaliex fl-irhula aktar mill-iblet u fil-gżira ta' Ghawdex ghadhom jirreferu ghall-familji bil-laqmijiet.

Kif Jissawwar u Jehel il-Laqam

Il-laqam huwa bhal tikketta li teħel ma' individwu. Il-laqmijiet kienu jissawru fuq il-persuna jew il-familja b'diversi modi. Xi whud itennu li aktarx li xi laqmijiet hargu mill-isem ta' xi tali jew talija. Fil-fatt f'din il-ġabru ta' laqmijiet insibu whud li huma ismijiet ta' persuni adulți, jew tal-mara jew tar-raġel. Fost il-laqmijiet li hargu mill-isem ta' mara, insibu ta' Angierka, ta' Barbara, ta' Tereż, ta' Peppina (Gużeppina), ta' Vitor, ta' Virġinia, ta' Grezz, ta' Grejz, ta' Dolor, ta' Feliċjana, ta' Kosomira u ta' Baskalina (Pasqualina). Laqmijiet mill-isem ta' raġel insibu diversi wkoll, fosthom ta' Dovik (Ludovico), ta' Grejbel (Gabriel), ta' Gienju, ta' Gilju, ta' Glormu, ta' Klement, ta' Michel, ta' Rokku, ta' Gejtan, ta' Valent, ta' Pietru, ta' Ġanpawl, ta' Ġampetrina, ta' Ĝann, ta' Bernard u ta' Damjan. Peress li ċertu George Mangion kien imlahhaq fid-Dipartiment ta' l-Edukazzjoni, in-nies kienu jħarsu lejh bħala persuna importanti u għahekk kulhadd kien jindirizzah bħala "is-Sur George" u dan kien spicċa qisu l-laqam tieghu. Insibu whud mill-laqmijiet li kienu wkoll kunjomijiet. Fosthom għandna lil ta' Gaffarena, tat-Testa, ta' Mizzi, ta' Gefiru (Gaffiero), ta' Dwanes (Inguanez), ta' Bilocca, ta' Agius u ta' Douglas.

Xi laqmijiet kienu jirreferu ghall-karatteristika partikulari ta' l-individwu (mhux neċċessarjament

f'sens ta' insult), bhal per eżempju kwalitajiet tal-ġisem; it-tiċċ, il-badan (raġel robust), il-hoxna, is-sewda, l-ohxon, it-tromba, il-leħja, ta' mohħu, ta' bellu (sabih), iċ-ċakkar jew ix-xiha; jew karatteristika partikulari tal-familja marbuta ma' post fejn kienet issir xi sengħa, per eżempju, tal-forn u tal-mithna.

Il-karatteresitici morali setgħu wkoll taw sehemhom fil-formazzjoni tal-laqmijiet bhal ta' Sant'Anna, ta' Sant'Antnin, ta' Santa Liena, bassas, bully u barri.

Il-moviment tan-nies minn post ghall-iehor biex ifittxu x-xogħol jew inkella minhabba ż-żwieġ hu rifless ukoll fil-laqmijiet. Xi laqmijiet huma ta' post ġeografiku bhal ma kien dak tax-Xewkija, ta' Tunes u tal-Marokk. Għalhekk insibu aġgettivi ta' postijiet fosthom Dinglja, Rabtja, Qrendija, Żurriqja, Ingliz, Taljan, Tork u Ghawdexi.

Xi laqmijiet ohra jirreferu ghall-belt jew rahal fejn ikun twieled, per eżempju, ta' Tuneż u tal-Marokk. Ohrajn issawru minhabba n-numru ta' membri li jkun hemm fil-familja, hbieb li wieħed kien jagħmilha magħhom, forsi minn xi kelma li kienu jippronunzjaw hažin bhal ta' ġanova (issa nafha) jew timprajter (typewriter), minn xi twemmin, edukazzjoni jew professjoni.

Xi laqmijiet huma wkoll marbuta mal-fawna u l-flora. Fost dawn insibu laqmijiet ta' ismijiet ta' għasafar fosthom pejter, gardell, bilbel; ta' animali bhal fniek, u bebbuxu; hut bħall-kavall.

Il-qassassin kienu dominanti hafna fl-irħula u għalhekk insibu li l-isem tal-qassis ittieħed bhala l-laqam tal-familja. Fost dawn insibu laqmijiet bhal ta' Dun Gużepp (Dun Gużepp Xuereb), ta' Dun Salv (Dun Salvatore Schembri), ta' Dun Lawrenz (Dun Lorenzo Zammit), ta' Dun Mikiel (Dun Mikiel Zammit), ta' Dun Ġienju (Dun Eugenio Mallia). Insibu wkoll li l-familja li minnha harġu l-Monsinjuri ahwa Dun Angelo Ghigo u Dun Giovanni Battista Ghigo baqghet magħrufa bħala tal-Monsinjuri.

Il-grad jew pożizzjoni ta' persuna fis-soċjetà kien ukoll suġġett tal-laqmijiet. Fosthom insibu wkoll tas-

Surgent, tas-Surmast, tas-Sindku u tal-Monsinjuri.

Ix-xogħol u s-sengħa hallex sehemhom fil-laqmijiet. Insibu barbier, majjistra, ġendarme (pulizija), hajjat, sagristan, skarpan, pertinar, newl u fakkin.

Tista' tkun persuna wild xi persuna ohra bhal Ĝamri t'Orsla jew Grezz tal-PARENT.

Xi laqam jista' jkun impost fuqu nnifsu mill-persuna stess bhal fil-każ tal-IMqareb.

Generalment il-laqam jehel ma' l-individwu u ma jintemmx wara mewtu, anzi jghaddi fuq uliedu u qrabatu, sakemm jista' jkun li dan il-laqam jiddawwar f'sura differenti minn dik li kellu originarjament. ġieli maż-żminijiet il-laqmijiet jintesew u ma jibqghux jintużaw ghax hadd minn dik il-familja partikulari ma jkun għadu haj, jew inkella ghax ikunu emigraw jew ghax marru jabitaw f'post iehor. Fost dawn insibu laqmijiet antiki bhal ta' Ġorġi li m'ghadux jintuża iż-jed peress li hadd minn dik il-familja m'ghadu haj fl-IMqabba. L-istess ġara minn laqmijiet bhal ta' l-Orbu jew ta' Lapura.

Il-laqmijiet fl-IMqabba huma hafna fil-kwantità u għandna diversi. F'din il-ġabra nsibu laqmijiet qodma, miżjudha ma' dawk mhux daqstant qodma, filwaqt li għadhom jissawru ohrajn u min jaf kemm għad jitwieldu ohrajn matul is-snini. ġbart il-laqmijiet minn dawk li għadhom jintużaw u xi whud li huma antiki. ġbarhom minn sorsi differenti fosthom laqmijiet li għadhom jiiftakru n-nies, minn Liber Difunctionar b'ismijiet u laqmijiet imħolli minn Emanuel Ellul 'il-pakter' u minn reggistro elettorali antiki. Fir-reggistro elettorali nsibu li wara l-isem ta' whud mill-votanti kien jitniżżeż il-laqam tagħhom. Dan beda jsir mir-reggistro elettorali ta' 1-1932 'il-quddiem.

Laqmijiet tal-Każini

Fl-IMqabba mill-1914 'il-quddiem insibu żewġ każini, kull wieħed minnhom bil-partit tiegħu, magħrufin bhala l-Kažin tal-Ġilju u ta' Santa Marija. Dan ghaliex il-partitarji taż-żewġ każini jieħdu hsieb u l-htiega tal-festi esterni li jsiru f'gieħ il-Madonna tal-Ġilju u l-Assunzjoni tal-Vergni

Marija. Iż-żewġ każini huma popolarmen imsejhin Tal-Hamra u tal-Kahla. Il-partitarji tal-każin tal-Hamra huma magħrufin hekk peress li l-kulur tal-każin huwa l-ahmar filwaqt li l-kulur tal-każin tal-Ġilju huwa blun u għalhekk il-laqam Tal-Kahla. Matul iż-żmien il-piki ta' bejn iż-żewġ każini wasslu għal-laqmijiet ta' barrin u bċiečen peress li l-każin ta' Santa Marija għandu kantina taħtu filwaqt li l-każin tal-Ġilju għandu l-barumbara.

Dawn l-ghajdut folkloristiċi ta' missirijietna ma jistgħux ma jkun ux-parti mill-istorja tar-rahal u forsi wkoll iġibu dik it-tbissima helwa f'dawk jew dik li tkun qed taqra din il-kitba tiegħi. Il-laqmijiet jistgħu jitqiesu wkoll bhala arkivju ta' storja soċċiali u folkloristika ta' pajiż-za, b'kull rahal jew belt bil-laqmijiet partikulari tiegħu jew tagħha.

Registri Elettorali

Mill-1932 'il-quddiem insibu li fir-registri elettorali wara l-isem ta' whud mill-votanti kien jitniżżeż il-laqam tagħhom.

Fir-registru elettorali ta' 1-1932 sibt xi laqmijiet li qatt ma kont iltqajt magħhom qabel. Jista' jkun li hadd minn dawk il-familji ma jkun għadu haj. Fost dawn il-laqmijiet sibt Grezz tal-PARENT, Orbu, Kalkula (jista' jkun Qalqla), Kelkula, Roċċ, Beitrross u Pamu.

Fir-registru elettorali tal-1939 insibu diversi laqmijiet fosthom taż-Żawri, ta' Gustu, tal-Kitla, tas-Siet, tal-Bażżeġ, ta' Kanċec, tal-Hamla, ta' Mastru Salv, ta' Saffarielu, taz-Zizun, Tan-Newl, ta' l-Ingliz, ta' Garenu, ta' Ganga, tad-Dritt, ta' Zoz, tas-Sewda, taz-Zappan, tal-Hasi, ta' Petputa, tal-Hami, ta' Fattu, ta' Pupull, ta' l-Iskarpan, ta' Pawlīka, tal-Borża, ta' Parent, ta' Zami, ta' Wiġi. F'dan ir-registru wkoll biex jagħmlu diffrenza bejn żewġ persuni, it-tnejn bl-isem ta' Carmelo Camilleri li kellhom il-vot tagħhom fi Triq il-Parroċċa, lil wieħed niżżlulu l-isem ta' missieru kif ukoll il-laqam – Carmelo Camilleri bin Giuseppe tax-Xewkija u lil iehor Carmelo Camilleri ta' Rokku. F'dan ir-registru sibt xi laqmijiet li qatt ma kont smajt bihom bħal tad-Dritt, ta' Mastru Salv, ta' Garenu, ta' Kanċec u ta' Siet.

Banda mistiedna ... għal darb'oħra banda minn Għawdex ‘Ite Ad Joseph’ – Qala, Għawdex

Jikteb il-President, Joseph Mizzi

Nixtieq insellem lill-poplu kollu ta' l-Imqabba.

Peress li din hi l-ewwel darba li l-Għaqda Mużikali ‘Ite Ad Joseph’ – Qala A.D. 1996 giet mistiedna tiehu sehem fil-festa li intom tiċċelebraw ad unur Santa Marija jixraq li nagħtikom ftit informazzjoni kemm dwar il-banda kif ukoll dwar il-Qala.

Il-Qala huwa rahal pittoresk fil-Lvant tal-Gżira Ghawdxija, u jghixu fih madwar 1600 persuna. Huwa rahal mogħni b'raba' agrikola, b'widien u pjanuri sbieħ, u peress li huwa nofsu mdawwar bil-bahar ibqa' żgur li l-veduti sbieħ tiegħu jpaxxu l-ghajnejn u l-gosti ta' kulhadd.

Bħala storja, il-Qala huwa rahal antik, xhieda ta' dan hija l-Hażra l-wieqfa, il-Forti Sant'Antnin jew it-Trunziera kif insibha ahna l-Qalin u l-Kalati ta' żmien il-bronż.

Nies li halley isem fl-istorja ta' pappiżza li twieldu gol-Qala nsibu lil ex-President ta' Malta, il-politiku u poeta s-sur Anton Buttigieg u l-ewwel isqof ta' Ghawdex Mons. Mikiel Buttiegieg.

Int u diehel il-Qala jekk thares fuq ix-xellug, tara ġnien il-Familja, ġnien li jpaxxi l-ghajnejn u jekk tibqa' diehel iż-żejed fil-qalba tar-rahal issib il-pjazza ewlenija bil-ġmiel tal-knisja maestuża ddedikata lil Kbir Qaddis San Ġużepp,

L-arma ufficjal ta' l-Għaqda Mużikali Ite Ad Joseph – Qala A.D. 1996.

il-patrun tal-knisja universali. Ta' min isemmi li l-knisja tagħna din is-sena tiċċelebra l-gheluq ta' l-ewwel mitt sena mill-konsagrazzjoni tagħha u hawnhekk nieħu l-opportunità nistiedinkom ghall-festi kbar li qegħdin nippreparaw ghall-ewwel Hadd ta' Awissu. Jekk tibqa' nieżel mill-pjazza ewlenija tasal ħdejn is-Santwarju Nazzjonali ddedikat lil Immakulata Kunċizzjoni; Santwarju li għalkemm żghir huwa ġawhra fil-ġżira Ghawdxija. Dawn iż-żewġ qaddisin kbar huma l-ko-patruni tal-Qala.

Il-banda taf it-twelid tagħha nhar it-8 ta' Dicembru 1996, bil-ghajnuna tal-W.R., Arċ. Dun Karm Refalo u diversi benefatturi oħrajn. L-isem ‘Ite Ad Joseph’ ifisser ‘morru għand

Il-Banda Ite Ad Joseph tal-Qala Ghawdex. Direzzjoni Mro. Michael Refalo.

Ġużeppi' u antik testament. Il-banda bdiet taħbi id-direzzjoni tas-Surmast Ġużeppi Camilleri, Ghawdexi mix-Xaghra. Wara biss sena daqqet ghall-ewwel darba fil-festa tal-Immakulata Kunċizzjoni fejn kienet daqqet l-Ave Maria u xi għanjet tal-Milied. Fil-preżent il-banda hija taħbi id-direzzjoni tas-

Surmast Michael Refalo, Ghawdexi mill-Belt Victoria. Hija tikkonsisti minn 34 bandist, il-maġgoranza żgħażaq. Bhala każin qegħdin nużaw iċ-ċentru parrokkjali Iż-żda qegħdin nirranġaw post fil-pjazza fejn nispera li jkun lest sal-festa ta' din is-sena.

Matul dawn is-seba' snin li ilha wieqfa l-ghaqda, il-banda siefret darbejn; ġewwa Santa Marina Salina li hija wahda mill-gżejjer Sqallin u ġewwa Syros li hija whda mill-gżejjer tal-Grecja. Ĝewwa Malta l-banda telghet darbejn ġewwa l-Isla ghall-festa tal-Vittorja.

Fil-ġżira Ghawdxija l-banda tagħmel hdax-il servizz f'diversi rħula. Fil-Qala l-banda tagħmel ghaxar servizzi lill-parroċċa u tnejn lill-kunsill lokali. Il-Banda ttella' żewġ programmi mużikali wieħed fi żmien il-festa ta' San Ġużepp u l-iehor fi żmien il-festi ta' l-Immakulata.

L-istandard tal-banda huwa donazzjoni mill-mibki iż-żda qatt minsi Dun Mikiel Buttigieg; l-ewwel direttur spiritwali ta' l-Għaqda. Huwa ġie mahdum mill-artist Ghawdexi s-sur Michael Camilleri Cauchi u li fih jgħaqqad is-simboli taż-żewġ patruni tar-rahal.

Nixtieq minn qalbi f'isem il-kumitat, surmast u membri ta' l-Għaqda Mużikali ‘Ite Ad Joseph’ nawgura feta mill-isbah, bi spiritu kattoliku li thalli għaqda u ġid fil-poplu kollu ta' l-Imqabba.

Insellmilkom.

Minn fejn se jghaddi l-marċ

Għal darba ohra permezz ta' din il-paġna se nagħtu ffit dettalji rigward ir-rotot u tagħrif iehor fuq il-banġ mistiedna. Din is-sena se jkollna sitt baned mistiedna għall-festa titulari ta' Santa Marija fosthom il-Banda 'Ite Ad Joseph' tal-Qala, Ghawdex li se tkun magħna għall-ewwel darba.

Però qabel ma nagħtukom aktar dettalji, nieħdu l-opportunità biex bhas-soltu nheġġukom takkumpanjaw il-marċ matul it-triq kollha, u sabiex nagħtu dehra isbah lir-rahal tagħna għal matul il-festa permezz tat-tiżżeen mad-djar tagħkom. Infakkru wkoll fl-imġiba tajba matul il-jiem tal-festa.

Għalhekk dan li ġej huwa programm fid-dettall tar-rotot tal-marċi kif ukoll is-sehem tal-banġ rispettivi:

Il-Ġimħa, 30 ta' Lulju – Bidu tal-Kwindicina

8.00pm – Tiftah il-Festa ta' din is-sena permezz ta' Lejla Maltija bla-aqwa talent lokal.

It-Tnejn, 9 ta' Awissu

Hruġ ta' l-Istatwa fuq iz-zuntier

7.30pm – Wara li tilqa' l-Istatwa artistika u devota ta' Ommna Marija Assunta bi programm ta' inniġiet Marjani fuq iz-zuntier tal-knisja, il-Banda Re Ġorġ V, taht it-tmexxija ta' Mro. D. Agius, tkompli tferriha it-toroq tar-rahal b'marċi brijuži. Il-marċ jgħaddi hekk;

Pjazza tal-Knisja, Triq il-Ġilju, Sejba, Santa Katarina, Santa Marija, Ċavi, San Innoċenzu, Santa Katarina, Pjazza tal-Knisja u jintemm quddiem il-kažin.

It-Tlieta, 10 ta' Awissu – Jum il-Banda

8.15pm – Imiss jerġa' lill-Banda Re Ġorġ V, taht id-direzzjoni tas-Surmast direttur tagħha, Mro. David Agius, li tagħmel il-marċ trijonfali li jibda minn hdejn il-Bini Municipali tal-Kunsill ghall-Pjazza tal-Knisja, Triq San Bažilju u jintemm fil-Pjazza tal-Knisja quddiem il-kažin. Wara l-Banda tagħid bidu ghall-Programm Strumentali u Annwali tagħha.

L-Erbgħa, 11 ta' Awissu – L-ewwel Jum tat-Tridu

8.15pm – Il-Banda De Rohan ta' Haż-Żebbuġ, taht id-direzzjoni ta' Mro. Ronnie Debattista tagħmel marċ li jibda minn quddiem il-Kažin u jkompri kif ġej:

Triq San Bažilju, Sqaq San Bažilju, Misrah il-Fidwa, il-Qattara, il-Konvoj ta' Santa Marija, il-Barrieri, il-Harrigiet, Misrah il-Fidwa, Karmenu Ciantar, naqsmu minn Triq il-Konvoj ta' Santa Marija għal Triq in-Nazzarenu, Kirkop, il-Katakombi, Dun Ĝerald Mangion, ix-Xantin, Kirkop, in-Nazzarenu, Dun Ĝerald Mangion, nerġġu naqsmu minn Triq il-Konvoj ta' Santa Marija għal Triq il-Kileb, iċ-Ċavi, Mikielang Sapiano, Sqaq l-Ishtar, il-Pjazza tal-Parroċċa fejn jintemm quddiem il-Kažin.

BANDA DE ROHAN - ŻEBBUĞ

Therese Ann	Mro. Ronnie Debattista
Tifhir lil Malta Rebbieha	Mro. Ġeraldu Farrugia
Golden Jubilee	Mro. John Theuma
Den-Jan	Neol Farrugia
Bernardette	Mro. Ronnie Pisani
Al Pacino	Mro. David Agius
Victory	Mro. Vincenzo Ciaparra
Ta' Bona	Mro. Lawrence Borg
Santos	Mro. David Agius
Come On the Stripes	Mro. Anthony Aquilina
Harmony	Mro. Emm. Bugeja
Tremend	Mro. Raymond Zammit
The King	Mro. Arch. Mizzi
Mangus	Mro. Andrew Coleiro
Irene	Mro. Mario Testa
Benfred	Mro. John J. Pace
Tal-Qalba	Mro. Joseph Busuttil
Coronation	Mro. Joseph Azzopardi
Iż-Żbejjah	Mro. Philip Gatt
Tarsus	Mro. Ronnie Pisani

Surma Direttur: Mro. Ronnie Debattista

Il-Hamis, 12 ta' Awissu – It-tieni Jum tat-Tridu

8.15pm – Il-Banda Sant'Elena ta' Birkirkara, taht id-direzzjoni ta' Mro. Joseph Vella FLCM, tagħmel marċ (sponsorjat mis-Sejjoni Żgħażiegħ) li jibda minn quddiem il-Kažin u tkompli tallegrana b'sett marċi brijuži fit-toroq li ġejjin:

Triq il-Ġilju, l-ahwa Ghigo, Barumbara, ix-Xriek, il-Mithna, it-Troll, is-Sejba, il-Konvoj ta' Santa Marija, il-Murselli, Kirkop, Saljatura, Qrendi, Santa Katerina, San Innoċenzu, iċ-Ċavi, Santa Marija, Santa Katerina, il-Kileb, Mikielang Sapiano, il-Konvoj ta' Santa Marija, Karmenu Ciantar, il-Pjazza tal-Parroċċa, Triq id-Duluri, il-Parroċċa u jintemm fil-Pjazza quddiem il-Kažin.

BANDA SANT'ELENA - BIRKIRKARA

Innu tal-Banda	Chev. Joseph Busuttil
Innu Marċ	John Ivan Borg
Mr. Nipsnovah	Joe Vella
Kumitat Ĝhażagħ 2002	David Agius
Conritmonju	Charles Mizzi
Snin ta' Suċċessi	Tony Carbonaro
Dylan	John Ivan Borg
Ġużeppi ta' Mabbli	Emle Bugeja
La Belle Helene	John Theuma
Għal Dejjem tal-Patrunga	Raymond Fenech
The Crosn	Ronnie Pisani
Elena	Gabriel Muscat
Green Banner	Paul Schembri
Grazzi Ma	John Mamo
Tal-Qalba	Chev. Joseph Busuttil
Kumitat Ĝhażagħ '95	David Agius
Triple Knock-Out	Ray Fenech
St. Petersburgh	David Caruana
Don Quixote	John Theuma
Kumitat Ĝhażagħ '96	David Agius
On with the Fight	Chev. Joseph Busuttil
Come on the Stripes	Major Anthony Aquilina
Frankie and Josephine	J.I. Borg
Bernardette	Ronnie Pisani
Coronation	Azzopardi Joseph
Benjamin	Emle Bugeja
Bonpacello	Ciappara Vincenzo
Kumitat tan-Nisa	J.I. Borg
Il-Buqu	Elton Lee Abela
Josephine	Joe Vella

Surmast Direttur: Mro. Joseph Vella

Il-Ġimħa, 13 ta' Awissu – It-tielet Jum tat-Tridu

9.00pm – Il-Banda Re ġorġ V tagħmel il-marċ tradizzjonali tagħha fost il-briju kbir u l-ispettaklu li hejjiet għalina s-Sejjoni Ĝaġha. **Il-marċ jibda minn quddiem il-Każin u jkompli hekk kif ġej:** Triq San Bažilju, Langħasa, Valletta, il-Fjuri, il-Parroċċa, Pjazza tal-Knisja, San Bažilju u jintemm fil-pjazza quddiem il-każin.

Is-Sibt, 14 ta' Awissu

8.00pm – Programm mill-Banda Konti Ruġġieru ta' Rabat taht id-direzzjoni ta' Mro. Joseph Muscat tesegwixxi programm strumentali fil-pjazza. Wara tagħmel marċ li jibda minn quddiem il-każin u jghaddi kif ġej: **San Bažilju, San Mikiel, 9 ta' April, Karmenu Ciantar, Pjazza tal-Knisja, Parroċċa, Duluri, pjazza sa Karmenu Ciantar.**

Dehra ta' kif kien isir il-marċ fl-imgħoddi.

SAN MIKIEL – ŻABBAR

Marċi

Tislima lill-Madonna tal-Grazza	L. Galea
Innu San Mikiel	A. Micallef
Innu Marċ	L. Bongailas
Censinos	D. Agius
Unika	D. Agius
Amigos	D. Agius
Santos	D. Agius
Al Pacino	D. Agius
Redent	K. Abela
Twanny	D. Camilleri
Ta' Kurun	D. Camilleri
Moodswing	R. Abela
Celebrations	S. Vella
The Two Friends	M. Bugelli
L-Għaqda tal-Patrunga	A. Coleiro
The Fifth Star	A. Coleiro
Millennium	A. Coleiro
Vinceremos	A. Mizzi

Programm Strumentali – 14.08.04

La Gazza Ladra	Opera	Giocchino Rossi
Espana	Waltz	Waldteufel
Trumpets Olé	Music for Trumpets	Frank Cofield
The Magic of Andrew	Selection	Arr. W. Barker
Lloyd Webber		
The Legends of West	Suite	J. Cacavas
Il-Guaranay	Overture	Antonino Carlo Gomez
We are the World	Song	Arr. Daniele Carnevali
Bossa Nova		Harold L. Walters
Innu tal-Banda		Antonio Micallef

Surmast Direttur:

Mro. David Agius A. Mus. L.C.M., A. Mus. V.C.M. (Hons.) A.L.C.M.

8.00pm – Marċ mill-Banda San Mikiel immexxija minn Mro. David Agius, jibda Triq il-Pal, Troll, Sejba, Santa Katarina sal-pjazza.

10.30pm – Taht id-direzzjoni ta' Mro. David Agius il-Banda San Mikiel tagħlaq is-serata mužikali permezz ta' programm strumentali quddiem il-każin.

BANDA KONTI RUġġIERU - RABAT

Inno Conte Ruggiero	G. Vitaliti
Rebbieh	J. Vella
Tonio & Lilian	J. Vella
Welcome Royal Family	J. Azzopardi
Lumen Gentium	D. Coleiro
Hamsin Sena Ĝaġžugħa	J. Muscat
Annalise	Ph. Schembri
30th Anniversary	J. Vella
Biljardisti Rabtin	V. Ciappara
Lisbona	J. Azzopardi
Francis & Margaret	C. Borg
Nikita	S. Giordmaina
Apollo II	P. Debono
Malta	V. Ciappara
Innu lill-Appostlu Missierna San Pawl	V. Ciappara
Marcia San Paolo	C. Botti

Surmast Direttur: Prof. Joseph Vella

Il-Hadd, 15 ta' Awissu – L-Għid ta' l-Assunta

12.00pm – Il-Banda Re ġorġ V, taht it-tmexxija ta' Mro. D. Agius, A.Mus.V.C.M., tagħmel il-marċ tradizzjonali ta' filghodu li jibda minn quddiem il-każin u jkompli għal Triq il-Ġilju, Xriek, il-Mithna, Santa Katerina, San Bažilju, Valletta, il-Fjuri, il-Parroċċa, ghall-Pjazza quddiem il-każin.

6.00 p.m – Il-Banda Queen Victoria taż-Żurrieq, taht it-tmexxija ta' Mro. A. Farrugia, L.Mus.L.C.M., tibda marċ minn Triq Valletta għal Triq il-Karmnu, sal-Pjazza tal-Knisja.

BANDA QUEEN VICTORIA – ŻURRIEQ

Reġina tal-Karmelu	A. Pullicino
Faċċata Kolossal	A. Farrugia
Carm Fest	E. Bugeja
Josephine	L. Bongailas
Semper Virens	A. Gatt
Hbieb għal Dejjem	Komp. V. Galea (Arr. A. Farrugia)
Improvisation	J. Abela Scolaro
El Sabor Espanol	A. Camilleri
Valley of Rosesq	J. Mamo
The Victorians	A. Coleiro
Come on the Stripes	A. Aquilina
Emperor	E. Bugeja
Klassi Għalina	A. Farrugia
Omaggio alla Queen Victoria	E. Bugeja

Surmast Direttur: Mro. Alfred Farrugia L. (Mus.) L.C.M.

Programm Mužikali

Marche Salve	P.I. Tchaikovsky
Over to the Overtures	
Carnival De Paris	Stefan Rabe
Fiddler on the Roof	Jerry Bock u Sheldon Harnick
Millennium Dawn	Arr: John Ivan Borg
Orfeo Al Inferno	Jacques Offenbach
Amazing Grace	Michael McDermott
Innu Santa Marija	Mro. George Martin
Innu Marċ	Leonardo Farrugia
Omaggio Alla Banda Queen Victoria	Mro. E. Bugeja

Surmast Direttur: Mro. Alfred Farrugia L. (Mus.) L.C.M.

6.00pm – Il-Banda Ite Ad Joseph tal-Qala, Ghawdex taht it-tmexxija ta’ Mro. Michael Refalo tibda marċ minn Triq Santa Katerina ghall-pjazza, tidhol fiz-zuntier tal-knisja u tilqa’ l-hruġ ta’ l-Istatwa artistika ta’ Santa Marija b’innijiet Marjani. Wara, il-Banda tkompli takkumpanja l-Istatwa tul il-purċissjoni b’innijiet Marjani.

7.15pm – Il-Banda Queen Victoria flimkien mas-Soprana Marie Theresa Vassallo issellem lill-Istatwa bl-Ave Marija.

8.45pm – Hekk kif l-Istatwa tasal quddiem il-Kažin tas-Socjetà tagħna, il-Banda Queen Victoria taż-Żurrieq, taht it-tmexxija ta’ Mro. A. Farrugia, L.Mus.L.C.M., tesegwixxi l-kbir Innu lil Marija Mtellha s-Sema, kompozizzjoni tal-mahbub u qatt minsi ex-Surmast Chev. G. Martin,

Briju waqt il-marċ kif kien isir fl-imghoddie.

A.Mus.L.C.M., O.S.T.J., fuq versi tad-Direttur Spiritwali Patri J.M. Ghigo S.J. Ikantaw it-Tenur Andrew Sapiano u l-Baritonu Piju Dalli, flimkien mal-Kor Parrokkjalji San Ĝużepp tal-Kalkara mmexxi mis-Sur Samuel Bezzina A.T.C.L., A.L.C.M. Wara, bis-sehem ta’ l-istess Kor, jiġi esegwit l-Innu Marċ Popolari Marija Assunta, kliem u mužika tal-mibki Mro. Leonard Farrugia. L-istess Banda tkompli bil-Programm Strumentali tagħha sakemm jaśal il-hin tad-dħul tal-purċissjoni meta terġa’ ssellem lil Ommna Marija Assunta bid-daqq ta’ l-Ave Maria.

10.30pm – Wara l-Barka Sagralmenti u r-ringrażżjament kollettiv fil-Knisja mill-Għaqda tan-Nar tas-Socjetà, il-bandisti tal-post tal-Banda Re ġorg V jagħlqu l-festa b'marċ qasir.

Akkademja tal-Mužika ġewwa I-Kažin Ibgħat lil uliedek jitgħallmu l-mužika b'xejn ġewwa I-Kažin kull nhar ta' Sibt wara nofsinhar

Tumas Mangion

(1 8 8 6 - 1 9 5 4)

kitba ta' Joseph Farrugia

Tumas Mangion għad li halla ħafna tifkiriet, illum wara kważi 50 sena minn mewtu, nista' nghid li ntesa għal kollo.

Meta fl-1923 tlesta t-tibdil fl-arkitettura tan-navi tal-knisja ta' San ġorġ f'Hal Qormi, beda t-tiżżejjen mehtieg, fosthom artali u l-kwadri ta' pittura ġdidha¹. Ghall-korsija kienu pproġettati linef sbieħ u sar konkors għal disinni ta' arkaturi li jinkwadraw fil-gwarrniċa li jkunu kumplimentari b'disinn għal-lunetti ta' fuq il-pilastri u disinn iehor ta' sopraporti ghall-bibien taż-żewġ sagristiji. Intghażlu d-disinji ta' Tumas Mangion.

Dan id-disinjatur twieled Hal Qormi fit-18 ta' April 1886 iben Xandru u Margerita née Ellul. Kien magħruf f'Majsi ta' Xandru. In-nisel ta' din il-familja nafuh minn tagħrif miġbur mill-mahbub Kanonku Dun ġWakkin Schembri, B.A., Lic. D., L.S.S.

Ftit nafu fuq it-tfulija ta' Tumas ghajr li l-ewwel tahriġ tiegħu fl-arti hadu fi hdan il-familja. Missieru fis-sengħa ta' bajjad kien imsemmi għad-dekorazzjonijiet fid-djar.² Xogħol f'din il-linja għadna nsibuh f'xi djar privati. F'żogħżitu Tumas attenda l-bottega ta' Gużeppi Cali fejn

kompla jitharreg fl-arti. Pittura, abbozz ta' San Xmun, Tumas hallielna xhieda tal-livell għoli li kellu. Jista' jkun li dan kien mahsub għal xi artal. Kien imfitteż hafna għal disinji bież-żebgha fuq xemħha, tal-Knejjes.

Tumas Mangion kien għamel ukoll xi tahriġ ma' Carlo Darmanin. Hasra li għad li nafu li għamel xi statwi tal-kartapesta, s'issa ma rnexxilix nidentifikahom. L-ahħar xogħol li hadem f'din il-linja kien fis-sajf tal-1953 meta sewwa ghadd kbir ta' statwi, armar tal-festa ta' San Gejtanu, mill-hsara tax-xita. Tumas kien jaħdem fid-dar tiegħu fi Triq Santa Katarina, illum tagħmel parti mill-MUSEUM tal-bniet. Magħruf hafna għal finezza ta' statwi minjaturi.

Tumas hallielna bhala prova tal-maestrija tiegħu bhala disinjatur fis-sopraporti tas-sagristiji. U la Tumas hu wkoll id-disinjatur ta' l-arkaturi, xieraq għall-istorja nagħti l-ahħar tagħrif fuqhom. Wara l-festa ta' San ġorġ fl-2001, l-arkaturi tnizzlu għal tiswijiet u tpoġġew f'posthom ghall-indoratura bi stil ġdid. Tlestew u kienu armati bid-damask ghall-ftuh tal-festi centinarji ta' San ġorġ, nhar is-Sibt 30 ta' Novembru 2002.

Tumas Mangion kien artist li hadem l-aktar b'amor propju billi kien impjegat regulari mal-ammiraljat fit-tarzna. Miet nhar it-3 ta' Novembru, 1954.

Hajr: Is-Sinjura Margaret Farrugia Mangion għat-tagħrif u r-ritratti.

¹ Il-Knisja Arcimatriċi ta' Hal Qormi bil-grajja tagħha 1937 - C. Psaila p.71

² Ibid. p.49

Rendikont Ċelebrazzjonijiet fil-Knisja

Dħul

Čgbir bl-envelopes bieb bieb	Lm 1386.00,0
Čgbir fil-Knisja	Lm 429.00,0
Total	Lm1815.00,0

Hruġ

Żbilanc mis-sena 2002	Lm 183.00,0
Čelebranti u saċerdoti barranin	Lm 160.00,0
Orkestra, organista u vuċijiet	Lm 810.00,0
Daqq ta' qniepen	Lm 90.00,0
Dawl fil-faċċata, koppla u kampnar	Lm 713.00,0
Servizzi ta' kappi u kruċiferu	Lm 49.00,0
Fjuri	Lm 60.00,0
Sehem mill-vażuni ta' l-artali	Lm 150.00,0
Total	Lm2215.00,0

Żbilanc għas-sena 2003	Lm 400.00,0
------------------------	-------------

Rent 31 DVDs
(One every day)
for only Lm 5

Come & see our big selection at:
Leonardo Activity Centre
Blue Grotto Avenue Zurrieq
Tel: 21640555

DVD Rentals

Join our gold club and rent
your favourite classic movies and
New Releases at Fantastic prices
starting from only 15c

Join the Gold Club NOW &

GET A FREE DVD Player